Annales Veterocellenses

A 49/II

MONUMENTA
GERMANIAE

V.

2) Annales Veterocellenses (Cronica marchionum Misnensium), – 1349.

a) Kurze Vergleichung des cod. Budiss. mit Ludewig Reliquiae VIII, 172 ff. (v. Th. Neumann).

b) Abschriften aus cod. Hannov. XIII. 753.

α) De Welpone duce Austriae (eine Genealogie der Welfen bis auf Heinrich den Löwen)

β) Quomodo Saxones primo venerunt ad terram Saxonie.

γ) Kathalogus brevis lantgr. Thuringie et archiep. Misnensium.

δ) Cronica marchionum Misnensium ac genealoga eorum.

GERMANIA
MONUMENTA

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

VI. 2/a. . . . fr. XIV – 1349,

Codex Budissinensis

De origine principum marchionum missnensium et langgrauiorum thuringie.

(Bibl. magist. Budiss. cod. pergam.)

ed. Ludewig VIII, 172 – 257.

Theod. Neumann, stud. phil.
Gorl. Lusatus

. f. CCXLI sq.
p. 1.
...enerunt ad
...gravii Thuringie
Misnensium
...marchionum M.)
p. 19.

MONUMENTA
GERMANIAE

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

1300

Annales Cellenses.

De origine principum marchionum missnensium et langgraviorum thuringie.

So lautet die rothe Ueberschrift einer Pergament Handschrift in der Stadtbibliothek zu Budissin, welche dasselbe Werk enthält, das schon öfter und auch von Ludewig (Religg. VIII. p. 172 ff) im Drucke mitgetheilt worden ist, jedoch mit vielen Abweichungen.

Die Budissiner Hdsch stammt vom Anfange des 15. Sec., ist in einer leserlichen Minuskel mit einigen leichten Abbreviaturen und wenigen Verzierungen geschrieben und enthält 38 beschriebene Folien. Der Text ist durchgängig von einer Hand; andere haben theils corrigirt, theils nachgetragen, oft auch nur den Inhalt an der Seite angegeben. Die Abschnitte sind durch größere, theils rothe, theils blaue Buchstaben bezeichnet.

Die erheblichen Zusätze sind folgende:

fol. 3b Vidi in fundacione gozocgensi cenobii in vulgari gozsik prope wiszenfels in priuileio fundacionis quod praedictus thymo marchio cum fratre suo gerone et Dedone comitibus in Brene scribitur affuisse consecrationi ecclesie seu monasterii.

Im Abdrucke bei Ludewig ist der Zusatz pag 188 vorhanden.

fol. 6b hat dieselbe Hand beigefügt: et in eo generacis

753. f. CCXLI sq.
...rie. p. 1.
...no venerunt ad
4.
...lantgravii Thuringie
(!) Misnensium
et marchionum M.)
p. 19.

wiperti fundatoris pigauiensis cessauit et marchia Lusacie ad cunradum marchionem missenensem de quo sequitur peruenit; was auch b Ludewig ll p. 194 steht.

Dieselbe Hand hat noch vieles auf dieselbe Weise eingeschaltet und es geht daraus hervor, daß sie den Text revidirt und corrigirt hat; sie soll daher mit A. bezeichnet werden. Möglich ist, daß sie dieselbe ist welche den Text schrieb. Eigentliche Vermehrungen schrieb eine neuere Hand welche B heissen soll an den Rand.

fol. 12.b (pag. 206. p. XLVIII) ubi ex post non mutto tempore 'videlicet sex annos'

fol. 28.b (Lud. ll. CVIII. pag. 237) "Idem post mortem constancie" que obiit anno M.° CC° CLIII° in Cella sepulta dux Agnetem sororem Ottakkōi regis bohemie qui obiit sine prole M.° CC° LXVIII° VI.° idus octobris in Cella sepultus post obitum illius" was bei Ludewig vorhanden ist.

Ebendaselbst duxit aliam vxorem elyzabeth de Malticz

fol. 13.a (CXII. pag. 239) Dresden Hayn cum pluribus castris frederico iuniori filio comisit. Qui accepit vxorem nomine Juttam comitissam de Swarczburg q. obiit anno M.° CCC° XVI. in die Marci ewangeliste de cella cum uxore sepultus vbi solempne testamentum fecit (fehlt bei Ludewig)

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

fol. 32.a (CXXX. p. 245 v Ludw.)
Heynricus filius alberti thuringie lantgrauii frater friderici marchionis dictus fuit heynricus lantgravius aneland accepit uxorem ex qua genuit Fridericum cognomine aneland hedewigam filiam tercij (ist corrigirt im Texte stand ecij) ducis slesie et mortuus fuit (sine heredibus) (ist unterstrichen) et in cella veteri in sepultura patrum suorum sepultus 'cum uxore sua et filio suo in domino requiescant.'

fol. 32.a ist vor Fredericus siquidem (v. Lud. CXXXII. p. 246) eingeschaltet: Anno M°CCC°VIII.° eodem anno obiit Hermannus marchio dictus longus paraliticus in Cella sepultus (was b Ludewig am Schlusse des §. steht)
Ebendaselbst hat die Hand B. hinter Agnetam filiam Karinthie ergänzt 'que obiit anno dm. M.°CC°XCIIII°' was bei Ludewig steht.
Ferner in demselben Satze hinter 'qui in juventute "circa XXIIII. annos" mortuus fuit — "Et accisus ante castrum Zcwencow in octava Epyphanie anno M°CCC°XV° in Cella sepultus pro ejus et matre testamento donatum est opidum Ruswin apre suo monasterio" bei Lud. ist diese Nachricht mit andern Worten und verschieden; statt Zcwencow las er Zwickau (p. 246)

753. f. CCXLI sq.
...rie. p. 1.
...no venerunt ad
... 4.
lantgravii Thuringie
(!) Misnensium
et marchionum M.)
p. 19.

Verhältniß des Textes unserer Hdschr zu dem Ludwigschen, wobei dieser mit L. jener mit B bezeichnet wird.

L. §. 1. Temporibus Karoli magni imperatoris — Paderbornensi sepultus. So fängt auch B an, setzt aber hinter sepultus keinen Abschnitt, sondern es beginnt nur ein neuer Satz. In diesem §. finden sich folgende Varianten.

L. Saxones — B. Saxonicam gentem.

L. magnus dux Witkindus qui preceteris principibus Saxonie et Alemanie ac West falie dominus Karolo resistebat tandem —

B. fuit tunc in west falia magnus dux wit kint qui pre celeris principibus saxonie et almanie durius karolo resistebat. Tandem —

L. quem Karolus magnus. B. quem Karolus rex.

L. de fonte suscepit. B. per se de sacro fonte suscepit.

Hinter DCCLXXXV. steht noch bei B.

gesta itaque witkindi magni ducis gloriosa reperies in hystoria Karoli magni. et in cronicis de origine saxonum?

L. Hic Witkindus fertur in — B et fertur in.

§. 2. L. Salam — B. salam fluuium.

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

L. homine Wittin — B. quod hodierna die cernitur quod dicitur Wittin quod a nomine suo propprio a wittint wittin appellari voluit.

L. castrum super albeam Wittenborg — B. castrum wittinburg fundauit quod hodie dux saxonie possidet.

L. ut pote in chronicis — B. de qus witkindo in cronica de origine saxonum ita scriptum reperies.

GERMANIAE
MONUMENTA

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

. 753. f. CCXLI sq.
...trie. p. 1.
...mo venerunt ad
... 4.
... Lantgravii Thuringiae
... (!) Misnensium
... et marchionum M.)
p. 19.

CERTIFICATE
NOTARIAL

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

d. Han. XIII. 753. f. CCXLI sq.
duce Austrie. p. 1.
es primo venerunt ad
. p. 4.
is Lantgravii Thuringe
. (!) Misnensium
et marchionum M.)
p. 19.

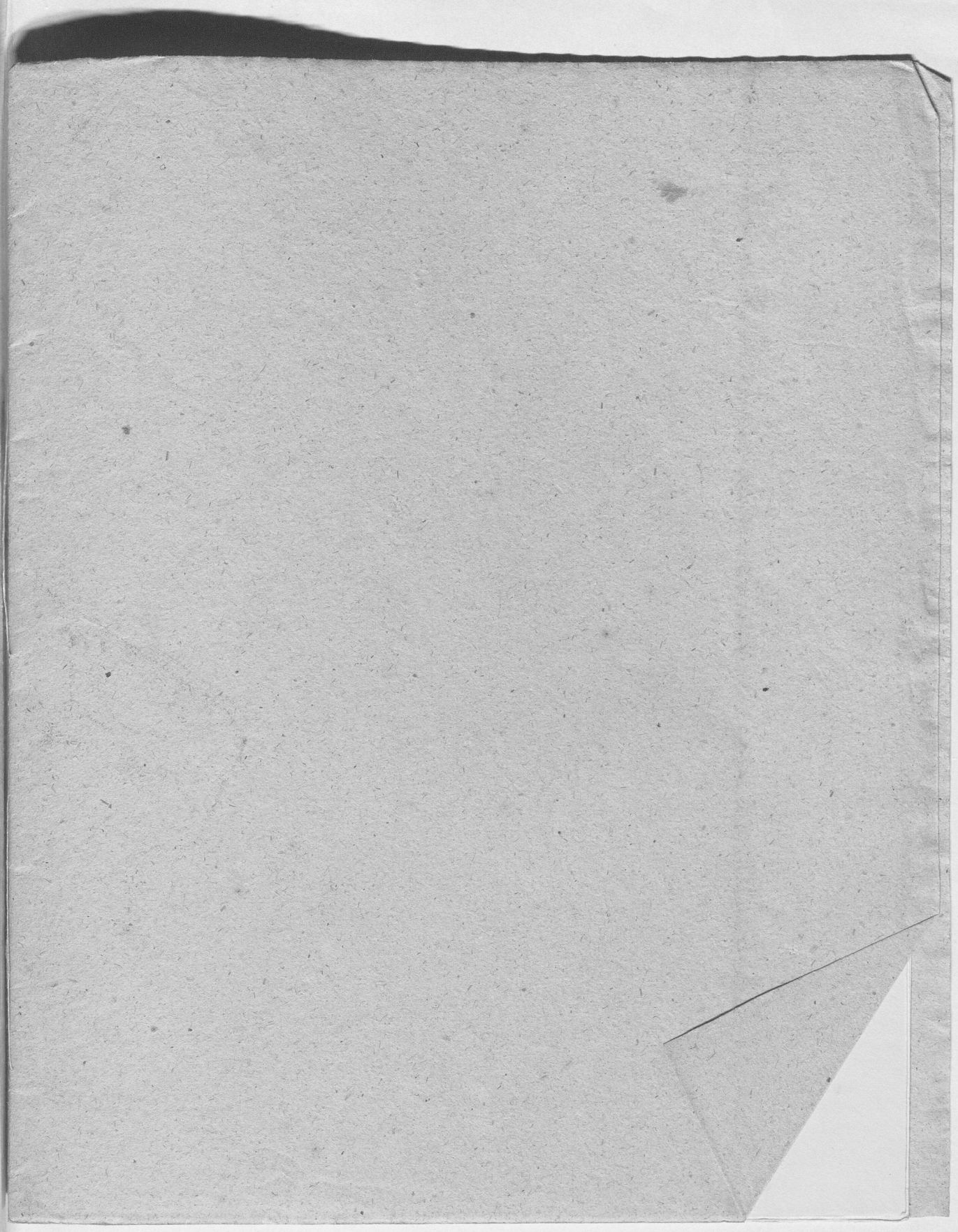

MONUMENTA
GERMANIAE.

VI. 2) b.

Cod. Han. XIII. 753. f. CCXLI sq.

1) De Welpone duce Austrie. p. 1.

2) Quomodo Saxones primo venerunt ad terram Saxonie. p. 4.

3) Kathalogus brevis Lantgravii Thuringie et archiepiscoporum (!) Mimensium (i. e. Lantgraviorum Thur. et marchionum M.) p. 19.

MONUMENTA GERMANIAE.

f. CCXLI^a.

f. CCXLI.

vol / De Welpone duce Austrie.

Tempore pii Lodewici imperatoris, filii Karoli Magni fuit princeps unus in Bavaria, qui fuit bynomius, cuius nomen erat Ericus, vocabatur eciam Welpo, habens filiam, nomine Juditam, quam idem Lodewicus imperator accepit in coniugem. Post mortem prime imperatricis, coniugis sue Ermegardis nomine; cum qua concepit aut genuit Karolum Calvum. ~~Et tandem~~ et tandem a suis genitoribus, amicis et consanguineis steterat regnum Francie cum magno honore per longa tempora. Cuius proavus Ericus vel Welpo comes erat tam liber, quod nemini umquam nec eciam imperatori dederat manum pro aliquibus bonis eciam veodalibus. Ad hoc eciam incitavit filium suum Hinricum quod non esset minor eo, sed quod sic eciam in suis propriis esset contentus. In quo tamen non consenserat ei. Sed ex consilio Judithe, sororis sue dedit se in potestatem imperatoris Lodewici tali condicione, quod imperator deberet sibi concedere in Swevia de allodiis et aliis terris, lignis, pratis et agris quantum posset cum aratro suo pertransire arando in hora meridiei. Quod tandem comportum est Welponi patri suo, et indigne ferens recessit a Bavaria in montana. Habens ibi aliqua castra et civitates, licet modica, circum dedit autem terram illam silva proprie dij Scherendewalt, accipiens cum eo ex suis XII milites et vasallos, qui pre aliis semper erant in curia sua, conclusitque viam, per quam intraverat, manens ibi omnibus diebus vite sue, non videns amplius filium suum nec filius eum. Unde filius acquirens allodia in Swevia, ut sibi Lodewicus imperator

Sc.

+ f. CCXLI^b.

sp

promiserat, licet cum astucia. Unde Hinricus
dux, filius Welfonis, fecerat sibi preparare arat-
rum aureum, habens eum secum secrete prius
equis ordinatis, quod quando unum esset fessum,
a) vnū
insederet alium et tandem in hora meridei
infra dozmicionem imperatoris circumequitavit
civitates, castra et villas, equitans festinanter, et
-vit
postquam equi fuerunt lassi, venit super
equam, volens eciam circumequitare montem
unum adiacentem, qui tandem veniens quasi
ad medium montis equa pre lassitudine non
poterat ulterius procedere, ex hoc vocatus est
mons ille proprie By Merenberg usque in
dns
hodiernum diem. Ex illo eciam inolevit
dominos de Ravensberg, quod numquam
ascendant equas, nisi coram si urgeret magna
necessitas. Dutes hec Lodewicus imperator
surrexit a sompno (no) Tandem Hinricus
dux venit cum aratro suo petens concedere
sibi illa promissa et confirmare illa cum
cris
literis et sigillis regie maiestatis, quod
tamen penituit imperatorem forsitan, eo
quod illa cum astucia magna perpetrasset.
Cogitans tamen promissionis, concedens sibi
illa que circumequitaverat cum aratro suo
+ccxlic. totaliter. Ab illo enim tempore + ipse Hin-
ricus et sui heredes vocati sunt de Rabensberg
propter custum adiacens in circulo, quem
circumequitaverat, quia antea vocaban-
a) seq. illa del.
tur de Altorff a villa illa. Et tandem ab
illa progenie ortisunt tres fratres, scilicet
Rodolfus, Welpo et Cunradus, et hii fuerunt
tempore Hinrici, patris primi Ottonis
Magni, qui fundavit ecclesiam Magde-
burgensem. Hic Cunradus fuit episcopus
Constanciensis tempore sancti Odalrici
episcopi Augustensis, et fuerunt ambo sancti
viri. Rodolphus vero genuit Welponem comi-
tem, qui genuit Cunizam. Cuniza despon-

MONUMENTA
GERMANIAE.

3.

sata fuit Azoni marchionis de Lombardia de castris proprie Calym et Esten, quas lucratus est ei Welpo. Hic accepit in uxorem Juttam relictam Harordi de Anglia, que fuit filia Roperti comitis de Flandria. De hac Jutta idem Welpo genuit duos filios, ducem Welponem dictum iuvenem et Hinricum Welponem antiquum, quorum unus accepit in uxorem Mechtildam de Lombardia. Hic moritur sine liberis dimisitque ducatum suum Hinrico; qui Hinricus dux accepit in uxorem Wilfildam filiam Magni ducis Saxonie, quem habuit a Sophia ducissa, que soror erat Koladislaij de Ungaria; quorum duorum pater dux Welpo, habuit eciam primitus aliam uxorem, scilicet Etelingam, que fuerat filia Ottonis+ ducis de Bavaria nata de Saxonia. Hic fuit nobilis et potens, nolens obedire, sed contrarius esse Hinrico (cui) quarto rege Romanorum ac imperatori; qui tamen resistere non potuit, et tandem expulit eum a ducatu suo, licet minus iuste, et dedit ducatum Welponi sororio suo. Hic Welpo repudiavit Etelingam uxorem suam et quare causa ignoratur adhuc hodie; quam[a] postmodum Hermannus comes de Westfalia accepit in uxorem, qui eciam vocatus est de Caverla[b]. De qua genuit Hermannum dictus comes iuvenis. Hic Hinricus frater Welponis, de quo prius scriptum est, audivit ab antiquis temporibus temporibus a primo Ethicone, scilicet Welpone, quomodo fugasset a filio suo in montana et ibi mansisset tempora vite sue et ibi sepultus esset, volens scire veritatem, misit effodere tumulum eius ac illorum, qui secum obierant; qui invenit ita esse, fecit construi ecclesiam super tumulum et crura avi sui. Ipse eciam extumulavit Conradum episcopum Constanciensem

+ f. CCXLI d.

a) superscr. eadem manu

b.) Caula c

tpa

quam Dominus multis signis sublimaverat tam
in vita, quam in morte, et tandem ob honorem ip-
sius dedit allodia et eciam multa bona et dona
ecclesie Constanciensi, cum qua demonstravit
genealogiam suam. Hic idem Hinricus dux cum
Wilfilda uxore sua genuit duos filios scilicet Hin-
ricum et Welponem et quatuor filias. Hin-
ricus accepit in conjugem Gerdrudam, filiam
Lotharii regis, de qua genuit Hinricum Ter-
cium. Welpo accepit filiam comitis pala-
tini. Una autem filia Hinrici prefati,
scilicet Judith, accepit ducem Fredericum
de Swevia. Secunda filia, scilicet Sophia, accepit
ducem Bertoldum de Saringen, qui postea inter-
fectus est. Unde idem Sophia post mortem
mariti accepit Luppoldum marchionem
de Stizia, qui pro ter suam fortitudinem
dictus est Luppoldus fortis. Tercia filia, scilicet
Wilfelda accepit Rodolfum comitem de Bregen
be. Quarta filia, scilicet Mechtildis accepit
Theobaldum juvenem, filium Theobaldi mar
chionis antiqui, quo mortuo, idem Wilfelda
accepit filium Beringeri comitis de Sulzbach.

+f. ccxLII a.

Hiregensze

wilfelda

Mechtild

T 2. 2 c=T.

Quomodo Saxones primo venerunt ad terram Saxanie. Notandum.

not.

venerit

Saxones quomodo venerunt ad terras illas,
que nunc morantur, quia aliqui volunt eos
processisse a Danis et Northmannis, aliqui dicunt
eos advenisse a Macedonia ab exercitu Alexandri
Magni. Horridem fatentur Greci, quia post mortem
Alexandri dispersi sunt per totam terram. ~~Inv~~
Invenimus eciam in scripturis advenisse eos de Brita-
nia Anglie et navigio isse per larum in Thu-
ringiam ad unum lorum dicto Lutuloga ut
possent invenire habitacionem, et hoc fuit tem
poribus illis, quando Theodericus rex Francorum
dimicabatur contra Ermifridum regem Thuringo-
rum. Et quando venerunt ad portum ~~Hit~~ sive
ad littus terre, homines illi, qui tunc in terra
illa morabantur, dicebantur et fuerunt Thuringi,
resistebant ipsis viriliter. Unde Saxones fortiter

+f ccxLII b.

a) ~~Sive~~ (sive?)

5)

a) servantes cor-tes. se defendentes servantes [a] littus laci et post longas et plurimas decertaciones et dimicaciones et bella cesis multis ex ambabus partibus consilium inierunt, facta pace, ut Saxones emerent a Thuringis quibuscumque indigerent et eciam venderent simili modo et quod Saxones rapinas non facerent nec homines interficerent, et hoc duravit multis temporibus. Et postquam Saxonibus defecissent thesauri peccunie et non plus emere possent nec eciam vendere, dixerunt pacem ipsis esse inconveniens et inutilis et alimonias [a] acquirere ubi possent. Interim unus eorum vestibus bonis ornatus ac nobilibus habentem torquem auream in collo et annulos in auribus cum gemmis preciosis bene et artificialiter decoratus, Cui obviam habuit unus de Thuringis, qui dixit illi: 'Quo tendis? Saxo famelicus, cum nobilibus vestimentis tuis?' Hic eciam Saxo habuit multam peccuniam de florenis. Qui dixit: 'Ego alias non porto nisi ut vendam pre fame magna.' Cui Thuringus: 'Pro quanto velis michi dare illa?' Qui respondit: [+] 'Indifferens michi est, quecumque dare velis.' Cui Thuringus irrisorie dixit: 'Et si darem tibi birrum tuum plenum de terra illa, quia super fossam novam multa terra iacebat. Quibus Saxo non contradixit, sed ampliavit birrum tunice eius et capiebat terram illam, et tandem festinus tradidit sibi aureos [‡] et ambo leti ab invicem recedebant. Unde Thuringi collaudaverunt cum clamore grandi et iocunditate, eo quod Saxonem sic trufasset et voces eorum in nubibus sonuerunt de decepcione facta in Saxones, dicentes [‡] Thuringum illum esse omentissimum in toto mundo eo quod [pro [a]] tam pauca terra tam multum aurum accepisset. Et eciam

a) almonias

fo!

~~Qui!~~

+ f. CCXLII c.

contradixit,

a) deest c

pulsantes se victoriam contra Saxones obtinuisse. Unde Saxo cum fordello terre empte propera-
vit festinus ad naves et ad sorios suos, quorum
aliqui occurrebant sibi minantes, quid ageret
aut ageret, quorum eciam aliqui illudentes ei
dixerunt eum insane mentis esse. Ad ille impetra-
to silencio dixit eis: O nobiles Saxones, consentite
michi, et videbitis, que bona adhuc evenient
nobis de strenuitate mea et valde proficua, qui
longo tempore renuerunt consentire sibi,
eciam aliqui dissimulantes, et post multa
consenserunt ei. Qui acquiens de terra illa semi-
navit valde pauce in locis, ubi ipsis † videbatur
conveniens esse edificare castra et municiones, quod
et fecerunt. Videntes autem Thuringi castra et
municiones Saxonum, quas construxerant, ter-
ruerunt valde mittentes nuncios ad Saxones, dicen-
tes eos fidefractores esse. Quibus Saxones dixerunt
se eadem bene servasse usque ad illud tempus.
Et cum vellent cum gladio defendere terram, quam
emerunt ab eis pro auro suo. Quod audientes
Thuringi ceperunt anathema dizare aurum
Saxonum et eciam, quem dixerunt felicem
esse, illum Thuringum proditore terre regis
tradiderunt ipsum et cum magna ira et pertur-
batione et invidia et sine consilio circumvallantes
castrum unum, quod Saxones construxerant, illud
expugnare volentes, quibus Saxones viriliter
resistentes et ex eis multos interficientes, servantes
circumiacentes terras clippeis suis et tandem post
multas altercationes et rixas inter ambas partes,
Thuringi videntes non resistere eis, laboraverunt pro
pace et eciam terram, quam acquisierant † volentes
deserere dederunt fugam per aquam, que a dicitur
propria Ovekere b vel Okere prope Brunswig. Unde
temporibus Clodovii c quasi regis Francorum et post
mortem eiusdem filii sui, scilicet Theoderici cum fratri-
bus suis, dividentes regnum patris eorum. Unde Theo-
derico sorte accepit Austrasiam, in qua † terra
Moguncia civitas habet principatum, ideo civitas

f. CCXLII d

Lies At

a

volentes c. ~~volentes. 2 r = n.~~

a) quod c. (ψ)
b) Onekker. 2 n = r.
onekr 2 ut okred
c) Clodonii. 2 n = r.

d) austricia = austriam
† f CCXLIII a

Se divisione regni Francie cristiani
Eutropii Karolus f. 243 d

7)

capitalis. Hic misit nunccios aut legatos ad Irmifridum regem Thuringorum pro pace tractanda inter eos et unione et dicerent eum non esse dominum suum nec preceptorem, sed amicum et propinquum et consanguineum et perpetuis temporibus pacem cum ipso habere et servare. Unde Irmifridus rex habuit sororem Theoderici regis Francorum et tandem nunccii Theoderici petiverunt ab Irmifrido, ut pacem haberent cum Francis ac unanimes essent, propter amicicias inter eos factas. Quibus Irmifridus respondit: "Amiciciam Francorum opto et pacem similiter ab eo recipio, sed pro regno vellet dare responsa coram amicis suis. Quod tandem regina percipiens, quod nuncii fratris sui venissent pro causa tractandi pro regno, que vocavit ad se militem Irungum, prudentem consiliarium regis Irmifridi, ut diceret regi, quod intromitteret se de regno, quia hereditario iure spectaret ad eam, quoque ipsa esset filia legittima patris eius Clodovii, et ipse Theodericus esset illegittime natus et servus patris eius et esset inconveniens servo suo dare manum. Hic Iringus miles fuit vir fortis et prudens et propter illa fuit secretarius regis et omne consilium regis stetit in eo. Unde Irminfridus convocavit principes et dominos et maiores regni vasallosque edissere volens illis legacionem Theoderici regis Francorum, quod et fecit. Unde principes, domini, vasalli ac amici responderunt regi, ut si posset pacem haberet et unionem cum Francis, quia ipsis resistere non possent, et quia ipsi ex altera parte cum Saxonibus impediti essent ac depressi. Et tandem Iringus fecit complacenciam regine, consuluit Irminfrido rege quod non cederet Theoderico rege Francorum, quia regnum de iure cederet sibi et quia ipse haberet tantam terram, miliciam ac divicias, quod bene resisteret Theoderico. Quod consilium secutus est Irminfridus

~~tractandi?~~

a) ~~legittima~~ Clodovii v = n

7 et ad omnia consilia providus

+ f. CCXLIII t.

Deditque legatis responsum dicens: Pacem non abrenuncio a domino vestro ac amicitiam et secrecionem, attamen miror maxime, quare se intromittat de regno et velit dominus esse, cum sit servus natus, cui ~~est~~ eciam manum meam dare non possum? Unde legati Theoderici regis indignanter responderunt Irminfrido: Competencius esset nobis tibi dare capita nostra, quam audire verba illa a te, quia pro certo et rei veritate scio, quod manus tue cum multorum Francorum sang~~uine~~wine abluuntur. Unde legati ab Irminfrido rege acceperunt licenciam veneruntque ad dominum suum, prodentes ipsi, quecumque audierant. Quibus Theodericus + consideratis eciam iram eius magnam esse in corde suo. Attamen nos debemus repente ad servicium Irminfridi preparari. Et quia accipit nobis libertatem nostram, tamen debemus uti corporis nostri.

secrecionem c.

+ fccxliii c. ~~Lücke?~~

Theode

Et tandem ~~Theode~~ricus congregavit exercitum et cum potencia magna ivit super Thuringos. Unde Irminfridus cum toto robore sue terre obviam dedit illi et convenerunt in Runberch a in duobus diebus cum maximo dampno ambarum parcium et tandem Irminfridus dedit fugam cum suis super castrum Schidingen super aquam Unstrad iacentem. Unde Theodericus congregato exercitu suo dissipato ac dominis, qui cum eo erant, inquirens ab eis, utrum Irminfridum sequi deberet an non vel reverti ad propria, aliqui dixerunt, tumulari debere mortuos et remeare ad propria et mederi sanciatos et cum potenciori exercitu reverti. Post hoc Theodericus rex solitarie quesivit ab uno antiquo consiliario suo, quid ~~quod~~ consuleret. Qui respondit: In honorabilibus rebus pulchrius est perseverancia fortitudinis, quam secuti sunt patres nostri, quia numquam vel raro quod agebant iverunt retrorsum et quia ipsi nobis sunt + valde dissimiles, quia multociens cum paucis multos prostravimus. Unde terra illa modo est sub potestate nostra ac dominio. Et si modo revertimur ad terras nostras demus ipsis victoriam, quam nos iam habemus; a Attamen

a) Rūberch c.

Tercia Die

Man. recentissima: in many. Hodierno die sunt nobiles dicti de Schidungen.

deber.

remear

+ f. 293

mō

MONUMENTA
GERMANIAE.

repatriarem libentissime, ut aliqua negocia mea perficerem, si scirem, quod inimici nostri eciam requiescere vellent et eciam sanciati nostri indigent medicamine. Voluntas tamen illorum est, qui adhuc sunt sani et non desperati, ut sequamur eum. Et ille iam absconsus est in castro suo, ut mus in muscipula, in quo clausus et reclusus est et pre timore nostri non audent inspicere celum. Et si recesserimus, ipsum habet a dare alienis stipendia, qui subveniunt in adiutorium sibi. Ipse eciam adhuc habet milites, licet sunt fessi et bene exaltari possunt. Insuper esset pudor desperare et cor dare populo. Et ~~quod~~ quia possidere possumus castra ipsius, que perdamus si ad propria revertamus. 'Cuius consilium Theoderico cum suis militibus bene placuit. Unde Theodericus cum suis iniit consilium, ut conduceret Saxones, qui antea fuerant inimici Thuringorum, ut venirent sibi in adiutorium et si Irminfridus vinceretur et exul fieret, quod ipsi observarent terram, quam iam possiderent imperpetuum iure hereditario. + Unde Saxones dixerunt Theoderico IX duces cum IX militibus militibus sibi in adiutorium. Hii duces venerunt ad Theodericum unusquisque cum centum militibus, alii vero sequebantur eos a latere. Qui bene suscepit eos cum amicicia et ~~veri~~ veritate. Et dixerunt sibi fortiter astare et viriliter pugnare et vincere inimicos aut mori et non vivere. Et post illa dicta Franci mirabantur de magnitudine et superbia eorum, amictu et armis. Unde crines eorum dependebant ad scapulas eorum et omnes induti fuerant nobilibus vestimentis, proprie 'pphellil', habentes hastas longas, clippeos breves, cultellos longos in lateribus suis. Unde aliqui ex Francis dicebant, non indigere tantorum amicorum, quia esset populus agrestis, et si deberent aliquociens in hac terra moram trahere devastarent regnum et terras Francorum. Attamen Theodericus benevole b recepit eos, rogans si possent expugnarent castrum Schidingen

a) ipsum hz

+ f. ccxliiii^a

b) bnuole

super quod Irminfridus fugasset. Unde dorsa verterunt a Theoderico circumvallantes castrum, ponentes se super pratum unum in parte meridionali. Altera vero die expugnaverunt allodium ante castrum, quod combusserunt ~~igni~~.

igni. Postea vero Saxones ponentes se ad partem oppositam. Et tandem illi, qui fuerunt in castro videntes se non posse servare castrum apertis

+f.CCXLIIII^b portis exeuntes+ viriliter se defenderunt, mittentes tela in Saxones ~~et~~ ac gladios pugnantes pro hereditate ac patria eorum, pro uxoribus et filiis

Sz ac pro se ipsis et corporibus eorum. Sed Saxones pugnaverunt pro honore et victoria et eciam pro adepcione terre. Unde ex Thuringis multi interfecti sunt et sauciati, sed ex Saxonibus sex milia interempti sunt.

Tunc Irminfridus rex direxit ~~fugam~~ Iringum cum omni thesauro suo ad Theodericum, sororium suum pacem petens et graciam et dixit: Domine mi rex, hec dona mittit tibi Irminfridus dominus meus, olym amicus tuus et consanguineus et propinquus, modo autem servus tuus, rogans et flagitans pro gracia tua et ut sis sibi graciosus et memor sis sororis tue paupercule, cui eciam sis graciosus ac puerorum eius, quia iam degunt in magno periculo. Et postquam Iringus legacionem suam cum fletu expleverat, tandem domini, qui eciam dona ab ipso acceperant, dixerunt, quod bene deceret regi illa non contradicere et tantam legacionem non spernere, sed amicabiliter suscipere et graciosus esse cognatis suis et eciam melius esset, ut in fidelitatem ab eo susciperet, quem vicerat tali modo, quod nunquam amplius ~~lete~~ lete contra eum caput levaret, quam quod populus ille ruralis Thuringiam acquireret et indomitus et post hoc regnum

+f.CCXLIIII^c Francorum ab hiis populis magnum+ detrimentum et disturbium pateretur ac angustiam. Propterea melius esset suscipere Thuringos et quod ipsi rurales illos homines unanimiter a

MONUMENTA GERMANIAE.

terris expellerent. Tandem Theodericus rex Francorum reversus est ab ira sua, quam habuit super Irminfridum, volens ipsum altera die suscipere ad graciam et Saxones licenciare. Quod Iringo comperto a rege direxit adhuc illa nocte sermones illos domino suo et ex hoc ortus est in castro Schidingen clamor et gaudium magnum. Et pace facta unus illorum ex Thuringis equitans cum accipitre circa aquas. Et quando dimittebat accipitrem a manu ad avem capiendam, accipiter volavit per aquam ad aliam partem, ubi Saxones iacebant cum castris eorum; quem immediate arripuit unus Saxo collocans ipsum super manum suam. Unde Thuringus postulans accipitrem sibi reddi. Cui Saxo renuit restituere. Cui Thuringus: 'Redde michi accipitrem meum, volo tibi prodere consilium secretum, quod tibi et omnibus tuis esset proficuum.' Cui Saxo: 'Dicas michi consilium et accipe accipitrem tuum.' Thuringus dixit: 'Scias, quod hii duo reges, Theodericus et Irminfridus [a] confederati sunt et si crastina die invenerint vos in castris et tabernaculis vestris, omnes captivemini aut interficiemini.' Cui Saxo: 'Sunt trufe an veritatem dicis?' Thuringus [+]: 'Sive sit rei veritas aut trufe, crastina die bene reperies. Attamen ego consulo vobis, ut detis fugam et salvetis corpora vestra.' Et tandem Saxo reddidit Thuringo accipitrem suum, dicens illa, que audierat contuberna alibus suis. Unde

De accipitre

a) seq. et del.

+ fCCXLIIII d.

Saxones perterruerunt nescientes, quid age-
rent aut facere vellent. Habuerunt tamen
adhuc unum senem Saxonem ac militem
nomine Hatugato, quem propter probitatem
suam ac virilitatem nuncup antes ipsum
patrem (patrum). Hic accipiens bannerium seu
vexillum exercitus eorum, quod secum de-
tulerant, in manus suas, in quo fuerunt
depicte leo contra draconem et super illos
aquila volans. In hoc ostendens illis fortitu-
dinem, sapienciam ac humilitatem eorum
quam antea habuerant, et tandem dixit:
O nobiles Saxones auribus percipite verba
mea. Ego enim sum senior inter vos[a]
et interfui multis gwerris, pugnis et
dimicacionibus et nunc quam vidi Saxones
dare fugam. Si modo longius vivere debeo,
tunc melius est, ut moriar cum amicis
meis. Volo eciam in adiutorium accipere
virtutes antiquorum nostrorum ac viri-
litatem et eciam aliorum, qui plus opta-
bant mori quam dare fugam. Et quid
ulterius protraham verba, oportet nos
pugnare contra inimicos nostros, quia
ipsi sunt securi + propter pacem, que data
est eis, et eciam propter multitudinem inter-
fectorum nostrorum. Ex hoc enim iam
sunt lassi a pugna iam peracta et eciam
quia iam videntes se esse securi, propterea
iam non habent custodiam. Unde sequimi-
ni consilio meo, et si non omnia eve-
nient nobis, ut dixi, dabo vobis griseum caput
meum. Et quia hac sero debemus cenare
ea que habemus et requiescere per parvam
moram et tandem in primo gallorum

a/ patrem || prm c.

Vexillum et arma Saxonum.

a/ ē add

~~a/ nos? v = n, seq. ē c.~~

qui nuper hic sunt interfecti,

+ f CCXLV^a.

MONUMENTA
GERMANIAE.

cantu in scalis debemus scandere per
muros civitatis et sic possumus eos per-
cutere et vincere absque magno labore.
Extunc omnes consencientes eidem et in
primo gallorum cantu eadem nocte
portantes scalas ad muros, in quibus
venientes castrum eciam cum clamore
magno, Thuringi expergefacti sunt,
currentes in stratis, nescientes, quid agere
pre dormicione deberent. Et tandem
Saxones percucientes senes cum iunioribus.
Eciam mediocres captivi ducti sunt, Rex
vero Irminfridus cum uxore, filiis et pau-
cis vix evasit manus eorum.

Quam stragem Theodericus rex percipiens
false et dolose vocans Iringum militem
ac consiliarium Irmifridi regis, promittens
sibi dominaciones multas regni ac dona,
ut ipse interficeret Irmifridum, dominum
suum secrete, ita quod nullus omnino
haberet ipsum exosum de morte et inter-
feccione + regis ac omnes estimarent ipsum
esse innocentem. Et postquam Irminfridus
rex prosterneret se ante pedes Theoderici,
Iringus sperabat de promisso Theoderici,
quod non preteriret ius iurandum. Illico
interfecit Irmifridum, dominum suum,
valde miserabiliter. Quem Iringum
Theodericus rex corvo vultu inspiciens
dicensque ei: Ex eo, quod occidisti dominum
tuum proprium tibi fidelem et graciosum,
omnis terra ex iure debet te exosum
habere et invidere; modo recedas a nobis, nolumus
malicie tue esse particeps. Cui Iringus:

10!

dñaciones c

+ f. CCXLV b.

Irmifridus occiditur ab Iringo milite suo.

corvo vultu

Bene competit, ut omnis mundus ~~me~~ me odio habebit, quia ex falso concilio tuo occidi dominum meum. Attamen non recedam abhinc, nisi prius penitenciam agam de peccatis meis et vindicabo dominum meum.

Th. Theodericus occiditur ab eodem.

Extunc Iringus eodem gladio, quo interfecit dominum suum, eciam interfecit Th. Theodericum regem, ponens ~~Theodericus~~ Irmifridum super ventrem Theoderici, dicens: "Irmifride domine mi, modo quod ~~Theod~~ Theodericum vivens vincere non potuisti, vicisti eum tamen mortuum." Et accipiens gladium in manus suas abibat his verbis: "Bene potest fides adhiberi. Eciam mirari potest de galaxia, via illa alba, a quo ~~deveni~~ deveniset, et quare vocatur via Iringi usque in hodiernum diem.

in marg.: galaxia

rot/ alio°

Item alio modo.

Invenitur enim in cronicis Francorum ac hystoriis. Postquam Irmifridus venisset ad Theodericum a+ cum conductu ad castrum quoddam steterunt insimul super murum conferendo multa, Irmifridus precipitatur de muro, pueros eciam eiusdem Theodericus occidi fecerat. Post hanc vero victoriam Saxones ad Theodericum venientes ipsi bene suscepti sunt ab eo et in multis collaudans eos. Dans illis terras Thuringorum hereditario iure et vocati sunt amici Francorum ac consodales. Unde Saxones cum leticia et tranquillitate ~~magna~~ magna recedentes a Theoderico habitabant in terra illa, quam nuper invaserant ac devastaverant. et ibi habitare inceperunt dividentes eam inter, et ~~qui~~ quia propter interitum sociorum suorum non potuerunt totam terram illam

a/ bis scr. c.

+ f. CCXLV c.

MONUMENTA
GERMANIAE.

possidere, ponentes in terra orientali alios homines
tributum ipsis annuatim dantes. Aliam
vero partem ipsi per se possidentes. Ipsis
etiam concessum fuit Thuringia in parte
meridionali, quod tunc adhuc incorruptum
et devastatum non fuerat usque ad agnam
Unstrat habentes Francos in parte occiden-
tali. Unde Northmanni homines in per terri-
ti et in parte orientali habitabant (Slavi)
in parte meridionali habitabant Frisones
et hii fortiter et frequenter sine lite et pace
defendentes confinia eorum ut et potentia
Unde Saxones fuerunt homines intimidi
et sine requie invadentes omnes terras
adiacentes, sed in domibus eorum fuerunt
mites, et agresti et fideles, generationes eo-
rum ac propagines in magna reverentia
considerantes. Volentes etiam ab aliis infe-
rioribus eis accipere coniuges nec viri nec
mulieres, ut non cum aliis nacionibus mis-
cerentur. Unde Saxones inter ipsos habuerunt
quatuor differencias, scilicet nobiles, ingenuos,
liberos, liberos homines et servos, et unus-
quisque accipiebat similem sum et
qui aliter faciebat interficiebatur. Ipsi
etiam habuerunt propria iura penarum
super homicidas et malefactos homines. Ipsi
etiam in tantum virtuosi erant et mun-
di inter ipsos, et si nouissent Deum, ut fortes
omnes salvi essent et graciam Christi obtinuis-
sent. Unde ipsi coluerunt ydola et precipue
Martem, cui thura et oblaciones prefixis ter-
minis obtulerunt. Similiter colentes arbores

+fCCXLV[d]

mūdi

et rubetas nominantes eos nominibus eorum. Habentes eciam ~~sacrilegia~~ sortilegia et divinaciones, valde humiliter procedentes, frangentes ramum de arbore, carpentes ab eo pullulaciones, signantes unius cuiusque signo proprio, proicientes eos super pannum album improvise cadentes ad invicem. Credentes eciam ad auguria, voces et volatus avium et eciam ad hymnitus equorum non solum ~~rus~~ rustici et simplici homines sed+ pro maxima parte nobiles et domini. Habuerunt eciam alias incantaciones et divinaciones, quas exercentes, quando volebant ire ad pugnam vel litigia incipere. Et contra quascumque volebant incedere cum astucia capiebant unum ex istis et illum oportebat certare cum uni eorum et quis eorum optinuit victoriam, secundum hoc regebant se. Ipsi eciam maximam fiduciam habebant ad augmentum lune vel ad opposicionem eius. Ipsi eciam quam plures errores habuerunt, quas pretermittimus pro nunc. Tamen computavimus incredulitatem eorum, ut quis audiat sermones hos, ut cognoscat quanta bona cum eis Dominus fecerat ex incredulitatibus eorum et ex servicio dyaboli cum quo longo tempore occupati fuerunt. Ipsi fuerunt exterriti vel terribiles homines oppugnantes omnes terras ipsis adiacentes et presertim Francigenas et hoc non sine causa, quia planicies erat inter eos et campi et agri eorum in unum fuerunt conglobati ac adunati et eciam iugera dividi non potuerunt. Ipsi

+ f. CCXLVI.a

dicentes, quod deus eorum vel essent tam nobiles et numquam eos hominibus assimilari debere et ipsos recludere in domibus templis vel in Ipsi eciam dedicaverunt in nomine deorum arbores et rubetas

MONUMENTA GERMANIAE

eciam habuerunt inter terras eorum montes et paludes et ideo semper habuerunt rixas adinvicem, rapinas ac incendia. Ex hoc Francigene multum fuerunt tristes volentes ipsis ab hora in horam thaurum dare. Et tandem interdicentes eis cum lite manifesto aut gwerra et eciam in ista gwerra multe + et rixe magne ex superbia ambarum parcium. Tamen Saxones omni tempore dampnum paciebantur victoriam amittendo. Et hee rixe et gwerre quasi per XXX^ta annos durantes, attamen bonum finem habuissent, si superbia et dubitacio eorum non fuisset. Et tedium est dicere, quociens ipsi promiserunt facere bona et regnum et fidem bonam accipere, dantes obsides et nuncios bene suscipientes. Similiter multociens fuerunt domiti ut promittentes dimittere ydola sua et fidem christianam accipere. Et quod vicibus fuerunt victi, tot eciam vicibus retrorsum abierant et de novo adorantes arbores et fontes. Erigentes magnam columpnam ligneam ac altam, vocantes eam secundum ydeoma eorum Yrmersul, idest columpnam communem...

+ fccxlvi^b

+ liter

Et post mortem Pippini, qui post Hilderico rege Francorum solitarie observabat ex ammonicione Zacharie pape, quia depositus erat et in claustrum positus et datus fuerat. Hiis eciam temporibus regnum Miringorum finem habuit. Unde Karolus filius eius post ipsum optinuit regnum. Hic reincepit sediciones et bella contra Saxones, que et ibi pater suus dimiserat, et vexillifer huius gwerre erat Widekindus. Unde antea scriptum est de Karolo

Genealogia ducum Saxonum. x/. 246c

et temporibus eius. Hic postea christianus effectus et baptizatus a sancto Bonifacio et a Karolo a sacro fonte levatus.+ Hic Widekindus habuit filium nomine Wicbertus qui fuit bonus christianus. Hic genuit filium nomine Waltbertum. Hic eciam a iuventute extiterat bonus christianus. Hic cum bona devocione visitavit ~~limina~~ limina sanctorum Petri et Pauli et eciam ut aliquas reliquias ad patriam suam transferret. Cui Leo papa, qui suis temporibus ecclesiam regebat, dedit ei corpus sancti Allexandri, filium sancte Felicitatis, quod secum transtulit in Saxoniam, collocans illud in Walhusen et secundum aliquos Wildershusen vel Wigalzingehusen. Ex eorum eciam progenie processit vir nobilis nomine Ludolfus. Hic eciam causa devocionis visitavit limina sanctorum Petri et Pauli, portans secum reliquias Innocencii pape. Hic habuit duos filios, scilicet Brunonem et Ottonem. Bruno fuit filius senior habens sub potestate sua VI provincias. Hic cum potencia exercitus ivit super Danos et interfectus est. Dicunt tamen aliqui, quod submersus fuerit. Et tandem post obitum suum ducatum regebat Otto frater suus, habuit eciam sororem nomine Luckardem[a], quam accepit in uxorem Lodewicus rex, filius Arnolfi imperatoris. Hic immediate obiit. Postea vero Franci et Saxones volentes ad imperium eligere Ottonem predictum, quod ipse renuit propter senium eius; a tamen facta imperii per longa tempora regebat. Cuius eciam consilio+ electus est Conradus dux Francorum. Hic Otto habuit filium nomine Hinricum. Hic post mortem patris

a) Luckard

+ f. ~~CCXLVI~~ 246d

sui Ottonis adeptus est ducatum Saxonie primitus cum potencia, qui postmodum electus est in regem Romanorum et hic primus accepit imperium ex Saxonibus. Hic genuit cum coniuge sua Ottonem Magnum, fundatorem archiepiscopatus Magdeburgensis. Hic genuit Ottonem secundum, Otto secundus tercium etc.

Incipit Kathalogus brevis Lantgravii Thuringie et archiepiscoporum Misnensium.

Temporibus Karoli Magni imperatoris qui xxx^ta annis pugnavit contra Saxones magnus dux Witkindus, qui pre ceteris principibus Saxonie et Alamanie ac Westfalie durius Karolo resistebat. Tandem divina inspirata gracia sponte fidem christianam suscepit et a sancto Bonifacio archiepiscopo Moguntino, fundatore Fuldensis ecclesie fuit apud Attiniatum baptizatus, quem Karolus Magnus de fonte suscepit anno post incarnacionem Christi dccLxxxv. Hic Witkindus fertur in ecclesia Padebornensi sepultus. Iste Witkindus dux fundavit primo castrum prope Salam nomine Wittin^a. Similiter civitatem et castrum super Albeam Wittenberg, ut patet in cronicis. Witkindus quoque, qui inter eos, scilicet Saxones, et claritate et generis et opum amplitudine eminebat, et qui perfidie auctor et incentor indefessus erat, ad fidem + Karoli sponte veniens apud Attiniatum, proprie Attinbach, baptizatus etc. Habuitque filium nomine Wicbertum christiane religionis

rot.

Auszug von den Ann. Veterrellenses

attimatu

eadem manu in marg. suppl.

a) ~~deest~~ c.; add. ~~eadem~~ ~~ut videtur, manu in marg.~~

p3

Wittenberg fundatur

+ f. CCXLVI^a.

~~Attimatum?~~

cultor devotus. Qui genuit filium nomine Waltbertum, qui et ipse ab infancia religiosus, cum factus esset vir, Romam causa oracionis et devocionis et eciam reliquiarum acquirendarum tetendit et reliquias secum detulit, ut iam dictum est supra.

Notge Inst. Ld.

Waltbertus, Witkindi ducis nepos, genuit quatuor filios, scilicet Theodericum, Witkindum, Lymnod et Regeberu. Iste est Regeberu, qui pugnavit contra Danos Saxoniam vastantes multoque tempore vicit eos et patriam ab illorum incursibus usque hodie. Et hii erant de stirpe Witkindi magni ducis. Dimissis itaque aliis, Theoderici genealogiam prosequar, de quo principes Thuringie, Langgravii et marchiones Misnenses descenderunt. Et iste Theodericus pronepos Witkindi scribitur in cronica de origine principum marchionum, quam vidi in Monte Sereno sancti Petri, et eciam in cronica aule episcopalis Merseburgensis fuisse temporis primi Ottonis imperatoris egregie libertatis vir et non scribitur dux, cuius causam in cronica de Karolo Magno sic reperi. Nam postquam Witkindus dux cum omnibus principibus Saxonie fidem[a] susceperat, Karolus instituit VIII episcopatus in Saxonia et sustulit principatus dignitatem temporalem et constituit episcopos[+] principes, ita quod temporales domini fecerunt homagia episcopis, et hoc factum fuit pro conservacione fidei, quia Saxones valde duri fuerunt contra fidem et sepius prius a fide recesserant. Ut ergo per episcopos tam spiritualiter quam secularitter aut temporaliter possent in fide preservari dignitates principatuum sustulit Karolus. Theo-

Lymnod

pugn.

priam

~~et deest~~

Misnen

a/ seq. accepat del.

+ f. CCXLVII b.

MONUMENTA GERMANIAE.

egregie libertatis vir, pronepos Wittkindi magni ducis, comes paterni castri in Wittin, genuit duos filios, scilicet Dedonem et Fredericum et filiam Mechtildam, que fuit uxor Hinrici primi imperatoris et mater Ottonis Magni. Hec Mechtildis imperatrix una cum Hinrico imperatore, marito suo, fundavit monasterium monialium in Quedelingeborch, ambo sepulti sunt. et ille genuit Ottonem Magnum, fundatorem civitatis et archiepiscopatus Magdeburgensis, Misnensis et Czicensis.

mechtild ~~Mechtild~~

Monasterium in Quedelingeborg fundatur.

~~a) deste~~

Dedo filius Theoderici, abnepos Wittkindi magni ducis, comes in Wittin, frater Mechtildis imperatricis, avunculus Ottonis imperatoris magni, Mortuo Bayone Merseburgensi comite, Gyselerus archiepiscopus Magdeburgensis comitatum eius, qui inter Wipperam et Salam et Walbekke fluvios situs est, Dedoni acquisivit. Duxit preterea uxorem Thiebergam, filiam Theoderici marchionis genuitque ex ea filium nomine Theodericum. Interfecit autem eundem Dedonem Werinzo marchio filius autem Theodericus comitatum patris et omne beneficium dono regis obtinuit. Marchia vero Werinzonis et quicquid a rege tenebat, Bernhardo comiti, avunculo Theoderici, filio secundi Theoderici marchionis b. concessum est. Accepit itaque Theodericus comes uxorem filiam Ecklehardi marchionis qui in regia curte que Polite dicitur interfectus est.

Rotg. Dict. D.

Mechtild

Et Fastam (oder fascam)

+ fCCXLVII c.

b) marchioe c.

~~Polite vel Police c. I~~

Gero autem fuit filius Dithmari marchionis, qui cum fratre suo Gerone Coloniensi archiepiscopo, Nuenburgensem abbaciam iuxta Bodam et Salam fluvios

Rotg. Dict. G.

Abbacia in Nuenborch et claustrum in Gerinrode.

Theoderici

ffred. construxit. Fredericus vero comes, Theoderici comitis patruus, frater Dedonis, cum non haberet mares filios, sed tres filias, Yleborg civitatem suam eidem Theoderico moriturus dedit, ut de consensu suo, quia heres eius fuit, predium et omne, quod remanserat, filiabus suis traderet. Obiit autem in eadem civitate Epiphania Domini. Huius comitatum et super pagum

Suszelitz — cz? c:t. Suszelitz potestatem predictus Theodericus comes imperatoris munere post suscepit. Genuit itaque Theodericus comes hos filios scilicet Fredericum, Dedonem et Tymonem, Geronem, Conradum, Riddagum et filiam Hiddam. Primus filius Fredericus fuit prepositus Magdeburgensis ecclesie, postea Monasteriensis episcopus. Secundus filius Dedo optinuit marchiam Odonis marchionis, qui heredem non habuit, et duxit

+ f. CCXLVII d uxorem Odam, matrem + Ottonis marchionis de Orlamunde. Genuitque ex ea Dedonem iuniorem, qui in puericia obiit, et duas filias, quarum una Adelheidis nupsit

a Adelheid — nupsit Hernesto marchioni de Bavaria genuitque ei Luppoldum marchionem, altera Bemensem, Agnes quoque nupsit Frederico comiti peperitque ei tres filios scilicet Adelbertum archiepiscopum et Dedonem, fundatores Gosoczensis monasterii quod factum est M° LIII° et Fredericum palatinos comites, et filiam nomine Odam, quam Adelbertus quidam nobilis

cognom. cognominatus Schenko de Sommerschenborg accepit uxorem. genuit ex ea Fredericum comitem palatinum seniorem. Defuncto vero Ottone marchione et matre

MONUMENTA GERMANIAE.

ipsius Oda, predictus Dedo marchio viduam eius Adelam nomine duxit uxorem. Hec fuit nata de Brabancia ex castello, quod dicitur Levene. Erantque fratres eius Hinricus comes et Reynherus. Genuit autem ex ea Dedonem, Hinricum marchionem de Yleborg et Conradum comitem, qui a paganis occisus est. Ideo marchio Hinricus genuit ex Gerdruda, que erat de Brunsuig, marchionem Hinricum iuniorem. Tymo comes duxit uxorem Ydam, filiam Ottonis ducis de Northeym, genuit ex ea Dedonem comitem et Conradum et filiam nomine Mechtildam, quam Gero comes de Bavaria, pater Ludewici abbatis Merseburgensis et Lodewici comitis, patris Conradi prepositi. Quartus filius Gero comes duxit Bertam, viduam cuiusdam Popponis, genuitque ex ea III filios, scilicet Theodericum comitem, Wilhelmum comitem de Chamborg et Guntherum Czicensem episcopum et filias Willam abbatissam de Gerpstede et Dithburgam prepositam de Gernrode. Huius Popponis frater fuit Cuno senior de Wippera. Quintus filius Conradus comes duxit sororem Theoderici senioris de Kathelenborch, que Othildis dicebatur. Peperitque ei filiam nomine Bertradam, quam Beringerus comes, frater Lodewici comitis senioris de Thuringia accepit uxorem genuitque ei filium Conradum et filias quatuor, quarum unam, Konegundam, accepit a Cuno de Wippera, que genuit Ludewicum. Riddagus mortuus est sine liberis. Hidda nupsit duci Bohemico et genuit Guntherum patriarcham et matrem Wichmanni de Cella, Obmissis aliis Timonis generacionem prosequatur. Dedo filius Timonis duxit uxorem Bertam, filiam Wiperti de Groitz, genuitque ex ea filiam nomine Mechtildam, que nupsit comiti Ralbodoni Babenbergensi advocato. Idem

~~I duxit a~~
~~a) deste.~~

+ f CCXLVIII^a

Gerpstede
Gernrode

a) seq. de

cella obmissis aliis Timonis
prosequat²

Dedo ecclesiam beati Petri apostolorum principis
iniciavit, quam preventus morte fratri
suo Conrado consumandam relinquit, ha-
bens enim votum visitandi sepulchrum
+f. CCXLVIII^b. uxorem+ suam Bertam, quam repudiaverat,
episcoporum consilio et iudicio recepit sicque
profectus in terram generacionis sue et lignum
Domini, quam in Monte Sereno fundare primi-
tus inceperat, transmisit, quod usque ad
presens ibi habetur. Hinricus autem iunior
marchio de Ileburg Conradum fratrem
predicti Dedonis orto inter eos bello captivavit
et lecto ferreo in Kerchberg multisque
malis oppressit. Post mortem autem Hin-
rici captivitate solutus, anno Domini
M°C°XXVII° liberalitate Luderi imperatoris,
marchiam Misnensem suscepit,
cui eciam marchiam Lusaceam, que
orientalis dicitur, idem imperator post-
modum concessit. Conradus itaque Misnensis
orientalis marchio accepit uxorem Lu-
chardam filiam cuiusdam nobilis de
Swevia Alberti, que ei hos filios, Hinricum
qui in puericia obiit, Ottonem Misnensem
marchionem, Theodericum orientalem mar-
chionem, Dedonem comitem de Rochlitz
Hinricum comitem de Wittin Fredericum
comitem de Brene. Filias quoque genuit
sex, quarum tres in Gerpstede fecit mona-
chas: Odam et Bertam abbatissam ibidem,
Agnetam Quedelingeburgensem abba-
tissam. Quarta Gertrudis nupsit palatino
Reni, que viro defuncto Christum heredem
faciens ecclesiam in Babinberg in honore
sancti Theoderi construxit ibique monialibus+
Deo famulantibus se socians et sic in sancta
conversacione finivit vitam suam. Quinta
Adela copulatur regi Danorum Swenoni
qui genuit ex ea Luchardam, quam duxit
Bertoldus marchio de Bavaria, qui cum genera-
vissent a Gopponem Babinbergensem prepositum
et Bertam Gerbistadensem abbatissam consensu

a) deest c.

Ileburg

tco

vit

th.? c. 1

Misnen

ffilias

gerpsted

Theoderi

+f. CCXLVIII^c.

Adela

Luch.? c. 1

a) gravissent c.

MONUMENTA GERMANIAE.

episcoporum propter notam adulterii separantur. Occiso a Danis Swenone, viduam eius Albertus comes, Alberti marchionis de Brandenburg filius, duxit uxorem. Genuitque ex ea Gertrudem, Walteri de Arnstein coniugem. Sexta Sophia nupsit Gebehardo comiti de Bavaria, filio sororis Luderi aut Lotharii imperatoris. Conradus igitur marchio ecclesiam a fratre suo inchoatam in honore beati Petri in Monte Sereno a fundamentis erexit largisque suis proprietatibus, prediis ditatam in ius et proprietatem ecclesie tradidit et clerum canonicorum regularium inibi Deo famulaturum instituit, quibus et ipse omnibus mundi pompis ex integro inicians pauper pauperibus pro veris diviciis associatur. II° kt Decembris conversus et ipso anno Nonas Februarii defunctus. Moritur autem anno Domini m°c°LVI° et a Wichmanno Magdeburgensi archiepiscopo et Walone Halberstadensi episcopo presentibus filiis suis et Alberto marchione de Brandinborg ac aliis + vasallis ibidem sepelitur et anno Domini m°LVI° kt Januarii obiit Judita uxor Wiperti marchionis. Wipertus marchio Gyaviensis est a fundator, cuius filiam Dedo comes duxerat anno Domini m°c°XXIIII nono kt Junii moritur relinquens heredem Hinricum marchionem, quo sine herede mortuo anno Domini m°c°XXX° V. b) kt Januarii, Luderus vel Lotharius imperator marchiam eius, que orientalis dicitur, Conrado marchioni concessit, cui etiam Misnensem prius concesserat. Berta comitissa

occiso

Dicatam? c. f.

Ticiās c.

abrenuncians? renuncians?

halbrg

+ f. CCXLVIII d.

a esse c (lin. ecclesie)

V nonas kt

b) seq. n Nonas V nonas kt.

filia Wipperti, uxor Dedonis comitis, proprietatem suam Groytz dedit Dedoni filio Conradi marchionis, quem loco filii nutrierat. Ipsa autem obiit anno Domini mo cxlviiio xvii kl Junii. Otto marchio Misnensis duxit uxorem Hedwigim, filiam Alberti marchionis Brandenburgensis de Saxonia, de qua genuit filios Albertum et Theodericum et filias Adelam et Sophiam. Sophia nupsit Odalrico duci Bohemie, qui genuit ex ea Agnetam Gerpstadensem monacham. Mortuo autem Odalrico Sophia nupsit burggravio de Regensburg, Adelam dux Odalricus, qui postea fuit dux Bohemie, quique genuit ex ea filium Vzedislaum et tres filias, quarum una nupsit regi Dacie, alia Hinrico comiti de Ortenburg. Tercia canonizata est in Gerenrode. Postmodum autem Odalricus et Adela propter nolam consanguinitatis separati sunt anno Domini mo clxxxvii. Ludewicus comes Thuringie captivavit Ottonem marchionem, sed precepto Frederici imperatoris relaxatus est anno Domini mo clxxxviii. Albertus, filius Ottonis, ipsum captivavit. Imperator vero missis nunciis eum absolvit et filio reconciliavit. Anno Domini mo cco lxxxixo Otto marchio fundavit monasterium, videlicet Cellam de ordine Cysterciensium, et ille Otto eodem anno moritur et ibidem sepelitur. Albertus marchio, filius eius, duxit uxorem filiam Frederici ducis Bohemie, fratris Odalrici, ex qua genuit filiam, quam Hermanno de Lovedeburch uxorem dedit. Anno Domini mo cco xxv

Cella fundatur in Misnia

MONUMENTA GERMANIAE.

Albertus marchio moritur. Post cuius mortem Hinricus imperator Misnensem marchiam inconcessam tenuit aliquanto tempore. Mortuo vero imperatore anno Domini m°c°XXVII°, Theodericus comes, filius eiusdem Ottonis marchionis, in transmarinis partibus constitutus, mortem eius intelligens festinanter reversus est et favore eorum, qui castris preerant, marchiam occupavit eamque postmodum donacione Philippi regis, in cuius+ eleccione consenserat obtinuit. Hic duxit filiam Hermanni comitis provincialis de Thuringia, Juditam nomine, genuitque ex ea filiam Hedwigam et filium Ottonem, qui puer obiit. Item Sophiam et Conradum filium, qui eciam puer obiit, et tercium Theodericum. Theodericus marchio orientalis duxit sororem Meseconis ducis Polonie, Doberne nomine, que eciam Luthardis dicta est; genuit ex ea Conradum comitem, qui in tornamento perfossus lancea moritur anno Domini m°c°LXXV°, et filiam Gerdrudam Gerpstedensem abbatissam a Anno Domini m°c°LXXXIIII Theodericus marchio obiit. Dedo comes de Rochelitz duxit Mechtildem, filiam Goswini, comitis de Hunoldesborg, sororem Philippi archiepiscopi Coloniensis, ex qua genuit Theodericum canonicum maioris ecclesie Magdeburgensis, qui postea comes de Sommerschebor et de Grotz dictus est, Philippum Scantensem prepositum, Goswinum et Hinricum, qui in iuventute mortui sunt, et Conradum marchionem et filiam Agnetam, que nupsit duci de Meran, qui genuit ex ea X filios de Meran et marchionem de Ostirriche, qui eciam de

(immo XCVII°!)

+ fCCXLIX^b.

Luthard

ch.² c. 1. Luchardis.

Mechtild

Scantensem

28.

Andasse dicitur, et Eckehardum Babinbergensem episcopum, et tres filias, quarum una nupsit Philippo regi Francie, alia+ regi Ungarie, Tercia Hinrico duci Slesye in Polonia. Anno Domini m°cLXXIIII Dedo comes fundavit ecclesiam Cellensem. Post mortem Theoderici marchionis Dedo redemit marchiam orientalem a Frederico imperatore pro quatuor milibus marcis argenti. Anno Domini m°cXC° Dedo marchio orientalis obiit. Theodericus comes, filius eius, duxit Mechtildem, filiam Lodewici comitis de Thuringia genuitque ex ea filiam Aynetam. Anno Domini m°cc°VII° Theodericus comes obiit. Conradus marchio, filius Dedonis, duxit Elizabeth, filiam Myseconis ducis Polonie, viduam Zt Zibizlaij ducis Bohemie genuitque ex ea filium, qui in puericia obiit, et filias duas Mechtildam, quam Albertus duxit marchio de Brandinborch, et Aynetem, quam duxit Hinricus palatinus Reni, frater Ottonis imperatoris. Anno Domini m°ccIX Elizabeth marchionissa obiit. Post hoc anno secundo Conradus marchio obiit. Cuius marchiam Theodericus marchio Misnensis, filius Ottonis marchionis redemit ab Ottone imperatore pro XV milibus marcis. Hinricus comes de Wittin duxit Sophiam, filiam cuiusdam nobilis de Austria, genuitque ex ea Hinricum comitem, qui in iuventute obiit anno Domini m°cc°LXXXVII°, et Conradum, qui in puericia obiit, et Odabricum comitem et Sophiam, que nupsit+ Burchardo Magdeburgensi burggravio. Post hoc anno Domini m°ccXC Hinricus comes senior de Wittin obiit, cuius viduam duxit Hermannus tunc comes palatinus Saxonie, postmodum eciam comes provincialis Thuringie genuitque ex ea

+f. CCXLIX^c.

Thuringe

+f. CCXLIX^d.

th Thuringe

Iuditam uxorem Theoderici marchionis Misnensis et orientalis, filii Ottonis marchionis. Odabricus comes, filius Hinrici, duxit filiam Bernhardi ducis Saxonie, ex qua genuit filium Hinricum. Anno Domini m°cc° Odabricus comes obiit. Fredericus comes de Brene duxit Hedwigam, filiam Dyppoldi cuiusdam nobilis de Bohemia, qui fuit patruus Odackari ducis Bohemie, genuitque ex ea Ottonem, qui in iuventute obiit, Anno Domini m°cc°III, et Fredericum comitem et filiam Sophiam Quedelingeborgesem abbatissam. Anno Domini m°cc°X Hedwigis comitissa obiit. Anno Domini m°centesimo LXXXI° Fredericus comes senior de Brene obiit. Otto comes sepultus est in Brene, ubi mater eius claustrum monialium instituit. Anno Domini m°cc. Fredericus comes iunior duxit Iuditam filiam Friderici comitis de Czegenhagen fratris Hermanni comitis Thuringie, ex qua genuit filiam Hedwigem et filios et Theodericum.

Theodericus filius Ottonis marchionis Misnensis et Lusacie, duxit uxorem Iuditam, filiam Hermanni Lantgravii Thuringie, et genuit ex ea Hinricum illustrem principem. Hinricus Misnensis et orientalis marchio fundavit Cellam novam, qui duxit uxorem Agnetam, sororem Odackari regis Bohemie, de qua non genuit liberos. Idem Hinricus aliam duxit uxorem scilicet Constanciam, filiam ducis Austrie, de qua nati sunt ei duo filii Albertus Lantgravius Thuringie et Theodericus marchio de Landisberg. Dictus princeps Hinricus Terciam duxit uxorem, scilicet Elizabet, de qua genuit Fridericum marchionem de Dresden dictum Clemme. Theodericus vero marchio de Landisperg duxit uxorem Helenam, filiam marchionis Brandenburgensis, de qua genuit Fredericum marchionem Misnensem, nomine Iute. Albertus vero marggravius

Ffred.

Hedwigis

Monasterium de Brene.

Theod. duxit.

+f. CCL^a

Cella nova fundatur.

Pingwis. Item predictus

elizabet

Thuringie duxit uxorem Margaretam filiam
Frederici secundi imperatoris, de qua genuit VII
filios, Hinricum, Fredericum et Witzmannum.
Hinricus lantgravius de Aldenburg duxit uxorem
Hedwigam, filiam Enrici ducis Slesie, de qua
genuit Fredericum cognomine Anelaut. Witz-
mannus lantgravius duxit uxorem Gudrdam
filiam Bertoldi comitis de Hennenberg et obiit
sine tiberis herede. Fridericus vero Misnensis
marchio duxit uxorem Agnetem, filiam ducis
Karinthie et genuit ex ea Fredericum primo-
genitum suum, qui obiit sine herede. Item
Fredericus duxit (aliam) uxorem Elizabeth filiam
comitis de Marnshow, de qua genuit Frideri-
cum marchionem et orientalem marchionem
qui edificavit capellam in honore sancti Andree
apostoli et duxit uxorem Mechtildam, filiam Lu-
dowici V. imperatoris, de qua quatuor genuit
filios et duas filias, quorum primus mortuus
est. Secundus Fredericus natus est anno Domini
mo ccc xxxii in die Burchardi confessoris. Florius
Balthasar natus est anno Domini mo ccc xl vi in
die Rome apostoli. Quartus Ludewicus natus est
anno Domini mo ccc xl in crastino die Mathie
apostoli. Quintus Wilhelmus natus est anno
Domini mo ccc xl v in pervigilia Rome apostoli.
Anno Domini mo ccc xl vi in die Processi et Marcinia-
ni obiit domina Mechtildis uxor antedicti Friderici
Misnensis et orientalis. Anno Domini mo ccc a) Wilhelmus
Wilhelmus monoculus accepit uxorem, scilicet filiam
Morawie marchionis, que obiit sine herede et sepulta
est in Misnensi ecclesia in medio chori. Postea accepit
aliam, scilicet filiam comitis de Hennenberg. Item
anno Domini mo ccc b) Balthasar, lantgravius
Thuringie accepit uxorem, scilicet filiam
a), cum qua genuit Fridericum lantgravium
et unam filiam, que nupta est Rudolfo duci Sa-
xonie et mortua prima uxore Balthasaris lant-
gravii, altera vice accepit in coniugium re

a) Slesie

Hrid.

+ f. ccl b.

Elizabeth

Marnshow. 2 u=n. (Arnshow!)
(Arnshaugk)

a) Laurna

b) Thuringe

+ f. ccl c.

b Balthasar

MONUMENTA GERMANIAE

lectam Frederici de Brunswig, electi in regem Romanorum. Item Fredericus Lantgravius (coniugem accepit in) ~~[illegible]~~ Annam, filiam Guntheri de Swartzburg, que obiit sine herede et est sepulta in Reynersborn, sicut et Balthasar Lantgravius anno Domini m°ccc° a) Ludewicus frater Balthasaris . . . .

Rest der Seite 250 c.d und 251 a.b Cav.

a) lacuna.

Balthasar

f. 272a

Anno Domini DCC reges Francorum solo nomine regnabant. Erat autem apud eos princeps de cognacione eorum — — Extunc fuerunt in Francia imperatores usque hodie Quorum Karolus primus imperator. Lodewicus secundus imperator Francorum. Lotharius. Item Lotharius. Karolus. Item Karolus. Czendeboldus. Lodewicus Pius. Conradus. Hic finit genus Karolorum. Sed de hiis postmodum.

MONUMENTA
GERMANIAE.

= Am

MO

GE

f. co

= Annales Vetero-Cellenses ed. Opel.
Abschrift aus Cod. Hannover. Bibl. regiae XIII. 753.

MONUMENTA GERMANIAE.

f. CCLI c.

rot.

Incipit cronica marchionum Misnensium ac genealoija eorum.

Temporibus Karoli Magni imperatoris, qui xxx^ta annis pugnavit contra Saxonicam gentem, fuit tunc in Westfalia et Saxonia Magnus dux Witkind, qui pre ceteris principibus Saxonie et Almanie durius Karolo resistebat. Tandem divina inspiratus[a] gracia sponte fidem christianam suscepit et a sancto Bonifacio archiepiscopo Moguntino et fundatore Fuldensis ecclesie fuit apud Atiniacum[b] baptizatus. Quem Karolus rex per se de sacro fonte suscepit. Anno post incarnacionem Christi septingentesimo octuagesimo quinto. Gesta itaque Witkindi magni ducis gloriosa reperies in hystoria Karoli Magni et in cronicis de origine Saxonum. Fertur in ecclesia Gadebornensi fore sepultus. Iste Witkint dux fundavit primo castrum prope Salam fluvium, quod hodierna die cernitur, quod dicitur Wittin, quod a nomine suo proprio a Witkint Wittin appellari voluit, similiter et civitatem et castrum Witterberge fundavit, quod hodie dux[c] Saxonie possidet. De quo Witkindo in cronica de origine Saxonum ita scriptum reperies: Witkint[+], quoque qui inter eos, scilicet Saxones et claritate generis et opum amplitudine eminebat, et qui perfidie auctor et incentor[d]

xxx

pugn.

fuit

a) inspirata c; corr. manu rec. inspiratus.

b) c = t; add. man. rec. in marg. Athunacum

c) supersc. manu recenti

+ f. CCLI d.

d) intentor? c = t.

indefessus erat ad fidem Karoli sponte veniens apud ~~Atim~~ Atiniatum, idest in Attindern[a] baptizatus et a rege de fonte baptismatis susceptus est. Sicque Saxonia tota subiecta est. Et sequitur ibidem. Witkindi filius fuit Wigebertus christiane religionis cultor[b] devotus, qui genuit filium, quem Waltbertum vocavit, qui et[c] ipse ab infancia religiosus, cum factus[d] esset vir, Romam causa oracionis et reliquiarum acquirendarum tetendit corpus sancti Allexandri, filii sancte Felicitatis, integrum accipiens a papa tunc temporis Leone in Saxoniam detulit et in loco, qui dicitur ~~Thingensen~~ Wigalthingensen[e] locavit.

a) addidit man. rec. enti in marg. Attenbach

c = T.

rot. / Secundus stipes

NB! Eine Hand des ausgeh. 17 oder des 18. Jahrhunderts löst öfters die Ligaturen auf oder schreibt ubey undeutlich geschriebene Wörter die richtige Auflösungen oder fügt sie am Rande bei. Im folgenden sind diese Stellen, soweit sie nicht Correcturen enthalten meistens weggelassen.

b.) superscr. manus rec. cu

c) r c. superscr. man. rec. et

scus (sanctus)

d) scus c. superscr. man. rec. enti factus.

e) ~~xta c.~~ superscr. man. rec. husen (= ~~Thinghusen~~) modone

rot

Tercius stipes

Waltbertus, Witkindi ducis nepos, genuit quatuor filios, ut reperies in cronica de vita et regno Hinrici primi imperatoris in fine, scilicet Theodericum, Witkindum, ~~Lymn~~ Lÿmnod et Regeborn. Iste est Regeborn, qui pugnavit contra Danos Saxoniam vastantes multo tempore vicitque eos et liberans ~~provinciam~~ patriam ab illorum incursibus usque in hodiernum diem. Et hii[+] erant ex stirpe magni ducis Witkindi, qui bellum potens gessit contra Karolum fere per xxx^ta annos. Dimissis itaque aliis Theoderici genealogiam[a] prosequar. De quo principes[b] Thuringie lantgravii et marchiones Misnenses descenderunt. Et iste Theodericus ~~princeps~~ pronepos Witkindi, scribitur in cronica de origine principum marchionum, quam vidi in Sereno Monte sancti Petri et in cronica Ante[a]

Lÿmnod c.

pugn.

priam

+ f. CCLII^a

xxx

b princeps c.

Theodericus

MONUMENTA GERMANIAE.

Episcopalis Merseburgensis prime tempore Ottonis primi imperatoris egregie libertatis viz et non scribitur dux. Cuius causam in cronica de Karolo magno vic reperi. Nam postquam tū cet Wilkindus dux cum omnibus principibus Saxonie fidem susceperunt, Karolus instituit octo episcopatus in Saxonia et sustulit principatus dignitatem temporalem et instituit episcopos principes, ita quod temporales dominij fecerunt homagium (ia) episcopis et hoc factum fuit pro (vii.) conservacione fidei, quia Saxones valde duri fuerunt contra fidem et cepius prius a fide recesserunt. Ut ergo per episcopos tam spiritualiter, quam temporaliter possent (preservari) seruari, dignitates principatuum sustulit Karolus. Ideo scribitur Theodericus pronepos Wilkindi magni ducis prime egregie libertatis viz et non dux.

f. CCLII b. rot.

Quartus stipes.

Theodericus egregie libertatis viz pronepos Wilkindi magni ducis, paterni comes castri in Wittin, genuit duos filios Dedonem et Fredericum et filiam Mechtildam, que fuit uxor Hinrici primi imperatoris. Hec Mechtildis imperatrix una cum Hinrico imperatore, suo marito, fundavit monasterium monialium in Quedelingenburch et in Northusen et in Quedelingenburch ambo sunt sepulti. Genuitque Ottonem Magnum imperatorem qui fuit fundator civitatis et archiepiscopatus Magdeburgensis, Merseburgensis, Misnensis et Czicensis.

Tet mater Ottonis Magni imperatoris

Monasteria in Quedelingenburch et Northusen.

Quintus stipes.

Dedo, filius Theoderici, abnepos Wilkindi magni ducis, comes in Wittin, frater Mechtildis imperatricis, avunculus Ottonis imperatoris Magni, mortuo Barone Barone a Merseburgensi comite, mediante Giselero archiepiscopo primo Magdeburgensi comitatum eius, qui inter Vipperam et Salam et Hillebeke fluvios situs est, acquisivit duxitque propterea uxorem Thebergam, filiam Theoderici marchionis de Brandenburch, genuit ex ea filium Theodericum

rot.

a) add. in marg. man. rec. Bione

~~a. Baugonet~~ barone linea subducta post del. et

~~a. Wip del.~~

b) wip (del.) vipperam

wohl preterea gütern fuit

nomine, et eundem Dedonem interfecit Werinzo marchio, cuius marchiam idem beneficio regis obtinuit.

rot. Theo Sextus stipes.

Theodericus iam tercius, Theoderici filii Dedonis, filii Theoderici primi, filius, accepit uxorem filiam Eckehardi marchionis + de Thuringia, qui fundavit castrum in Eckirsberg, Mechtildam nomine sororem Hermanni et Eckehardi et Guntheri, nata in ex Sbenhilda, matre Gereonis marchionis de Lusacia. Pro quo sciendum, quod temporibus primi Ottonis imperatoris fuit marchio in Lusacia Cristianus nomine, qui habuit uxorem Hiddam nomine; genuit ex ea Geronem Coloniensem archiepiscopum et Dithmarum marchionem. Hii fratres cum matre Hidda abbaciam prope Salam vocatam Monche Nyenborch fundaverunt. Dithmarus marchio Lusacensis duxit uxorem filiam Hermanni ducis de Lunenborch Suanhildam. Ex qua genuit filium Dithmarum paterni nominis, qui ultra genuit Odonem, qui sine liberis mortuus fuit, et in eo posteritatis propagacio cessavit, et post hoc ad genealogiam dominorum principum devenit, ut infra dicetur. Post mortem vero Dithmari primi marchionis Lusacie Suanhildam eius a relictam accepit Eckehardus marchio Thuringie, qui fundavit Nuenburgensem episcopatum et monasterium sancti Georgii ibidem. Cuius sepultura cum uxore hodie in medio ecclesie cernitur et eorum statuales ymagines cum eorum armis.

+ f. CCLII c

nata in exsbenhilda

a) cuius E

Id. Nuenburgensis ecclesia fundatur a. R.

Suanhilda

Collaterales Dedonis.

Intercepta paulisper linea directa descendencium de Frederico fratre Dedonis, filii primi, collaterali linea prosequamur. Fredericus comes frater Dedonis marchionis, beneficio patris Theoderici et avunculi Ottonis imperatoris castrum et civitatem obtinuit, ut in cronica Sereni montis habetur. Sed idem Fredericos filios heredes masculos non habens, sed filias tantum, Ideo moriturus Theoderico dicto marchioni,

Theoderici

Rot.

collaterali

+ f. CCLII d.

ffred.

Yleborch

Ideo Theoderico

patruo suo castrum Yleborch assignavit ita, quod predium omne, quod remanserat, filiabus suis traderet. Hic moritur in sancta nocte Epyphanie in dicto castro suo Yleborch, cuius castrum, cum omnibus, que habet in pago ~~Suszelitz~~ Suszelitz, predictus comes Theodericus beneficio imperatoris obtinuit etc.

(odw – licz) cz? c=t.

Nunc ad directam lineam revertendo, ~~Theodericus~~ Theodericus marchio in Witten, comes et in Yleborch predictus ex Mechtilde filia Eckehardi marchionis de Eckersberg genuit sex filios et unam filiam; primogenitum Fredericum, Dedonem, Tymonem, Geronem, Conradum, Riddagum, filiam Hiddam. Sed iuxta stilum promissum primo prosequar genes~~logam~~ racionem Thymonis ex eo ~~ipso~~ quod ipse stipes principum de directo.

Mechtilde

Septimus stipes. ~~rot~~

rot. Thymo

~~Thymo~~ preterea remansit in paterno castro Wittin, duxit uxorem Ydam filiam ducis de Northeym, genuit ex ea duos filios Dedonem et Conradum ~~eius~~ eius fratrem fundatores monasterii sancti Petri in Monte Sereno, ~~de~~ de quibus Lacius in sequentibus tangetur. Hic Thymo marchio cum uxore sua ecclesiam Nemetensem fundavit in vulgari Nemyk, et syta est prope opidum Bytterfeld. Nam in nomen et dignitatem abbacie suis privilegiis confirmarunt, et primus abbas inibi Reynhardus dicebatur. Sed expost filius suus Conradus sancto Petro Sereni Montis monasterio, auctoritate Conradi archiepiscopi Magdeburgensis anno M°C°XXXVI° incorporavit, quam hodie quoadius patronatus tantum tenent et possident fratres dicti Montis. Vidi in fundacione ~~dicti Montis~~ cenobii, in vulgari Gossik, prope Wissenfels in privilegio fundacionis, quod predictus Thymo marchio cum fratre suo Gerone et Dedone, comitibus in Brene, scribitur affuisse consecracioni ecclesie seu monasterii

a1 Eius c

~~eius~~ ?

+ fCCLIII^a

Ys. d. Pyr. in marg. sup. a) Ecclesia Nemetensis fundatur.

~~b) man. rec. in marg.: Nimeck~~

b) pr. Nemet. corr. ~~utrudetur~~ Nimet.

Sz

+ Gosoczensis

et filiam nomine Mechtildam, quam Gero comes de Bavaria accepit in uxorem, qui genuit

a) q̄ c̄ (que)

Mo 1o III° Preterea idem Thymo genuit ex ea Wichmannum archiepiscopum Magdeburgensem et Conradum fratrem eius. Quo defuncto accepit eam Lodewicus, alius comes de Bavaria, pater Lodewici abbatis Merseburgensis, ut in cronica Sereni Montis habetur. Hic Thymo comes de Wittin egregius scribitur in cronica Merseburgensis aule episcopalis, primo dono imperatoris principatus dignitatem acquisivisse hoc modo. Eo in adolescencia constituto, cum patre privatus sub tutela matris adolescens nutriretur, accidit, ut in die pasce cum aliis coetaneis suis per segetes equitaret. Alter iuvenis comes cum velocitate equi, quo insedebat, precucurrit et arripuit sibique alapam magnam in cursu equi intulit. Quod cum flendo adolescens Thymo matri conqueret, ipsa respondit: Tranquillo et pacienti animo esto, dilecte fili, anno futuro meliorem equum tibi comparabo, ut vicem et talionem sibi possis retribuere. Sicque anno sequenti adolescens in velocissimo equo pristine alape memor eodem die sancte paschae iuvenem cursu velociori preveniens gladio, quo erat precinctus, eundem in ulcionem preterite alape interfecit; quare propter homicidium tale mater eum ad curiam imperatoris destinavit. Ubi tanta crevit virilitate, strenuitate et bonitate, ut magister et prefectus totius curie imperatoris constitueretur. Tandem dum imperator quoddam castrum firmissimum expugnare vellet, ex quo

a) Primo c.

+ f. CCLIII b.

a) ~~m~~ p̄ c̄ ~~(cum?)~~ (inde)

conquereret pat (~tur)

Hic interfecit iuvenem comitem.

c) Ex c.

expugn.

MONUMENTA GERMANIAE.

a) Et c.

Thymo comes, princeps milicie et magister cum esset in acie belli et pugne, fertur imperator dixisse: "Vere Thymonem virum tam strenuum et bellicosum, principem faciem proxima facultate se offerente." Statim post hec supervenerunt nuncii asserentes marchiam Misnensem vacare. Illico Thymo comes de Wittin per imperatorem + evocatur et marchia Misnensi imperiali dono magnifice inbeneficiatur. Quo facto confestim rumor in castris imperatoris intonuit, quod isti de castro obsesso machinas imperatoris incidissent, quibus quantocius Thymo, marchio tunc Missnensis occurrit atque ibidem in conflictu mox interiit. Quare expost filii sui Dedo et Conradus, licet ius in marchia Misnensi per mortem patris tunc habuissent, tamen propter repentinam mortem imperatoris et patris statim possessionem habere non poterant. Sed demum tempore Lotharii imperatoris Conradus filius eius eam pacifice acquisivit, ut infra dicetur.

pugne

Hic acquisivit marchiam Lusacie

+ f. CCLIII.

missu

c) poterat c.

rot.

Primogenitus Thymonis.

Fredericus, primogenitus frater Thymonis factus fuit maior prepositus ex oleste Magdeburgensis, postea Monasteriensis episcopus. Secundus, scilicet Dedo, obtinuit marchiam Odonis de Lusacia, qui sine heredibus mortuus fuit, ut supra dictum est. Istius Odonis meminit passio sancti Alberti, ubi dicitur: Odo pugnax marchio laceris vexillis targa vertit. Hic Dedo duxit uxorem matrem Ottonis

marchionis tunc de Orlamunde et de Wymar, nomine Odam, genuitque ex ea filium Dedonem iuniorem, qui in puericia per posteriora confossus interiit. Genuit et duas filias+, quarum una Adelheydis nupsit Hernesto marchioni de Bavaria genuitque et Luppoldum marchionem. Altera filia Agnes nupsit Frederico comiti palatino de Gosick et de Sommerschenburg peperitque ei tres filios Adelbertum archiepiscopum Bremensem, Dedonem et Fredericum, comites palatinos et fundatores Gosoczensis monasterii prope Salam, quod fundatum et dedicatum fuit, ut supra scribitur, anno m° LIII, Tymone marchione et Gerone fratre eius, comitibus de Brene et de Wittin presentibus. De quo plene constat in fundatione Gosoczensis monasterii. Item prefatus Fredericus genuit filiam Odam, que nupsit Adelberto cuidam nobili dicto Sencke[b] de Sommirscheborg genuitque ex ea Fredericum comitem palatinum iuniorem. Defuncto vero Ottone marchione de Orlamunde et matre ipsius Oda, prefatus Dedo marchio Lusacie viduam Ottonis, privigni[c] sui, accepit secundam uxorem. Et sic nota casum, quod quis successive potest habere de iure in matrimonium illius uxorem, cuius prius habuit matrem vel sororem. Hic Dedo marchio prius habuit Odam matrem Ottonis, post recipit Adelheydam ipsius viduam. Hec Adelheydis fuit nata de Brabancia ex castello, quod dicitur Levene+, genuitque Dedo ex ea alios filios, paterni

+ f. CCLIII d.

a) seq. We del.

b) in marg. man. rec. Schenke del.

c) p̄ vigni c.

+ f CCLIIII a.

MONUMENTA GERMANIAE

nominis Dedonem et Hinricum marchionem de Yleborg seniorem et Conradum comitem, qui a paganis occisus fuit. Iste Hinricus de Yleborch duxit uxorem Gerdrudem, que erat de Brunswick, genuitque ex ea Hinricum marchionem de Yleborch iuniorem, qui Conradum comitem de Wittin captivavit, ut infra dicetur. Hic Hinricus mortuus fuit sine heredibus, cuius marchiam Conradus comes et primus marchio Missnensis et Lusacie, ut plenius in sequentibus dicetur, dono Lotharii imperatoris obtinuit.

m Missn.

Quartus filius Gero, frater Thymonis, comes de Brene, duxit Bertam, relictam cuiusdam Popponis de Wippera, genuitque ex ea tres filios: Theodericum comitem et Wilhelmum comitem de Kamborch et Guntherum Czicensem episcopum et duas filias, Willam Garpstadensem abbatissam et Theberg am, prepositam monasterii de Gerenrode. Huius Popponis frater fuit Conoseniorem de Wippera.

Quintus filius, Conradus comes, frater Thymonis, duxit uxorem sororem Theoderici senioris de Kathelenburg, que Othilhidis dicebatur, peperitque ei filiam nomine Bartam, quam duxit Beringerus comes, frater + Lodewici comitis de Thuringia, genuitque ei filium Conradum et filias quatuor, quarum una Konegundis accepit Thymo de Wippera, que genuit Lodewicum.

+ f CCLIIII b.

Sextus filius Riddagus mortuus est sine liberis. Hidda soror ipsorum nupsit duci Bohemico et genuit Guntherum patriarcham Aquileijensem.

10. Octavus stipes.

Dedo filius Tymonis, accepit uxorem filiam Wiperti marchionis de Grositz, fundatoris[a] Gigaviensis monasterii, nomine Bertam, genuit ex ea filiam Mechtildam, que nupsit comiti Rabbodoni, Babinbergensi advocato. Idem Dedo ecclesiam beati Petri Sereni Montis incepit, sed non perfecit. Nam orta fuit dissensio inter eum et uxorem suam Bertam, ita quod eam aliquod[a] annis repudiavit. Tandem ~~moni~~ monitis episcoporum Magdeburgensis et Merseburgensis et aliorum sibi eandem ~~reconcilia~~ reconciliavit et ex post crucem dominicam assumens cum potencia sua ad terram sanctam se recepit, fratri suo inceptum opus Sereni Montis monasterii committens, demum de terra dominici sepulcri[a] ~~sepulture~~ rediens in brevi sine heredibus masculis mortuus fuit; portavit secum partem satis notabilem de ligno Domini. Est autem crux permodica argento inclusa, que usque hodie ibidem in Sereno Monte cernitur. Berta itaque, uxor sua, preposituram[+] in Scolam[b] in honore beate virginis Marie fundavit et satis habunde dotavit, quam[c] ecclesie Gigaviensi, fundacione[d] sui patris, incorporari procuravit, et hodie ab eisdem monachis possidetur. Wipertus pater eius, vir strenuus et bellicosus, multa prelia habuit cum vicinis suis de castro Milsen[a] Tuchern, prout in vita suo pulchro stilo conscripta in dicto monasterio Gigaviensi reperies. Hic Wipertus habuit filiam ducis Bohemie in uxorem. Hic Wipertus habuit filium Hiuricum, qui dono imperatoris expost Lusaciam obtinuit, qui mortuus sine heredibus, et in eo generacio Wiperti, fundatoris Gigaviensis, cessavit,

a) fundatores c.

Sk ys. d. Tyo. Monasterium Montis sancti a. K. Petri Sereni ~~Mont~~ incipitur.

a) itac. aliqz c

a) sepulcri c. ~~sepulturi c. (sepulcrum)~~

sepulcri mutat sepulchri ; f. n. v. 13. mutat n. v. 13 alia sepulchri

+ f. CCLIIII c

ys. d. Tyo. a) in marg. sup.: Prepositura in Scolen

b) man. recentissima in marg. Schkoln

c) corr. man. rec. male in marg. quare, sed postea del.

d) fundacione c.

a) milsen c.

Monasterium Gigaviense construitur

MONUMENTA
GERMANIAE.

et marchia Lusacie ad Conradum marchionem Missenensem, de quo sequitur, pervenit.

rot.

Nonus stipes.

Conradus, filius Thymonis de Within, mortuo fratre suo Dedone sine heredibus masculis, ipse inchoatum monasterium Sereni Montis perfecit anno ab incarnacione Domini m°CXXIIII indiccione secunda, presidente summo pontifice Calixto II°, pontificatus eius anno VI°, imperante Hinrico huius nominis quinto, imperii eius anno XIII°, anno ab ordinacione primi archiepiscopi Magdeburgensis C°LVI, sub Ruthero archiepiscopo XII°, pontificatus anno quinto, a fundacione Hallensis ecclesie Novi Operis anno IX°. Hic Conradus fraterne devocionis fidelis, de prediis dedit ecclesie Sereni Montis C°XX^ti mansos. Item dedit ecclesiam in Lobichune cum XXVI mansis ad eam pertinentibus. Item capellam Ostraw cum IIII^or mansis et alia multa, prout in privilegiis et in cronica dicti monasterii clare habetur. Accepit siquidem inclitus comes in uxorem filiam cuiusdam nobilis viri Alberti de Swevia, que Luckardis est dicta. Hec omnino religiositate composita et quanta apud Deum eciam devocio flagrabat elemosinarum, ipsius erogacio declarabat. Nam non solum suis exhortacionibus mariti devocionem ad meliora semper incitando, verum eciam predia plurima de suis peccuniis empta ecclesie predicte Sereni Montis conferebat, ex quibus sunt XVIII mansi in villa Hizekindorff, XIII mansi in Saltzmunde, sex mansi in Udene, quinque mansi in Rusedal.

Alberti

+ f. CCLIIII^d

Lobichune

~~7 executor?~~

monasterii

omnino

a) devocione c.

Saltzm.^2 c. 1

b) ~~quqz~~ qnqz c

rot.

Collaterales.

Post fundacionem et consecracionem dicti monasterii anno m°C°XXVI gravissima guerra exorta est inter Hinricum marchionem iuniorem de

Yleborg

et de Misna et prefatum comitem Conradum de Wittin. Nam idem marchio Hiuricus fuit filius Hiurici marchionis senioris, filii Dedonis, fratris Tymonis, ut supra dictum fuit, et sic fuit patruus Conradi comitis de Wittin.

pugne

Causam igitur guerre et pugne inter eosdem cognatos in cronica Sereni montis sic reperi.

a) occasionem c.

quid

Accidit, ut quidam occasione narrandi aliquid coram Conrado comite de Wittin, Hiurici* marchionis mencionem faciens eum cognatum suum appellasset. Comes Conradus cum contemptu respondit eum, qui filius coci, cognatum suum non esse. Huius autem sermonis occasio talis fuit: Hiuricus marchio senior de Yleborch, pater huius Hiurici, uxorem pregnantem fertur reliquisse, quod cum illa in sepultura ipsius utero tumenti demonstrato presentibus indicasset, quia Conradus comes marchionis mortui heres futurus erat, si filium non reliquisset, quidam ministerialium eius huiusmodi rumorem divulgaverunt, quod ipsa plumatico ventri alligato pregnantem se esse hoc artificio mentiretur. Quo illa cognito die quadam universis suis ministerialibus convocatis in medio ipsorum in loco eminenti astans, devoluto ab humeris usque ad nates pallio nudam se ostendit dicens ut ipsi si vere esset impregnata, iudicarent. Postquam vero enixa est, rursus illi talem sparserunt rumorem, quod feminam peperisset eamque pro filio cuiusdam pauperculi, que maritum habebat cocum et eadem hora peperat, commutasset. Hac racione Conradus comes Hiuricum marchionem coci filium appellavit, quod verbum vicissim multis sibi referentibus ad marchionis cum noticiam pervenisset, indignacione gravi permotus, bellum comiti Conrado intulit eumque in bello captivavit, in castro Kirchbergh

f. CCLV a

b) occisio c.

~~causa? occasio?~~

c) reliquisse c.

b) quidem c.

c) sui c.

c) tumorem c.

d) peperat c.

+ f. CCLV b.

MONUMENTA GERMANIAE

custodie traditum lecto ferreo et multis malis
oppressum detinuit. Facta sunt hec anno dom-
ni m°c°xxxvi÷ Precedenti anno, mortuo Hin-
rico vicesimo imperatore x kl Junii, anno
sequenti Lotharius, Ghevehardi comitis ducis
Saxonie filius, Moguntie a primoribus elige-
batur in regem Romanorum. Quo electo Hinri-
cus, qui Conradum comitem captivum de-
tinuit, vitam finivit. Cuius morte in castro
Kirchberg nunciata, cum eam ex luctu
familie Curadus comes captivus intellexisset
persuasis custodibus suis, dimissus est ad
Lotharium, alias Ludewum, regem Romanorum
electum profectus, interventu regine Richeze,
cuius erat cognatus, marchiam Missnen-
sem dono et beneficio regis Lotarii obtinuit
atque hereo totius proprietatis Hinrici
marchionis, qui eum captivaverat, una
cum castro Ylleburch effectus est. Sicque eum-
dem nobilissimum comitem Deus omni-
potens deiecit. Et melius dono imperii marchio-
nem Missnensem erexit. Hic siquidem
Conrado marchione Missnensi primo
stipe genealogiam principum Missnen-
sium computare olym inceperunt.

m Missn.

Attissn.

x/missn

m Missn. † f. CCLV c.

m Missn.

rel.

Conradus marchio.

Hic inclitus princeps devocionis fide incensus
in subsidium terre sancte ad sepulcrum do-
minicum transivit cum magna militum
pedum et ministerialium multitudine
anno Dominice m°c°xxxv°. Anno denique sequenti
redeunte m°c°xxxvi Lotharius imperator mag-
nam convocationem et curiam principum
apud Moguntiam fecit, ad quam cum ab Hin-
rico filio Wiperti de Groitz et marchio de Lu-
sacia venisset ibidem Moguntie mortuus fuit
sine heredibus, et sic marchia Lusacie ad im-
peratorem extitit devoluta. Redeunte itaque
Conrado marchione Missnensi de terra sancta
et sepulchri dominici, dono et infeudacione

cū ursp. wohl cū (c-t) dann verbessert in cū.
a) adquātā c
adquantam
cf 20:1.

b) exiit, ut videtur, corr. manifest.
exiitit.

exnunc D
exnunc. 2 fort enfunc

imperatoris marchiam Lusacie et comitatum Grotzensem et totius proprietatem ipsius Hinrici obtinuit sicque permaxime dilatus et magnificatus diviciis et honoribus ultra omnes principes. Nam omnem terram a fluvio Nissa usque ad Thuringiam et comitatum Wittin, comitatum Brene, comitatum Yleborch, comitatum Grotz, comitatum Lissenik, comitatum Rochelitz cum potencia possedit et sicud eundem inclitum principem Deus omnipotens bonis exterioribus sublimavorat, ita dono filiorum et filiarum feliciter fecundavit. Nam + uxor ipsius nobilissima Luckardis peperit eidem sex filios. Primum Hinricum qui in puericia mortuus est. Secundum Ottonem Missnensem marchionem. Tercium ~~Theoderi~~ cum marchionem orientalem de Lusacia. Quartum Dedonem comitem de Rochelitz. Quintum Hinricum comitem de Wittin. Sextum Fredericum comitem de Brene. Et sex habuit filias, quarum tres in Grepstede monachas fecit. Prima vocabatur ~~Oda~~ Secunda Berta, que fuerunt abbatisse in Grepstede, Tercia Agnes facta fuit abbatissa in Quedelingeborch. Quarta Gertrudis nupsit palatino Reni, que viro defuncto Christum fecit heredem. Nam in honore beati Theodori martiris construxit monasterium in Babinberg sanctimonialium. Ibi Deo famulantibus se socians in sancta conversacione vitam finivit. Quinta filia Adela nupsit regi Danorum Suenoni. Demum occiso Suenone a Danis vidua eius Adela, filia Conradi marchionis, nupsit Alberto marchioni Brandenburgensi. Sexta filia Sophia nupsit Gerhardo comiti de Bavaria, filio sororis Lotarii imperatoris. Anno preterea m°c° xxxvii imperator Lotarius rediens de Ytalia apud Bredunam villam in faucibus Alpium mortuus fuit. Cuius corpus in monasterio sancti Petri in Lutter in Saxonia delatum et sepultum est. Postquam Conradus, frater Frederici ducis Saxonie, anno m°c°xxx°viii in regem Romanorum eligitur. Contigit temporibus Conradi fieri commune passagium in subsidium terre sancte per principes aqui-

nissa

tz.? c. 1

+ f. 256

m Missnen

Theoderi

tz.? c. 9

grepstede

Oda.

Theodori

uam.? u. v.

a) seq. est del.

+ CCLVI a.

b) Postquam c. (Postquam)

~~c) corr. man. rec. in marg. Suevie.~~

d) Contingit c.

MONUMENTA GERMANIAE.

~~Ypsinceps 3 f. n.~~

F Wichmannus

7 Wernerus Monasteriensis, Rinhardus Merseburgensis Brand

a) Carbiensis c.

Fm Hirsau ffuldge Hrsfd.

+ fcc Lvi b.

~~principalibus~~ 2

Herwicus

Numerus expeditionis adversus sanctam et ordo, fd. d. r. y.

H h

15. et

lonares et Almanici. Huius mali expeditionis in his partibus fuit Fredericus archiepiscopus et sanctus Bernhardus Clarevallensis abbas Cisterciensis ordinis, fuitque cum eo Heinricus Magdeburgensis, Rudolphus Halberstadensis, Wernerus Wikerus Brandenburgensis, Anselmus Havelbergensis, Hinricus Moraviensis episcopus, Wibold Corbiensis a abbas et Conradus marchio Misnensis et Lusacie, de quo hic agitur. Fuitque in eadem comitiva Albertus marchio Brandenburgensis, Fredericus de Sommerschenburg, palatinus comes Saxonie, et Hermannus comes palatinus, frater eius, cum aliis militibus, quorum numerus erat Lx milia virorum. In alia expeditione eiusdem societatis princeps erat Albertus Bremensis archiepiscopus, Titmarus Verdensis episcopus Hinricus dux Saxonie, Conradus dux Burgundie Herwicus princeps nobilis cum Lx milibus. Item in alia parte rex Dacie cum suorum cum provincialibus provincialium, frater ducis Polonorum cum xx milibus. Hem Ludowicus rex Francie cum Lx milibus. Hec scripsi propterea tanto, ut colligi ex cronica Montis Sereni, quod tot milia hominum simul potuerint comportari ex devotione fidei, cum hodie nostri temporis pro fide contra gentiles raro vel nullus apparet propugnator strennuus, ad Dotilium nostrum revertamur. Tempore quoque medio fuerim, quod Conradus marchio Misnensis et Lusacie fuit in transmarinis partibus secundario, ut prescripsimus est, accidit uxorem ipsius Luckardem nature debitum persolvi et mori. Isto modo contigit nobilem dominam venire ad Montem Sereni sancti, Petri itaque se flebotomari fecit, sequenti seu altera die petitionem aliquam proposito Meynhardo porrexit, de qua illam noluit exaudire, pro qua re indignata ad monasterium Gerpstede ad filias suas se recepit itaque ex motu animi sui, ut fertur, langorem incurrit, ex qua defunctus est x iii kl. Iulii anno Dominice m o c o x L vi. Filia quoque ipsius, abbatissa existens consilio Hogeri

Hogeri

comitis de Mansfelt, qui tunc aderat ibidem Gerp-
stede fuit sepulta. Eo tempore Conradus marchio
de marinis partibus rediens, cum in partes Ba-
varie venisset, nunciium de morte uxoris accepit
statimque, ubi sepulta esset, sollicite requisivit.
a) cognito c. — a) dasi c. — +f CCLVI c. — quo cognito + simulque de eo, qui a consilium
dederat, comperto, graviter ferens cum iura-
cione asseruit se eum comitem Hogerum
de Mansfelt, ut c suis manibus effoderet,
compulsurum, quod ita factum est. Denique
cum redisset marchio, Hogerus indignacio-
nem eius erga se et causam indignacionis in-
telligens nec aliter nisi reddito in corpore
marchionisse, graciam eius se impetratu-
rum, nocte quadam, dimidio ians anno a
sepultura transacto, Gerbstede cum suis clam
venit, persuasisque peccunia custodibus,
eam effodiens tulit et Wittin castro, ubi
ex condicto marchionis eius expectabat ad-
ventum, adduxit. Sicque sub ipsa nocte pro-
sequente marchione Conrado in Serenum
Montem sancti Petri adiecta est ibique sequen-
ti die honorifice sepulta. Porro marchio in
die sepulture eius XVIII mansos ad dotem trium
altarium, que pro monasterio g + dedicanda
erant beato Petro pro requie defuncte obtulit,
sex mansis singulis altaribus deputatis.
Anno igitur m°c°LI° Conradus marchio
abbaciam Nimicensem, quam parentes ipsius
fundaverunt, videns propter tenuitatem
redditum et eciam pravitatem et ~~stere~~
sterilitatem terre racione situs non posse sub-
sistere eam auctoritate apostolici Eugenii
pape preposito monasterii sancti Petri studuit
incorporari, cuius privilegium sequitur et
est tale: –

Eugenius episcopus servus servorum Dei dilecto
filio nobili viro Conrado marchioni salutem
et apostolicam benediccionem. Litteras nobilita-
tis

a) cognito c.
a) dasi c.
c) supersc. c.
~~e) reddito c.~~
~~b) marchionisse c.~~
~~g) et c.~~
b) marchionis c.
advecta?
g) reliquum spatium columnae 256a, 15 linearum vacuum relictum est.
+f. CCLVI d
h) mansos c.
nuncensem c.
i) sterelitatem c.

MONUMENTA GERMANIAE

tue benigne recepimus et devocionem tuam quam erga beatum Petrum et ecclesiam Dei et ex eis te habere perpendimus in Domino collaudamus. Nos ergo tuum laudabile votum de ecclesiis, pro quibus rogasti, adimpleri volentes, peticioni tue duximus annuendum. Unde venerabili fratri nostro archiepiscopo Magdeburgensi per scripta nostra mandamus, ut secundum quod a nobis postulasti, studeat hoc effectui mancipare. Preterea dilectum filium nostrum ac prepositum Misnensem et canonicos suos habeas propensius commendatos, ut eos a pravorum hominum incursibus defendas atque in suis oportunitatibus iuves et manuteas.

Datum Eusculani V° Nonas Marcii.

Hec intersere libuit, ut defensio Misnensis ecclesie doceatur ad marchiones pertinere eciam auctoritate apostolica etc.

Anno Domini M°C°LII° Conradus imperator obiit, cui successit Fredericus dux Suevie, qui Fredericus anno exposito tercio ab uxore sua propter notam adulterii auctoritate pape a thoro cum ea divorciatus est. Anno denique M°C°LVI° Conradus Misnensis et Orientalis marchio gracia divina se preveniente incertitudine vite sue considerans timensque, ne si labenti mundo diu inherere voluisset, ipse quoque simul ad lapsum traheretur, ipsum mundum relinquere et monasterium petere stabili secum proposito diffinivit. Volens autem ecclesie Sereni Montis, ad quam anhelabat, quam iam sufficienter prout opportunum fuerat, locupletaverat, eciam in futurum prospicere, Wichmanno archiepiscopo, filio sororis sue Mechtildis, ac Alberto marchioni Brandenburgensi, genero suo, filiis eciam suis omnibus multisque aliis ecclesiasticis et secularibus viris nobilibus et ministerialibus accersitis, ad locum

z ex eis (ps!)

h^c

m Misnen

eusculani c. ~~Euscl.? u.v. Tusculani?~~ + f. CCLVII^a

intersere

m Misnen

m Misnen

incertitudine

venit, ut in eorum presencia, quod intenderat, consumaret. Timens igitur, ne post mortem suam lites et contenciones inter filios de principatu fierent, divisit eis terras+, cum adhuc riveret. Nam Ottoni tamquam seniori marchiam Misnensem, Theoderico marchiam Lussacie, Dedoni comitatum Rochelitz, que est terra Plisnensis sive Orientalis dicitur, Henrico comitatum Wittin, Frederico comitatum Brene distribuit. Post hoc itaque possessiones, quas cumque vel ipse vel uxor eius loco contulerant, per manus filiorum suorum, videlicet Ottonis, videlicet marchionis Missnensis, Theoderici marchionis Orientalis, scilicet Lussacie, Henrici comitis de Wittin, Dedonis comitis de Rogelitz, Frederici comitis de Brene offerri fecit, ne aliqua de hiis post mortem suam questio nasceretur. Est autem quantitas harum possessionum CLXXX tres mansi et dimidius, exceptis hiis, quae ad Nymicensem abbaciam unitam ipsis pertinent, quorum numerus est LXX et dimidia exceptis silvis et vinetis. Deinde seniorem filiorum vel heredum quemlibet suorum seniorem in posteritate advocatum loci ordinavit et quod omnes secum sepulturam habere. Hiis itaque dispositis coram altari beati Petri veteris hominis vestibus exutis et regularis vite habitu per manus archiepiscopi vestitus voluntariam paupertatem pro amore Christi amplexus est cum magno favore presencium, quibus eciam uberrimas devocio lacrimas extorquebat, quod tantam in tali viro mutacionem videbant, in quo videlicet divina misericordia sensum omnem supergrediens luce clarius apparebat. Tunc deinde tyro Christi filios suos advocat ecclesiamque suam, cuius iam membrum effectus fuerat, attencius gracie ipsorum commendat, ut ei, tamquam in qua patrem suum et matrem sive viventem seu mortuum habere scirent et in qua et ipsi requieturi essent, opem suam ubi

+ f. CCLVII b

m Misnen

Wittin

ffred.

m Missn.

a) Henricus c.

ffred.

(odw unicam)

a) in posteritate c.
posteica, vielleicht für posteri
posterum? Deberent. Hic Conradus efficitur monachus Sereni Montis.
ys. d. Tyr.

+ f. CCLVII c.

b) noctuum c.

c) suum c.

MONUMENTA GERMANIAE.

que pretendere non dissimularent. Hec acta sunt in die beati Andree apostoli, quo die nemus seu silvam in orientali parte monasterii sitam et adiacentem extremam suam oblacionem beato Petro obtulit. Vixit autem post conversionem suam solum mensibus duobus et diebus quinque mortuusque Nonas Februarii anno vite sue L° IX sepultusque est a Wichmanno archiepiscopo Magdeburgensi filio sororis sue, in medio ecclesie, ubi in dextra eius uxor est. Et postea in eodem latere Mechtildis soror eius, mater archiepiscopi (Wichmanni) ~~[illegible]~~ qui fuit filius Geronis marchionis tunc de Bavaria, ut supra dictum fuit. Cuius exequiis interfuerunt Albertus marchio Brandenburgensis, qui eius habuit filiam et Hermannus, filius Alberti, et Walo Havelbergensis episcopus et omnes filii sui preterquam Otto marchio Misnensis, qui aliis prepeditus interesse non potuit.

p!

De ortu Wichmanni archiepiscopi

cuius

m

~~Misnens~~

X. stipes.

rot.

~~Misnens~~

+ f. CCLVII d.

Otto marchio Misnensis, filius Conradi, recipit uxorem Hedwigem, filiam + Alberti marchionis Saxonie. Hic Otto tamquam senior advocaciam ~~ad noticiam~~ monasterii in Monte Sereno obtinuit atque fidelissime a cunctis hostibus protexit, qui tandem divina inspiracione compunctus, cum ei Cisterciensis ordinis institucio innotuisset, ratus est congregacionem in suo dominio Missnensi dicti ordinis institucionem se habere, sic monasterium Gortense Nuenburgensis dyocesis adiit ibique fratres eiusdem ordinis impetravit atque in monasterio Cellensi, quod propriis sumptibus sollempniter fundavit atque multis prediis dotavit, instituit. Causam vero secundariam institucionis ita in cronica Sereni Montis sic reperi. Cum enim uxor Ottonis marchionis Hedwigis ~~[illegible]~~ in monasterio sancti Petri Sereni Montis

~~a) advocaciam~~ ~~a) ad noticiam~~ c.

m

~~Missn.~~

p!

b) institucoz c.

quadam nocte pernoctaret, inter colloquia, que habuit cum fratribus, precepit advocatiam ad seniorem de stirpe fundatoris gestinere debere. Rediens ad maritum Ottonem marchionem miratus redivit, cur ecclesie illi tanto tempore prodesse conaretur, cum filii eius ius advocatie in ea habituri non essent, sibi procius videri, ut ecclesiam propriam ipse construeret, in qua tam ipsi quam heredibus suis ius dominationis in perpetuum servaretur. Hac occasione ecclesia Cellensis fundata est anno Domini mo LXXV sexto Vo. Junii. Hiisiquidem Otto marchio Misnensis inter cetera villas et loca, que dicto monasterio contulerat, contulit et villam Cristelsdorff et locum ubi nunc Freiberg civitas est fodina argenti sita est, ubi expost non multo tempore Dominus omnipotens aperuit sibi venas argenti in loco predicto habundantius ipsum eciam in temporalibus remunerando et suos heredes, quam ipsi monasterio predicto contulerat, ere argenti in fundo ecclesie et monasterii reperto pro ipso fundo Freibergen si quidem unum Rustin in cambium ecclesie in ius et proprietatem perpetue donavit, prout in privilegiis fundationis et donationis Cellensis ecclesie plenius continetur. Sic que prefatus princeps pernaxime ditatus civitatem Freiberg et Lipczik et Ysenberg muris bizmis circumdedit. Castrum eciam Wissenfels cum omni iurisdictione acquisivit multa predia pluribus ecclesiis et monasteriis donavit. Inter cetera volens eciam monasterium ad honorem fundare canonicorum regularium, sicut pater suus fecerat una cum fratre suo Dedone comite de Rochlitz ecclesiam beate virginis circa littus fluvii Mildam prope Lissenitz, que ecclesia Owa claustrum habuit nuncupatum, fundavit optimeque a loci diocesano Nuenburgensi episcopo remissionem decimarum in sexaginta mansibus, que vulgariter eygen Lehen dicitur, quod

---

a) poipit (precipit) c. ~~precipit c~~

b) esse ut c. (ese, ut)

a) esse ut c. (ese, ut)

b) esse ut c. ~~q) inmo essent~~

+ fCCLVIIIa

~~Misnensis~~

b) deest c. adscribit manus ~~recentissima~~ in marg. s. XVI.

c) manu ~~recentissima~~ in marg. Freiberg s. XVI.

Fodina argenti inventus circa Freiberg

q

Freibergen

d) Nomina locorum manu recentissima in marg. modo scribendi sacculi ~~XV~~ XVIe accommodata repetuntur. Fhor

Wissenfels

~~aut Dal~~

~~e) claustrum?~~

Mildam

e) Ippe (prupie) c.

~~f) Gebuit (?) appellatur. (iam Brot.?)~~

g) in marg. super. Claustrum Owa fundatur circa Lissenick

owa claustrii c.

alias est mansus; que novacula cum pratis et
silvis dicte ecclesie una cum fratre suo Dedone
donavit atque ab imperatore Frederico confirma-
cionem optinuit, prout hec clare in imperiali
suo cum sigillo maiestatis, quod habetur in mona-
sterio sancti Mauricii prope Nuenborch, ad
quam ecclesiam hodie dicta prepositura Owa
claustrii dinoscitur pertinere, quod
quidem privilegium sepius vidi ac coram prin-
cipibus modernis produxi eisdem copiam
translatam in vulgari Tradendo. Et sicut
patrem suum Conradum, ut supra dictum est,
Deus in temporalibus ditaverat et prole pluri-
ma fecundavit et sic et suum filium Ottonem
presentem. Nam ex coniuge sua genuit duos
filios Albertum et Theodericum et duas filias Ade-
lam et Sophiam. Sophia nupsit burggravio de
Reynsborg, Adelam duxit Odackarus, qui
postea fuit dux Bohemie, qui genuit ex ea
filium Bredislaum et filias tres, quarum una
nupsit regi Dacie, alia Hinrico comiti de Or-
tinberg, Tercia canonizata est in Gerenrode.
Et vocatur Gerinrode a Gerone olim mar-
chione, dicto Gero fundatore ubi habetur
brachium sancti Ciriaci martiris, quod papa
sibi donavit. Hec Adela cum Odackaro ex post
divorciata est propter notam consanguinitatis
et de ista causa loquitur decretalis consti. secunda
de testibus orta est Dominum Anno Domini mo c°
LXXXII° magna discordia inter Lodewicum alias
lantgravium, comitem Thuringie et Ottonem
marchionem Missnensem, ita quod prefatus
Lodewicus Ottonem marchionem captivavit. Sed
quia hoc mediante iniusto bello, ideo precepto
Frederici imperatoris relaxatus est. Tandem semina-
tor discordiarum, dyabolus, bellum intestinum inter
ipsum Ottonem marchionem et Albertum filium
suum seminavit, ita quod filius precepti decalogi in-
memor manum suam violentam in patrem extendit
ipsumque captivavit et in castro Delbin custodie
mancipavit

a) novacula c.

claustrii

claustrii?

vulgari

c) gerinrodo c.

a) dnum c.

Lodewicus cepit Ottonem marchionem.

m Missn

anno M°C°LXXXVIII. Causam autem huius-
modi captivacionis in cronica Sereni Montis sic
repperi. Cum Otto marchio esset pater duorum
filiorum Alberti et Theoderici, Albertum,
qui maior natu erat, post se marchionem
Missnensem ordinaverat, Theoderico fratri
iuniori sufficientibus aliis castris et terris
et presertim castrum Wissenfels assignatis.
Mater vero Hedwigis plus iuniorem dili-
gens marito persuadere conata est, ut feoda
que meliora habebat, ipsi assignaret; ad
postremum eciam, ut testamento muta-
to ordinacionem de seniore factam in iunio-
rem transferret, quod cum marchio
inclinatus facere intenderet, hoc comperto
senior filius consilio, ut fertur, Bernhardi
Saxonie ducis, avunculi sui, et aliorum quo-
rundam amicorum fideliumque suorum
patrem + in castro suo Delbin a detinuit
testamenti sui prioris ab eo exigens confir-
macionem deputatisque ei custodibus,
quorum unus fuit Conradus comes
filius Dedonis de Rochlitz, fratris Ottonis
unde presumptum est ipsum Dedonem
fratrem suum, captivacionis eius conscium
fuisse. Imperator itaque rem gestam audiens
graviter accepit certumque erat, quod mor-
te Alberti factum vindicaturus fuisset, nisi
eum peregrinacionis sue promovende
intencio prohibuisset. Missa tamen legacione
ei sub obtentu gracie sue precepit, ut patrem
a captivitate relaxaret, monens eciam patrem,
ut dissimulato dolore in graciam filium suum
revocaret. Filio suo Hinrico dictus imperator
commisit sollicite, ne facti detestandi negli-
geret ulcionem. Sicque marchio solutus est,
thesauris suis, quos plurimos habebat, a
filio ex parte iam maxima devastatis. Pater
vero filii nephas gravissime ferens, se omnino
vindicare disponens, ortum est intestinum

cum

missn

castrū

a) feodia c.

b) ordinacione c.

+ f. CCLVIII d.

a) Delbin Dewin? f. o. wo sich Delbin zu lesen ist.

b) und

ffilio

ortum est

bellum gravissimum inter patrem et filium, ~~ita quod~~ ita quod nunquam quam expost pater hanc iniuriam filio ex toto remisisset sed usque ad finem vite sue duravit, licet imperator eosdem concordaverat, et sic fortur mortuus fuisse ex expost anno sequenti, anno Domini puta m° c° LXXXIX. XII Marcii. Primus quoque filiorum suorum contra fidem patri + datam, videlicet ut in ecclesia Sereni Montis omnes ei consepelirentur, in ecclesia ordinis Cysterciensis, cuius fundator extiterit, que cella Vetera dicitur, est sepultus. Sed ne calumpniandi de fide patri prestita aliqui habebant materiam, dico, quod votifactor non est, qui illud, qui aliud in melius commutat. Sed prefatus inclitus princeps marchio locum magis religiosum et solempnius paterno monasterio fundatum eligendo promissum, non violavit votum, sed pocius adimplevit. Albertus marchio, filius Ottonis audito, quod pater suus partem peccunie in Cella repositam moriens dimisisset, ad locum venit peccuniamque ipsam a monachis exegit. Erant autem marce argenti tria milia de iustis omnimodo proventibus, et a que nichil iniquitatis mammone admixtum habebant. Estimo, quod de Triberg venissent, quas marchio pro remedio anime sue ecclesiis Dei deputaverat distribuendas. Monachi vero responderunt, se depositum illud, ad quod predictum est, conservandum in fide suscepisse nec id trahere ad aliud quodlibet inde faciendum, quoniam pocius cum ipso ad eius asilum velle confugere, cuius erat peccunia custodie deputata. Hoc dicto peccunia tota in altari Dei genitricis reposita, eventum rei solliciti expectabant. Marchio vero neglecta tanti custodis reverencia ablatis omnibus discessit. Nec mirum, dicit cronica Sereni Montis, si mortuo patre violentus extiterat, quem vivum

ita quod

+ f. CCLIX a

vetera

votifactor

erant

a) p. c.; ~~dd.~~ manu rec. enti superscr. et.

a) distribuendis c.

posse

b) ita c.; corr. manu rec. enti in marg. Tradere ~~id trahere = detrahere?~~

a) quilibet

c) confringere ~~[illegible]~~ corr. manu rec. enti confugere

Si

+ f. CCLIX

non timeret captivare nec eciam fratri pepercit, sed in bonis ~~propriis~~ patris illius violentus existens paulatimque eum a castris, que ipsorum erant communia, excludens exheredare eum modis omnibus conabatur. Mortuo itaque Ottone marchione, Albertus, filius eius marchiam Missnensem obtinuit, fratrem suum Theodericum comitem de Wissenfels persequi cepit eum omnino omnibus suis bonis privare, si potuisset, voluit. Theodericus tali siquidem violencia fratris sui dudum quasi triennio et amplius pressus, pro auxilio petendo ad Hermannum Thuringie lantgravium se contulit, quem ille aliquamdiu suspendit, dicens se, ut marchioni Alberto bellum inferret, occasionem ydoneam non habere. Habebat autem filiam iam nubilem. Comite vero peticionem sepius iterante, lantgravius de consilio suorum respondit, si gener eius fieri vellet, se ei omnibus modis ~~succ~~ succursurum; quod ille quidem primo, quia puella oculis eius propter sui difformitatem displicebat, renuit. Sed tandem necessitate coactus consensit coniugioque facto ex hinc auxilio lantgravii fratri cepit superior apparere. Demum cum marchio Albertus contra fratrem et castrum Wissinfels in loco vicino qui Sibotinberg dicitur, novum castrum construeret, comes Theodericus supervenienus, ipsum fugavit, plures ex militibus suis captivavit. Cum itaque iam manifeste lantgravius Hermannus marchionem Albertum appeteret inimiciciis, ille marchio in loco Reveninge dicitur, militibus collectis, ipse se hostem ostendere Thuringis modis omnibus intendebat; cuius conatum lantgravius anticipans castra eius cum suis improvisus irrupit turbatisque omnibus qui circa ipsum erant, eos ad fugam coegit, non paucis eorum, licet aliquamdiu viriliter restiterunt, captivatis. Marchio vero cum tribus

a) pris — missn — comite — construeret + f. CCLIX c. — a) Hermannus c. corr. manu recenti nus — Ille revenige (u=n). — ~~7 qui 2 dosti~~ — b) tr

vel quatuor sociis fugiens, ad Montem Serenum
sancti Gelii pervenit, quorum equi horrendis
vulneribus debilitati ~~[illegible]~~ signa certaminis
ostendebant. Walterus, tunc prepositus ibidem
alios equos eis procurans ipsum marchionem
cappa claustralis a persone indutum, aliquanto
vie spacio Liptzik tendentem prosecutus est,
verum licet marchio Albertus hiis adversis
nichil a sua magnanimitate b alteratus reparan-
di bellum firmum haberet propositum, non
parum tamen imperatoris, de qua erga
se certus erat, ~~[illegible]~~ dehortabatur indignacio a,
cuius ministeriales speciali bello eum iam
appetere disponebant, quia tunc necessa-
rium credens, si id efficere posset, imperatoris era
primo graciam impetrare, ad partes trans
alpinas Italie, ubi tunc imperator constitutus
erat, profectus est. Frater vero eius
Theodericus ad terram + sanctam peregrinatus
est. Sed cum marchio Albertus ad imperatorem
venisset, non solum recuperande gracie om-
nimodam habuit ~~rest~~ resistenciam et diffi-
cultatem, verum eciam vite sue periculum
impendere cognovit. Quare suis omnibus ~~[illegible]~~
apud imperatorem relictis, uno tantum comi-
te sumpto, fuga quidem propter insidias
imperatoris difficili usus ad propria reversus.
Recogitans itaque in animo suo, quod quoniam
nulla est nisi ardua virtus, ipsi eciam im-
peratori, si necesse esset, repugnare disposuit,
municiones et castra sua omnino non ~~curavit~~
destrui. Postquam Liptzik et Chamborch et
Misnam studuit armis et victualibus contra
imperatorem premunire. Certumque fuisset
~~[illegible]~~ orientali, Missnensi et Glissenensi cla-
dem b permaximam procuratam fuisse, si
non eum a vite terminus b prevenisset. Eodem
itaque anno M°C°XCV Albertus marchio
veneno, ut fertur, a quodam familiarium
suorum Hugoldo nomine sumpto, egritudi-
nem incurrit. De Triberge vero, ubi egrotare
cepit, Missenam festinans cum nec equo nec
curru propter morbi vehementionem vehi

ulner.
a) claustrali c.
cz.² c:t.
b) magnanimitate c.
~~Lucke~~
a) indigna c.
ffrater
+fCCLIX d
k
fo!
recogitans
curavit
patrie
missn
~~Missn~~
prie
b) cladam c.
a cum ~~[illegible]~~ c.;
corr. man. rec. eum.
enti
b) t'mis c.
vehemencionem

posset, a viris in gestatorio ad hoc ipsum cum rege
portabatur. Verum emenso unius miliaris
spatio, ingravescente molestia, eciam portari
non sufferens, in villa quadam Himritzdorff
depositus ibique defunctus est VIII Kl. Julii, ut
in cronica Terami Montis hec omnia clare habe-
tur, sepultusque est in Cella iuxta patrem
suum. Uxor vero eius Sophia, filia ducis Bohe-
mie, fratris Odacari, expost a vita XXX
dies eodem veneno extincta est. Hic Albertus
nullum reliquit filium, sed filiam habuit,
quam habuit Hermannus de Lodeburg in uxo-
rem. Sicque Albertus digno Dei iudicio punitus
et prignore heredis iuste destitutus iuxta senten-
tiam veritatis: honora patrem et matrem, ut
sis longevus, saltem in generatione sua super
terram merito posteritas exsavit.

Collaterales Ottonis.

Visum est iam de factis et gestis Ottonis
marchionis, filii Conradi, qui est prothus et
stipes principum nostrorum, Friderici et
Wilhelmi fratrum et Friderici, eorum
marchionum Missnensium et lantgra-
viorum Thuringie. Nunc de eius fratribus
tanquam collateralibus est videndum et
primo de Theoderico marchione Lusacie et
marchione de Yleburch. Hic Theodericus frater
Ottonis accepit uxorem sororem Mesconis
ducis Polonie, Dobergenam nomine, que et
Luckardis vocabatur. Hic Theodericus primo
edificavit castrum Landisberg, fundavit
civitatem Schildow, fundavit monasterium
Cisterciensis ordinis solempne
et dives Dobirtzug, imitatus in hoc fratrem
suum Ottonem, qui Cellam veterem fun-
daverat. Hic marchio, vir prudens et strennuus,
potens et dives, parrochiam in Yleburg cum
capella castri monasterio sancti Petri donavit.
Item capellam in castro Landisberg una

a/ miliari ℈

*f. CCLX a.

uxor

a/ ex prius pag ℈.
prius del.

recenti manu

b/ huic ℈. addatur in marg. huic
~~eue habuit. et cum eo tum. in marg. duxit~~

uxor

ut.

Mod.

patrui
Gratzni.

missn ~~Missn~~

a. R. Yb. d. Yf. De Theoderico fratre
Ottonis.

~~et Mesconis. 2 c. 1. mesconis~~

f. CCLX b.

d. in marg. inf. Castrum
Landisberg ed. edificatur.

es in marg. Monasterium Dobirtzug edificatur.

strennuus

MONUMENTA GERMANIAE.

cum castro edificari fecit; ~~Ja~~ in curia Curia impera-
toris Fridorici de principalioribus consiliariis
fuit. Nam una diorum cum imperator Fre-
dericus cum Allexandro papa fuisset con-
cordatus Veneciis ante ecclesiam beati Marci,
imperator in presencia multorum archiepis-
coporum, principum et aliorum infinita
multitudine ad osculum pacis per papam
recipi debuisset, et hic dies reconciliacionis
solempniter celebrarentur, ibidem a clero
et populo. Huius autem concordie reformande
pacis cooperator fuit Wichmannus archi-
episcopus Magdeburgensis, filius sororis Con-
radi, patris Theoderici marchionis, et ipse Theo-
dericus, qui industria sua animositatem
imperatoris ad tantam mansuetudinem de-
duxerant, ut in condempnacionem erroris
sui coram summi pontificis pedibus pro-
sterneretur. Fertur autem, quod cum suble-
vandi eum papa moram faceret, Theodericus
orientalis marchio, qui aderat, cum imperatore,
quasi cum indignacione et querela et redargu-
cione exclamaverat, cur imperialem digni-
tatem tante iniurie subiecisset. Papa vero
ydeoma Theutunicum non intelligens in-
quisivit, quid diceret Almanus; quod cum
didicisset, festinus accedens imperatorem
sublevavit, ad osculum suum erexit. Facta
sunt hec anno m°c°LXXVII in vigilia
beati Iacobi apostoli. Genuit preterea Theo-
dericus filium Conradum nomine et filiam
nomine Gerdrudem, quam Gerpstede mona-
cham fecit. Preterea filius Conradus anno
Domini m°c°LXXVI° ad torneamentum ad
Austriam equitavit, ubi ictu lancee perfossus
interiit XV kt Decembris. Tantum ergo a)
idem ludus pestifer in partibus nostris tunc
inoleverat, ut infra unum annum sedecim
milites referuntur periisse. Propterea d) re
Wichmannus archiepiscopus omnes eius

a. R. P. d. Vfr. Imperator Fredericus

b) debuisset corr. man. recenti debuisset.

~~a) sdepnacionem~~

ffertur

redarguc̄oe

+fCCLX^c

facta

a. R. P. d. Vfr. Conradus moritur in Torneamento in Austria.

c) ~~[illegible]~~ man. recenti in marg. autem

d) deest c.; add. recenti ~~man. rec.~~ in marg. (inoleverat)

frequentatores cum suffraganeis suis excom-
municacionis vinculo innodavit. Comper-
ta autem prefati comitis morte tunc in
Austrie partibus constituto, missis nunciis
eum a sepultura ecclesiastica fecit prohiberi.
Tempore quoque procedente cum archiepisco-
pus idem convocatis suffraganeis suis cum
magna cleri frequencia in ecclesia Hallensi
conventum haberet, pater occisi, scilicet Theo-
dericus marchio et fratres eius, videlicet Otto
Missnensis marchio, Dedo comes de Rochelitz,
Hinricus comes de Wittin, Fredericus comes de
Brene cum multis nobilibus viris et mini-
sterialibus+ advenientes pedibus archiepiscopi
ac totius cleri cum lacrimis provolvuntur,
postulantes, ut occiso communionem con-
cederet fidelium sepulture, asserentes constanter
eum ante finem suum penitentem et abso-
lutum communionem dominici corporis meruisse. Cum enim idem moriturus vulnere de-
bilitatus iaceret, contigit sacerdotem quendam
religiosum transire, qui petentibus amicis
eius ad vulneratum accedens magna ab
ipso instancia rogatus est, ut penitenciam
eius et confessionem admitteret et a vinculo
excommunicacionis eum absolveret, fideliter
promittens, si divina misericordia vite spa-
cium largiretur, nunquam se de cetero
tali causa excommunicacionis sentenciam
meriturum, quin pocius et de hoc et de aliis
suis peccatis Deum sibi modis omnibus
placaturum. Super hoc autem ad militan-
dum Deo cruce signari devote petivit, ut eius
contricio manifestius appareret. Sacerdos vero ille
cordis in eo contriti signa percipiens confessione
eius audita et penitencia iniuncta ab excom-
municacionis nodo eum exsolvit sicque recon-
ciliatum dominici corporis participem faciens,
sicut petierat cruce signavit. Quibus peractis ex-
post modico tempore defunctus est. Cum itaque principes
predicti coram archiepiscopo, eorum cognato, quia filius
sororis patris ipsorum fuit, et clero hec assererent, *

missa ~~Missn~~

cf. ?c. t.

ffred.

+ f. CCLX d.

a) provoluntur c.

constanter

a) seq. nun del.

c) largirentur c.

(nun c.)

m post deleto

b) ~~penitet~~ penitenciam c. ~~con~~ ~~penitencia~~ ~~mari~~ ~~ut videtur~~

c) hoc loco sicut

* f CCLXI a

sacerdos horum omnium executor, cum presens esset, iuramento hoc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur. Quod ille ~~alacriter~~ alacriter adimplevit. Ipsi preterea principes predicti exigente hoc ab eis archiepiscopo in reliquiis iuraverunt a torneamento perpetuo abstinere nec usquam in omni dicione sua huiusmodi exercicium permittere hominesque suos et ministeriales ab eo modis omnibus coherciere. Sicque demum archiepiscopus mortuo sepulturam concessit, salva tamen sedis apostolice auctoritate. Unde factum est, ut ~~tandem~~ tam diu sepultura careret, donec unus militum familiaris eius Wernerus nomine consensum de hoc summi pontificis reportaret, qui eciam transmarinam peregrinacionem pro ipso postmodum pergens fidelem se ei manifestis indiciis declarabat sepultusque fuit in Sereno Monte XV kl. Februarii ante introitum ecclesie maioris ad occidentalem partem ecclesie. Iuxta quem in ecclesia postea predictus Wernerus miles suus requiescit. Optulit preterea Theodericus marchio pro anima filii sui X mansos in villa, que Marggravendorp dicitur. Theodericus itaque herili pignore sic privatus dudum post separatus fuit cum uxore sua Dobergena. Sed illa adhuc vivente aliam quasi superinduxisse fertur uxorem, scilicet Konegundam nomine relictam Bernhardi comitis de Plotzke, ex qua genuit Theodericum Merseburgensem episcopum. Anno igitur m°c°LXXXIII° in festo pentecostes imperator Fredericus filium suum Hinricum regem fecit. Ubi multis principibus convocatis affuit inter eos et Theodericus marchio, filius Conradi, qui ibidem Moguncie egritudinem incurrebat, qua longo tempore detentus est. In vigilia vero beati Thome Expost in Montem Serenum de castro

alacriter

= tam diu

a) de est c. ~~(in eadem eat.?)~~

+ f. CCLXI b.

Fredericus

est in

Expost

suo Landisperg vicino vel de Ylcberg adductus
in a infirmatorio claustri b. decumbens in
gravescente molestia v° kl. Februarii
defunctus est ibidemque sepultus fuit in
dextra Friderici, sui fratris, comitis de Brene.
Post patrem eorum adcrescentes, sepelierunt
eum fratres sui Otto Missnensis marchio
et Dedo comes de Rochelitz. Dedit preterea
idem Theodericus in extremis ecclesie Sereni
Montis vineam in Podegiz, que marchionis
voratur. Dedit etiam beato Petro dorsale
magnum et duas marcas cum dimidia puri
auri ad opus unius calicis, qui postmodum
obligatus inter Iudeos suratus fuit in
Hallis. Dederunt pro testamento prete
rea heredes sui, Otto et Dedo fratres, LXX
marcas argenti, + pro trium talentorum
redditum comparatione pro anniversario
ipsius. Otto marchio suas XXX marcas
statim persolvit, Dedo XXX marcas rela-
xavit de precio ville Kokere, quam villam
ab ecclesia Digaviensi redemerat. Mortuo
Theoderico sine filio legitimo, tota eius here
ditas, videlicet marchia + Lusacie, Ylcberg
Landisberg et cetera [a] Ottonem marchio-
nem Missnensem et ad Dedonem fratrem
eius translata sunt. Sed marchiam Lusacie
imperator Fredericus aliquamdiu detinuit.
Sed Dedo comes pro quatuor militibus ma
carum ipsam ab imperatore redemit etc.

De Dedone fratre Ottonis

Dedo comes de Rochelitz proavus sancte Eliza-
bet et avus sancte Hedwigis, frater Ottonis
marchionis Missnensis, filius Friderici Con-
radi marchionis, accepit uxorem Mechtildem
filiam Florentini comitis de Hinrichsberg,
sororem Philippi Coloniensis archiepiscopi
ex qua genuit Theodericum maioris ecclesie
Magdeburgensis prepositum, postea comes
de Semmerschenburch et Grotz. Item genuit

Grotz.

---

a) dass. c. / add. man. rec. 14 may.
yd' b) claustro c. 2

sepelierunt
missn Missn
tz. 2 c. 1.

I podegiz

c) dorssale c.

+ b. CCLXI c.

a) dass. c.

m
Missn
k
Ffred.

a) dass. c.

rot.
g. 2 tz. 2 c. 1.

b m Missn

De sancta Elizabet et de
sancta Hedwigi.

Sommerth

Fred
Kokere
Fkere

Philippum Santensem prepositum. Item genuit Goswinum et Hinricum, qui in iuventute mortui sunt. Item genuit

a) que corr. qui post

Eckeh.

Conradum, marchionem, qui successit sibi in Lusacia. Genuit preterea filiam Agnetam, que nupsit Bartoldo duci de Meran, qui genuit ex ea filios Ottonem ducem de Meran et marchionem de Ostirrich, qui eciam de Andasse dicebatur, et Eckehardum Bobinbergensem episcopum et Bartoldum patriarcham Aquilegensem. Item genuit tres filias, quarum una nupsit regi Francie Philippo, alia regi Ungarie, que fuit mater sancte Elizabet. Tercia duci Slesie Hinrico que fuit et est sancta Hedwigis. Hic siquidem Dedo patrem suum Conradum imitatus monasterium solempne canonicorum regularium fundavit in Schillam, quod hodie possident fratres ordinis militarium de domo Theutunica. Dedicatum fuit hoc monasterium anno Domini MoCoLXXIIII, accepit autem primos canonicos et fratres de Sereno Monte et primus prepositus Theodericus fuit. Quomodo autem istud monasterium devenit ad cruciferos plena de hoc habetur hystoria longa apud sanctum Thomam in Liptzk, quod ibidem perlegi et ut aliquid sciatur. Fratres nobiles quidem nobiles genere et sanguine, sed ignobiles moribus prepositum eorum uno pede cum gladio mutilarunt ac ita inordinate vixerunt quod eisdem per advocatos marchionum Missnensium repulsis et exclusis ipsis cruciferis magna dona donantibus locum taliter qualiter obtinuerunt. Et, ut in superioribus dictum fuit, quod Dedo frater patris sui Conradi marchionis, habuit uxorem Bertam, filiam Wiperti comitis et marchionis de Grotz, ex quo non habuit filium, hunc Dedonem de Rochelitz adoptavit in filium et

+ f. CCLXI^d

a) sancte corr. sancta

hic

a) q

b) nobiles add. sed del.

a seq. nobiles del.

Sz

Missn

et

b) seq. hunc Dedonem de Rochelitz del. add. sed

Rochelitz

pro tanto mortuo Hinrico filio Wiperti + de
Groszick et marchione Lusacie, Grosick castrum
cum suis pertinenciis dedit Dedoni de Rochelitz
et sic primo venit ad genealogiam marchionum
Missnensium castrum predictum, ad vocacia
Pigaviensis. Theodericus autem, filius Dedonis
duxit uxorem Mechtildam, filiam Lodewici
comitis de Thuringia, genuitque ex ea filiam
Agnem mortuusque anno Domini mo cc°
vii sine filiis et sic ad a fratrem suum Con-
radum tota sua hereditas devenit. Hic Theo-
dericus marchio primus fuit comes palatinus
et hereditario iure fertur ab imperatore ad
hoc privilegiatus, ut in fundacione Gozocen-
sis monasterii recolo me legisse, et ex post
marchiones Missnenses semper asscripserunt
sibi istum titulum, puta marchiones Miss-
nenses et comites palatini vel a castro
Grosczik et Sommerschenborg, sed utrumque
hodie est distinctum. Conradus siquidem marchio
Lussacie, filius Dedonis de Rochlitz, frater Theo-
derici, accepit uxorem Elizabeth, filiam
Misconis ducis, Ladislai Polonie, viduam
S. Zibislai ducis Bohemie; Genuit ex ea filium
qui puer obiit, filias duas, Mechtildam, quam
duxit Albertus marchio Brandenburgensis,
et Agnetam, quam duxit Hinricus comes
palatinus Reni, frater Ottonis imperatoris
quarti. Hic Conradus orientalis marchio a
socero suo + Ladislao multa gravamina
passus fuit. Idcirco castrum et opidum Lubuss
socerisui Ladislai cum exercitu obsedit. Ladis-
laus vero obsidionem solvere volens collecto
exercitu copioso marchioni mandavit secum
crastino die congressurum. Vespere autem diei
precedentis Oderam fluvium cum omnibus
est transgressus in pro visus hostibus super-

+ f. CCLXII a.

groszik

m Missn

pigaviens

a) et c (z)

m Missn

missn

Missn

(l. destructum.)

lussacie

q. 2 c. 1

Zibislai

~~et Bislai?~~

quam

+ b. CCLXII b.

lubuss

Lubuss obseditur.

venire moliebatur. Unus vero eorum, qui Supani [a] dicuntur, vehementer ei cepit obsistere, monens, ne tempus pugne statutum preveniret, quia hoc factum nullius quam infidelitatis nomine reccius [b] appellari; quem cum timiditatis causa dux argueret et fidelitatis iuramento, quo [c] ei teneretur, commoverat [d], respondit: [e] Ego quidem ad pugnam pergo. Sed scio me patriam meam de cetero non visurum? Habebant autem ducem belli Phitonissam quandam [d], que de flumine cribro haustam aquam nec defluentem deferentem exercitum precedebat et hoc signo eis victoriam promittebat. Nec latuit marchionem adventus eorum, sed mature suis armatis et ordinatis occurrens forti congressu omnes in fugam convertit. Phitonissa primitus [d] interfecta. Ille eciam supanus [d] viriliter pugnans cum multis aliis interfectus est et, nisi hora tardior fugientibus presidium contulisset, cruentam victoriam fieri contigisset. Multi tamen ex eis, cum fugerent, mersi sunt in paludibus. Marchio post victoriam reversus castrum cepit, tutoribus eius suspendio condempnatis. Facta sunt hec m° cc° ix. Conradus hic marchio Lusacie comes de Rochelitz, de Grotz, Yleborg et Landisberg mortuus fuit sine heredibus masculis anno Domini m° ccx. Cuius marchiam Lusacie Theodericus marchio Missnensis, filius Ottonis marchionis, fundatoris Cellensis cenobii, redemit ab imperatore Henrico VI pro xv milibus marcarum argenti. X persolvit, V fertur sibi remisisse. Et sic tercio marchia Lusacie ad principes

a) post. manu corruptum in supani

~~a) ita c. recte, perperam con. man. rec. supani~~

pugne

b) recans c.

posset

c) q c. (qua)

d) ita c.

pugn.

a. R: Phitonissa cum aqua in cribro.

d) q dam (= quendam) c.

e) promittebat c.

~~promit. cuius pro pm.~~

d) seq. inf. del.

e) post. manu ~~supanus~~ corr. in supanus

pugn.

+ f CCLXII c.

ez. ? c. t.

m Missn

missū ~~Missn~~ Missnenses pervenit. Primo ad Conradum Sereni Montis fundatorem ex dono Lotharii imperatoris. Secundo ad Dedonem comitem de Rochlitz a Frederico imperatore pro ~~quo~~ quatuor militibus marcarum, et sic nunc tercio ad Theodericum marchionem, ut dictum est. Mortuus autem fuit Dedo, pater eorum, anno Domini m° c x c° et in monasterio Schillen honorifice sepultus et non cum patre suo, ut promisit. Evenit autem mors ipsius isto modo: Henricus rex Romanorum ducende uxoris causa ad partes Apulie profecturus Dedonem hunc marchionem secum proficisci voluit, qui itineris illius asperitatem et aeris qualitatem corpori suo, quia valde pinguis est et crassus erant contraria senciens pro tolenda arvi ad hibito ventris incisione mortuus est XVII kl Septembris anno quo supra. Privilegia autem huiusmodi Dedonis de fundacione Schillensis cenobii habentur in Aldinborg in monte apud regulares. Continet scriptura mortuariorum Sereni Montis, quod pro anniversario eius oblatus sit unus mansus et una pro uxore eius Mechtilde. Cuius anniversarius est XIII kl Februarii. Cuius veritas hac racione constat: Theodericus marchio orientalis Lusacie, frater Dedonis, quandam possessionem Grotz nomine super Mildam prope Yleborch Kunigunde comitisse, quam superinduxerat, ut supra dictum fuit, et Theoderico, filio eius, Merseburgensi episcopo, dedit, quamdiu viverent possidendam, eo vero mortuo, cum inter Ottonem Missnensem et Dedonem orientalem

cz.? c. t.

~~a) seq. in del. m~~

+ f CCLXII d.

fo!

b) ~~vel arni (n. v.) cor.~~ arni c. manus rec. in marg.: add. arvina medico

privilia

c. mortua || (n cor. ri) ~~mortuorum~~ ~~ior~~ c.

c) q̄dam c.

missū ~~Missn~~

MONUMENTA GERMANIAE.

marchiones proprietatis eius divisio fieret, ius proprietatis prefate possessionis in partem Dedonis cessit et posteum ad filios ipsius ~~Conra~~ Conradum Orientalem marchionem Lusacie et Theodericum comitem palatinum de Sommirschenborg. Tempore vero procedente Walterus prepositus Montis Sereni possessionem memoratam a Theoderico Merseburgensi episcopo, ius autem proprietatis a marchione et comite fratribus pro LX marcis comparavit, XXX marcas singulis ipsorum deputatis, quorum tamen uterque X marcas sue partis remisit, ut duo mansi possessionis eiusdem pro patre et matre ipsorum ascriberentur, quia singuli mansorum illorum X marcis ~~marcas~~ constabat. Conradus reliquas XXti marcas expost propter Deum remisit, quod Theodericus non fecit.

+ f CCLXIII a

LX

Hinricus

Hinricus comes senior de Wittin, filius Conradi marchionis, quartus frater Ottonis marchionis Missnensis, duxit uxorem Sophiam filiam cuiusdam nobilis viri de Austria, genuit ex ea Hinricum comitem, qui in iuventute mortuus fuerat. Item genuit secundum filium Conradum, qui puer obiit anno Domini M°C° LXXXVII° V° Idus Januarii in castro Gebichensteyn, sepultus in sinistro patris sui in Sereno Monte. Oblata fuit villa Ternitz iuxta villam Nümick cum VIII mansis, quas postea Otto comes de Brene pro villa Clewitz pro ipsa equivalentibus commutavit. Habuit preterea tercium filium Obricum et filiam Sophiam, que nupsit Burchardo Magdeburgensi burgravio. Obricus filius eius, comes de Wittin duxit filiam Bernhardi ducis Saxonie Hedwigis nomine. Ex qua genuit filium Hinricum, quem reliquit

missn ~~Missn~~

Gebichensteyn LXXXVII° V° id'

pro eo recenti manu in marg. suppl.

~~a) desunt c.; add. man. rec. in marg.~~

nümick

cz. ?c: T.

reli(q) (quid)

+ f. CCLXIII b.

M°C°LXXXI III° kl'

heredem. Ipse vero Hinricus comes senior de Wittin mortuus fuit anno Domini M°C°LXXXI III° kt. Septembris sepultusque in Sereno Monte apud patrem suum ad sinistram eius. Cuius viduam Sophiam duxit Hermannus tunc comes palatinus Saxonie, postea eciam comes provincialis Thuringie. Genuit ex ea Juttam uxorem Theodorici marchionis Missnensis, de quo supra dictum fuit descripcionis Ottone et plenius infra dicetur in descripcione filii sui Theodorici. Obricus filius mortuus fuit in castro suo Wittin anno M°CC°VI in firmitate, que dissenteria vocatur, IIII kt. Octobris relinquens Hinricum filium suum heredem. Sepultus fuit in Monte Sereno in sinistra Frederici comitis de Brene, patrui sui; oblati sunt pro eo sex mansi in villa Lechenitz.

Postea

Missn

inde scripcio moderna yd. corrigiat

inde

Fredericus quintus filius Conradi marchionis de Brene duxit uxorem Hedwigim, filiam Dippoldi cuiusdam nobilis de Bohemia, qui fuit patruus Odackari ducis Bohemie genuitque ex ea Ottonem et Fredericum, fratrem eius, et filiam Sophiam Quedelingenborgensem abbatissam. Mortuo siquidem Frederico seniori de Brene comite anno M°C°LXXXI° pridie Nonas Januarii, sepultus est in Sereno Monte apud patrem suum Conradum marchionem versus occidentem. Post mortem vero eius vidua eius Hedwigis claustrum monialium de Brene una cum filiis suis fundavit, ubi in sancta conversacione vitam finivit. Dedicatum fuit templum anno Domini M°CC°. Preterea Otto filius Frederici, mortuus fuit in iuventute anno Domini M°CC°III° et in Brene sua fundacione sepultus. Fredericus vero frater suus, duxit uxorem Juttam, filiam Frederici comitis de Czegenhagen, fratris Hermanni

+ f CCLXIII c

in

ffred.

Czegenhagin,

MONUMENTA GERMANIAE.

comitis provincialis Thuringie, ex qua genuit filiam Hedwigem et filios Ottonem et Theodericum. Hec Jutta obiit anno Domini m° cc° xx. Fredericus de Brene iunior anno Domini m° cc° xxi mortuus fuit in transmarinis partibus in civitate Ackaron vel Akon. Reliquit autem duos filios Ottonem et Theodericum. Et hec de genealogia filiorum Conradi marchionis pro presenti sufficiant. Ad rectam lineam descendencium Ottonis marchionis Missnensis, principum modernorum Frederici et Wilhelmi, descendatur.

Undecimus stipes.

Theodericus, filius Ottonis marchionis Missnensis, comes in Wissenfels anno m° c° xcvi in transmarinis partibus constitutus morte fratris sui cognita, cum redire disponeret, imperatoris insidiis adeo artatus fuit, ut publice navem ingredi non auderet, sed a fidelibus suis lagena inclusus et navigio illatus sicque, donec in altum maris procederet, occultatus est. Imperator enim marchiam Missenensem suis usibus reservare voleno presertim propter fodinam argenti in Triberg, tunc valde bonam, fidelibus suis eam commisit procurandam, que eciam usque ad mortem Hinrici VI. imperatoris pro eodem procurata fuit. Mortuo autem imperatore Hinrico VI. apud Gan[illegible] veneno et Spira sepulto et verius translato anno m° c° xc° vii Theoderico reverso in patriam iuvamine et adiutorio soceri sui Hermanni Thuringii Lantgravii et presertim populi et militarium benivolencia, qui magno gaudio gavisi dominum et principem, filium marchionis, revenisse marchiam Missnensem cum omni patrimonio acquisivit ac eam pacifice et quiete per

ffred.

h

m/ Missn

rot.

missn

+ f CCLXIII d

(?) recentiore manu corr.

a) dom, ~~ut videtur, [illegible]~~ donec

Tunc

missn

a) ad c

decem et octo annos tenuit usque ad annum millesimum CCCXV. Tunc inceperunt sibi evenire diversa gravamina. Nam archiepiscopus Albertus Magdeburgensis ipsum pro invasione, ut creditur, terrarum ecclesie excommunicans ~~unica~~ ~~sit~~ Missnensem, ~~et~~ [a] Merseburgensem dioceses supposuit interdicto. ~~Aliam~~ aliam causam excommunicationis, interdicti in cronica Sereni Montis sic reperi. Hinrico, Wiperti fundatoris [b] filio, mortuo sine hæreditibus, Grotz castrum ad Theodericum comitem de Sommirschenborg et de Grotz et Conradum orientalem Lusacie [+] marchionem devenit, ut supra dictum fuit. Iste Theodericus comes de Grotz advocaciam Pigaviensem beneficio Philippi imperatoris sibi usurpavit cum monasterium privilegiatum ~~fuit~~ sit ab imperatoribus, quod abbas et conventus eligere possint advocatum quem velint. Sicque dictus comes Theodericus multa gravamina intulit, cives Pigavienses violenter sibi servire compellens nec ab abbatis iniuriis personalibus se temperavit. ~~Nam~~ nam abbas Sifridus eciam expulsus per eum, qui ~~qui~~ fuit integrum annum [quem Burchardus dux] in castro suo Werbin recepit. Tandem inter Theodericum comitem de Grotz palatinum et Theodericum marchionem Missnensem, de quo hic scribitur, discordia exorta, cuius graciam et amiciciam abbas Sifridus habuit. Ideo eius favore animatus Pigaviam reversus est militibusque [a] in civitate locatis violencie comitis paulatim cepit resistere, donec pertinaciter reluctando eum contra se reddidit segniorem, quamvis eo vivente nunquam quieta gavisus est libertate. Mortuo comite Theoderico de Grotz palatino, Conradus marchio orientalis Lusacie, frater eius, advocaciam Pigaviensem quam cum eo a rege Philippo sibi ~~concessam~~ concessam [c]

missū merf ~~Missū~~

a) ~~deceste~~ et recenti manu add. in marg ~~man. rec.~~

b) fundator c.

+ f. CCLXIIII[a]

sic.? t=c.

~~a) seq. qui c.~~

missū ~~Missū~~

a) militibus q̄ ~~[illegible]~~ c.

~~b) con c., corr. man. rec. contra~~

c) ~~concessatu c.~~ gressatu c.

k

recepérat, invasit. Sed tamen a personalibus
iniuriis abbatis abstinuit, quia filium eius in
baptismo susceperat, quod ipsum cum multis
a/ cr
a/ fratre c. cum. mon. recenti manu
fratre
+ f. CCLXIIII b.
marito, si esset possibile, se velle redimere adhuc
vivente fratre a regius dixisse fertur. Movebatur
enim propter fratrem carnaliter, quia ille in
obtinendo proposito infirmum abbatem videret,
verbo
tur, maxime autem pro quodam, quod
abbas minus caute protulerat, comitem apostatam
apostatam nuncupando. Idem namque comes erat
de Maydeburgensis canonicus existens
etiam ad subdiaconatus gradum promotus erat. Attri
= scolis
dit tandem cum in studiis esset Parisius, quia
scolis
ex Francia halnit filiam sororis sue, ut
a/ servie c. cor. mon.
servi
servientes a ipsius ad ancillarum clericorum
Mode ms. pr. am. Rauch: servientes
ab eo minis homicidium cum uti terent.
ere
Pro qua re de sua promotione desperans
clericatus dicitur reiecisse. Post mortem Cuno
di marchionis, qui triennio fratri tantum
supervixit, Theodericus marchio, de quo nunc
stilus
est sermo et stilum scribendi, modis omnibus an
helabat, ut ipse ecclesie Digariensis advocatus
eligeretur, quod cum abbas Sifridus sibi non
a/ nulla c. neglieret c
convenire sciens facere neglieret, ille ex fau
tore et amico in hostem mutatus valde eum
b/ irrigando per viduas cum. minio irrog.
vexare cepit, ei munera a dampna et iniurias
irrogando. Qui extremum vero ausu castrum
Gröz, quod ei hereditario iure obvenerat et verius
ex redemptione ab imperatore, quia marchiam
Lusazie Landisperg una cum castro Gle
bouh, Rochelitz, Grotzick pro XV marcharum
marcarum argenti redemit, villam Grotz
nominem, borum insuper et theolonium et
monetam omnibus provincialibus ab illa parte
emere
tam emere quam vendere volentibus, ne Digariam
pergerent, interdixit. Abbas vero iudicibus cu
c/ impetrans c. Corr. in marg. impetratis.
+ f. CCLXIIII
Cam Rauch: mdcvm p.
d
ria eum a sede apostolica impetratis episcopo
decano, scholastico Herbipolensibus, omnem eius

Marchia Lusatie redimitur
cum Landisberg.
Lusatie

conatum evacuavit. Iudices enim, testibus eius
auditis, sententiam pro ipso protulerant eique
Brandenburgensem episcopum eiusdem sententie
executorem dederunt, qui Groczik adveniens
convocatis castrensibus et villanis forum et
theoloneum et monetam in loco illo haberi
auctoritate apostolica interdixit omnesque,
qui in ipsa villa ad ius forense residenciam
facerent, eadem auctoritate excommunica-
cionis vinculo innodavit et loca interdixit.
Verum cum adhuc abbas marchionem de dampnis
ab eo et ab hiis, scilicet Theoderico comite et Con-
rado marchione Lussacie, quorum hereditatem
acceperat, sibi illatis impeteret, quousque
ad septem milia marcarum et quingenta com-
putaverat, et propter hoc totam terram mar-
chionis archiepiscopus Albertus Magdeburgen-
sis sub interdicto posuit, ut supra dictum est.
Sed tandem composicione interveniente causa
sopita fuit, ita quod marchio et abbas se
invicem pacis osculo receperunt. Presens marchio
Theodericus habuit uxorem Iuttam, filiam
Hermanni Thuringie lantgravii, ut
supradictum fuit, genuit ex ea primo duos
filios Ottonem et Conradum et filiam Hedwi-
gam, qui in iuventute mortui fuerunt,
expost ante finem vite sue biennio
genuit Hiuricum illustrissimum princi-
pem, de quo plene in sequentibus dicetur.
Acciderant huic Theoderico expost
multa pericula et gravamina. Nam militares
quidam a cum Liptzensibus conspirantes ipsum
interficere disponebant. Anno M°CC°XV certos
armatos ad hoc deputaverunt, qui Ysenborg
venientes in vigilia sancti Nicolai in tempesta-
te noctis silencio ad ianuam hospicii pulsan-
tes, dicebant, quod deberent necessario marchio-
ni loqui. Quedam autem domicella hec au-
diens ivit ad lectum ipsius, requirens, si

iudices

lussacie

ex pg eante o.

acciderant

a/ quidem c. + f. CCLXIIII j

quedam

MONUMENTA GERMANIAE.

ing.

deberent intromitti. Ad hec marchio inquid, licet nichil mali suspicaretur, tamen mandavit, ut in crastinum ~~ad~~ redirent, et sic illa ~~vite~~ vice eorum propositum fuit impeditum. Verum alii eorum complices omnino certi, quod illi non desisterent, a quin facinus conceptum, ut promiserant, perpetrarent, in Liptzk mane venientes marchionem mortuum divulgaverunt, civibus civitatem marchionisse et Hinrico eius b filio parvulo dixerunt conservandam, et facta est coniuratio valida multique additi sunt ad eos, omnes autem fideles marchionis turbati sunt ipsum mortuum audientes. Sed postquam compertum est, eum vivere, illi qui Liptzk se receperant, exercitum quadringentorum armatorum congregantes duobus annis marchionem cum suis, ut adversarios et hostes publicos, ~~rapinis~~ rapinis, incendiis molestabant. Diversis autem placitis infra duos annos habitis, tandem promissis iuramentis, fideiussoribus ac aliis cautionibus quibuscumque, quicquid marchionis adversarii exigere volebant, ipsi facere cogebantur. Hac + necessitate, quia civitatem Liptzik vel imperatori Ottoni vel archiepiscopo Magdeburgensi aut aliis adversariis marchionis, qui pro tunc multi erant, tradere disponebant. Promissa igitur illis et omnibus eorum complicibus indemnitate, Liptzk reddita est marchioni M° CC° XVIII, et quia predicti adversarii marchionis civitatem c Liptzensem absque voluntate civium et connivencia nequaquam occupasse biennio potuissent, marchio cives exosos ~~et~~ ob hoc habuit et post hoc paululum oportunitatem d nactus ~~nactus~~, Fredericum, qui nuper in regem Romanorum electus contra Ottonem in Almaniam procedens, de eo mirifice triumphaverat, secum in civitatem Liptzensem cum

a) desiste c. recenti manu ~~[illegible]~~
add. in marg. rent ~~Desisterent~~

b) seq. ~~filius~~ filio del.

+ f. CCLXV^a

marchion

c) civitate c.

d) oportunitate o. (unde gr. corr. -tate)

paucis introduxit, quia nec cives eum cum multis intromittere volebant. Sed marchione procurante milites paulatim, nunc ad istam, nunc ad illam portam intrantes civitatem plurimum repleverunt et se caute in hospiciis receperunt. Verum quia tempore gwerre cives campanam ad convocandum se et communitatem fecerant, marchio ne per concursum multitudinis intencio sua frustraretur, tyntinabulum prefate campane clam tolli fecerat et servari; sicque iuxta conditum et certum signum forte cum tubis datum ad iussum marchionis mox signo dato, quilibet militum hospitem suum capere et bona ipsius diripere satagebant. Civitate itaque taliter subacta, marchio fecit destrui murum in gyro, intra civitatis menia edificans tria castra, ne cives alias similia talia attemptarent. Fuit autem unum castrum situm in fine orti fratrum predicatorum, aliud iuxta fratres minores, tercium ubi est hodie. Milites autem, qui auctores huius gwerre fuerant, iussit capi, quorum unus, cuius anima maxime querebatur, armatus dextrarium conscendit et portam clausam cum securi aperiens evasit. Cuius frater captus traditus est in manus Frederici regis Romanorum, qui postea cruce signatus mare transiens rebus excessit humanis. Et licet secundum humanum iudicium aliquantulum se marchio vindicasset, tamen mala, que receperat, contra eum nullatenus conquieverunt. Nam alii ministeriales sui prioribus forciores se ipsi iterum opposuerunt trahentes in suum auxilium archiepiscopum Magdeburgensem Albertum, qui forti manu terram marchionis intrans, edificavit castrum Tuch prope Liptzk, cuius successor opidum

lo spat condictum

+ f. CCLXV b.

m spat duschpriehen

a) civitatem, ~~[illegible]~~ ~~civitate~~.

Murus civitatis Liptzk destruitur et castra duo vel tria ponuntur.

fuit

a) hoe c. corr. man. rec. hodie

a) ad c. ~~del. man. rec. et addidit~~ ~~in marg. et~~

manu p. corr. a. k. et

Tamen

Castrum Tuch edificatur ad unum parvum miliare

MONUMENTA
GERMANIAE.

castro adiacens muro cinxit, Anno M°CCXXI.
Marchio vero usque ad finem vite sue a malis
que eum apprehenderant, se non potuit ex-
plicare, que paulominus quam quadriennio
duraverunt, donec + emulis suis procuran-
tibus a quodam medico suo, qui centum
marcas argenti, quarum iam quinqua-
ginta ~~acceperat~~ acceperat, corruptus fuerat, veneno
sibi propinato interiit; et cum medicus, immo
pocius veneficus, residuum pecunie
peteret ab hiis, qui eum conduxerant, respon-
~~derunt~~ erunt: Recedite, traditor vilissime, quia
dominum vestrum pro pecunia occidistis
et nisi parceremus honori vestro, statim
vos, ut traditorem impium, suspendere
deberemus? O impios traditores, ipso vene-
fico nequiores, quem ut avarum, utpote
adventam, proprie artis venditorem ipsi
contra dominum proprium et naturalem
conduxerunt, iustius quam veneficum
secundum proprii oris sentenciam laqueo
puniendos! Igitur marchione mortuo
anno M°CC°XXIII, domina Jutta relicta eius
cum filio suo Hinrico, qui tunc parum
amplius quam binus erat, dominium
terre obtinuit amplius quam biennio in
quiete, donec consilio quorundam, qui sibi
favere videbantur, comiti Poponi de Henniu-
berg nupsit. Quo facto lantgravius
Lodewicus, frater marchionisse, quem marchio
Theodericus adhuc vivens filio suo parvulo
tutorem delegaverat, cum exercitu mar-
chiam Missnensem intravit. Sicque comes
Poppo compulsus est cedere, et marchionissa cum
ipso exulare, que recedens filium parvulum secum
duxit. Antequam marchio moreretur, omnes
fere proprietates suas + dederat marchionisse,

+ f. CCXV^d.

+ f. CCLXV^G.

acceperat,

adveniam ut videtur c:

a/ corr. man. rec. advenam
propriae a.

~~a/ propie c; del. man. rec. et addidit: marg. propriae~~

a/ advem||am c; corr. man. rec. adve||nam

~~c/ iuscius (iuscius) c; corr. man. rec. iustius (iustius).~~

a/ q^u c. (quam)

missn ~~Missn~~

antequam

a/ inclusa ~~cedat deberetur~~.
man. rec. exclusa

a Aquibus, quia nubendo comiti exclusa a
redebatur, satis caute, licet cum preiudicio
filii, recuperavit precium dotalicii pro bonis
et castris sibi datis. Nam filius dedit in manus
ducis Austrie accipiens pro castris dotali-
cii et proprietatibus XII milia marcarum
quas dux idem filie sen domicelle Constan-
cie assignavit pro dote et eam puero filio
rico marchionis desponsavit. Dux autem
Austrie moriens ordinaverat, quod marchio
dictas proprietates cum ad legitimam
etatem perveniret, non posset recuperare
nisi aut filiam suam Constanciam duceret
aut duodecim milia marcarum sibi daret.

b/ etiam

a/ Dare c. cum. man. rec. daret.

] Verum antequam marchio ad legitimam etatem perveniret, tres habuit pro ordinem fratres, primo matrem, Elizabz

Secundo Ludewicum Thuringie lantgravium virum pacificum et discretum, maritum sancte Elizabeth, qui in diebus suis in terra sua et Missnensi optimam pacem procuravit qui postea crucesignatus in partes trans-

~~Hoptimam c~~ Missn

Ortrandū

marinas iter arripiens apud Ortrandum

in neapulia

(Ortrandum) in Neapulia, sicut speramus in Domino obdormivit anno Domini M°CC°XXVII. Corpus eius deductum in Reynhartsborn in sepulchro patrum suorum collocatum. Uxor vero eius

sepulchro

sancta Elizabeth, filia regis Ungarie, nepotis Dedonis comitis de Rotheliz, fratris Ottonis

missn ~~Missn~~

marchionis Missnensis exposti multis virtutibus et miraculis clara apud Martburg ex

+ f. cc. xl. vi.a

pecuniis + dotalicii sui hospitale pauperum edificari procuravit, ubi egena egenis serviens xbi

nil retinuit celeste regnum (ambiens) hic

omne

omne respuit. Et quia de genealogia b/ est dictorum

b/ genealogia c.

lo!

principum ideo vita et miracula eius possent inter-

seri, sed alias hodie supra candelabrum canoniza-

cionis literata historia pulchra et clara habetur et vita

~~Anno XXXII c. cum. man. rec. [illegible]~~

Moritur hec sancta Elizabeth anno M°CC°XX~~X~~VII

et per Gregorium IX papam expost anno sexto canoni-

zata

est. Hic Theodericus marchio ecclesiam canoni-
corum regularium sancti Thome in Liptzk
fundavit anno Domini M°CC°XXI vix bien-
nio ante mortem suam et mortuus in Cella
fuit sepultus iuxta patrem suum Ottonem
fundatorem anno Domini M°CC°XXII°.

Monasterium sancti Thome in Liptzk fundatur.

Hinricus marchio, filius Theoderici, dictus
Homar, ut supradictum est, scribitur illustris
princeps. Nam primo tempore lantgravia-
tum Thuringie acquisivit, quia mater ipsius
filia erat Hermanni lantgravii, mortuo sine
heredibus, filio Lodewico cum fratre suo iure
quasi ~~hereditatis~~ beneficio imperatoris et
magno thesauro terram istam acquisivit.
Nam inter omnes progenitores suos nullus
diviciis, potenciis, sapiencia, industria mag-
nanimitate sibi poterat coequari. Dicitur
et scribitur, quod fodina argenti in Friberg
temporibus suis adeo fertilis et bona fuit,
quod turres repleverit argento, ymmo si
voluisset ducatum Bohemie comparare potuis-
set. Sed cautus et sapiens advertit dictum sapien-
tis: Ne transgrediaris ambicione terminos
patrum tuorum, ipse totum, quod patrum
suorum fuerat, habuit et cum magna
honorificencia et quiete possedit. Hic princeps
pacis, zelator iusticie, monasteriorum omnium
quasi secundus fundator. Nam omnibus
ubique monasteriis per progenitores suos fun-
datis, colegiis cathedralibus, ecclesiis multa
donavit, donata vel empta per monasteria
liberaliter appropriavit. Novam Cellam Cis-
terciensis ordinis ad instar Veteris Celle propriis
sumptibus fundavit. Hic princeps inclitus
magna laude dignissimus inter omnes principes
Almanie ditissimus et virtute famosissimus
quendam forestam arboribus viridibus ante civi-
tatem

Hic acquisivit lantgraviatum Thuringie.

hereditaria

a) magnimitate o.

+ f. CCLXVI b

appropriavit Nova cella fundatur.

quendam o.

regiam in Thuringia Northusen mirabili pulchritudine construi[a] fecit, ubi tamquam Assuerus, cunctis regni Almanie optimatibus convocatis, divicias glorie regni sui ostendit. Nam arte fabrili et auro et argento arborem factam mire pulchritudinis ibidem collocari fecit, et si quis comitum, baronum, militum ibidem in magna multitudine congregatorum in hastiludio hastam suam super alium fregit, mox folium argenteum de arbore in signum virili militatis pro merito optinebat. Si quis socium suum hasta de equo persistens[+] deiecerat, mox folium aureum de dicto arbore promerebat. Que nunquam et qualis multitudo ad tam honorabile spectaculum eciam imperiali maiestate dignum convenerat, quivis lector agnoscat. Hic tam benivolenciam apud imperatorem Fredericum habuerat, ut eciam filiam ipsius Margaretam Alberto filio suo, Thuringie lantgravio, in matrimonium sociaret. Hic siquidem Hinricus illustris princeps, Thuringie lantgravius, marchio Lusacie, id est Orientalis, et marchio Missnensis ex uxore sua Constancia, filia Philippi ducis Austrie, genuit duos filios magnificos principes Albertum Thuringie lantgravium, Theodericum marchionem de Landisberg, dictum pingwis. Item post mortem Constancie duxit aliam uxorem Elizabeth[a], de qua genuit Fredericum marchionem de Dresden, dictum Clemme. Theoderico itaque dedit pater suus, eo vivente, marchiam Landisberg et comitatum Grotz. Qui accepit uxorem Helenam. Hec fuit fundatrix monasterii in Wißenfels, filiam marchionis Brandenburgensis; de qua[c] genuit Fredericum marchionem Missnensem et

a) conserui c. ~~conserui c.~~

De arbore artificiali ex auro et argento.

+ f. CCLXVI c.

dicto c. Que nunquam c.

m/ Missn

Mochum Jand (Plothoski)

7 addidit manus rec. in marg.: que obiit anno Domini MCCXLIII in cella sepulta, duxit Agnetem, sororem Otokari regis Bohemie, que obiit sine prole anno Domini MCCLXVIII sexto Idus Octobris, in cella sepulta; post obitum illius

a) addidit man. rec. in marg.: de Maltitz

c) quo c.

m/ Missn

tute

Landisperg, nomine Tute, qui mortuus fuit sine herede et in Wißenfels sepultus.

+ f. CCLXVI d.

Hic Theodericus Pingwis (Tingwis) + et marchio de Landisberg et Missnensis una cum fratre suo Alberto Thuringie lantgravio et Frederico de Dreseden eciam eorum fratre, ~~habuerunt~~ graves (habuerunt) gwerras (wer) cum duce Brunswiczensi et comite de Anhalt. Nam gravicum potencia et manu forti terram Plissene et Orientalem in borgwardo Grotzik, Liptzk, Aldinborg, quam nuper imperator Fredericus cum filia sua Margareta ipsi Alberto Thuringie lantgravio donaverat intrantes a) depredantes et igne vastantes. Medio tempore prefati principes Missnenses b) fratres exercitum copiosum congregantes a terra Missnensi b) et aliunde ipse Theodericus cum fratre suo Frederico inimicos suos fugientes de terra eorum ad propriam eorum terram sunt eodem prosecuti a) vestigio, quos cum preda omnes una cum duce Brunswicensi et comite de Anhalt captivarunt et sic leti de victoria revertentes, Theodericus marchio missam perpetuis temporibus omni die de beata virgine decantandam] in Liptzk instituit ad altare beate virginis ibidem. Hic Henricus senio (senio) confectus divisit filiis suis regnum, dum adhuc viveret (viveret). Nam Albertum seniorem Thuringie prefecit, Theodericum (eric) marchionem Misne et Lusacie, Landisberg et dominum in Grotz constituit. Dreseden, Hayn cum pluribus castris Frederico iuniori filio commisit + (Theo). Theodericus, dictus Pingwis (wis), marchio de Landisberg et de Missna a), captivatus fuit a Sifrido comite de Anhalt dolose isto modo et omnino contra honorem. Nam idem Sifridus comes de Anhalt et Bernhardus frater ipsius cum exercitu et ministerialibus et capitulo Magdeburgensis ecclesie tunc vacante circumvallabant quoddam b) castrum Reyne, quod cum videntes se expugnare non posse et adversarios plurimum timentes

a) intrans c.

b) m Missn

a) eod. iterum add. c.

] in ecclesia beati Thome

+ f. CCLXVII a.

a) m Missn c.

b) qddam c.

expugn.

a/ filij c. [post] ~~Theod. marchio, ut videtur~~ filius.
b/ z huc (et huc) c.

Liszenick

Hinricus capitur per dominos de Anhalt.

Liszenick

Liszenick

magd

~~et tam, ut videtur c. (c.t)~~

1

Obed.

Hic evasit carceres.

d) Eilsonam c f. CCLXVII b.

Kothen civitas expugnatur.

Castrum Werbin destructum est et Turch expugn.

Monasterium in Zuselitz.

d) IX vocatur mane delectum.

~~Hodie qui mane [illegible]~~
1c

(e/ addidit man. rec. in marg.: anno Domini MCCLXXXVIII.
Mater Pd.

m
Misnen

48. dericus
Theodericum marchionem, filium Hinrici
marchionis adhuc viventis, in auxilium sui
evocabant, qui collecto exercitu eis in auxilium
cum Friderico patruo suo, filio Alberti Theuto-
gie lantgravii et comitis de Liszenick rogatus
advenit. Quadam nocte, dum marchio in pa-
vilione sua securus in lecto cum suis quiesceret
ipsi Saxones Sifridus et Bernhardus de Anhalt
ipsum diu lectosuo cum patruo Friderico et
burgravio de Liszenick captiverunt contra
honorem et iusticiam. Marchio ductus in castro
Werbin primo et postea dalta castra plura ipsius
ecclesie Magdeburgensis. Sed Fridericus tamen
cum burgravio de Liszenick ducti fuerunt in
castrum Sippene, ubi ambo quadam nocte
cuppis carceribus evaserunt. Friderico libe-
rato capitale congregavit omnem exercitum
magnum et validum terram trans Tonam
et omnem regionem illorum de Anhalt
devastare, concremare, depredari cepit, civita-
tem Kothen expoliavit et in totum succendit.
Tandem Theodericus se redemit cum omnibus
suis captivis et post redemptionem obsedit
castrum Werbin et cepit et expugnavit ac
funditus destruxit. In sequenti anno castrum
Thuch, quod archiepiscopus Magdeburgensis
construxerat prope Lipzk, funditus eciam
destruxit, prout hodie ruine demonstrant ibi-
dem. Iste Theodericus duo fundavit monaste-
ria ordinis sancte Clare, unum in Wissen-
fels, aliud in Suzelitz mortuusque fuit ante
patrem suum Hinricum anno MoCCoLXXXIX
sepultus que fuit in Susselitz. Post hoc mortuus
fuit Hinricus illustris princeps et in Cella
apud patres suos sepultus. Reliquit autem The-
dericus duas filias, quas Wissenfels monachas fe-
cerat et unum filium Fridericum nomine Tuse,
qui duxit uxorem filiam ducis Bavarie. Hic
fuit princeps et marchio Misnensis et de

a) recenti manu in marg. suppl.

49.

Landisberg et [mortuus a] sine heredibus et in Wissenfels sepultus.

Albertus Thuringie lantgravius et marchio Missnensis, filius Hinrici illustris, accepit uxorem, ut supradictum fuit, Margaretham, filiam Frederici secundi imperatoris cum qua donavit sibi castrum Aldinborg cum terra Plissenensi. De qua genuit tres filios: Fridericum, Ticzmannum et Hinricum lantgravium dictum Aneland. Post mortem Frederici marchionis Missnensis et de Landisberg dicti Tute, iure hereditario marchia b Lussacie, + f. CCLXVII c Landisberg cum tota terra orientali pervenit ad Albertum Thuringie lantgravium. Contigit, quod idem Albertus lantgravius quandam concubinam adamaret dictam pulchram Konegundam de Ysenberg, quam publice occulte multis annis tenuit, sicque legittimam suam uxorem Margaretam, filiam imperatoris exosam habuit; que cernens se despici Franck in fordis civitatem circa Magonum fluvium se contulit et ibidem vitam in castitate et omni religiositate finivit; et sicud matrem filiorum suorum, uxorem suam, exosam habuit, sic et filios suos ex ea, Fridericum, Ticzmannum et Hinricum exheredare modis omnibus studuit. Nam mortuo Frederico marchione Missnensi dicto Tute, patruo suo, Fredericus, senior filius Alberti a civitatibus et magnatibus et comitibus terre Missnensis et terre Orientalis in dominum marchionem fuit receptus, quod multum displicuit patri suo Alberto. Quare pater proprium filium diffidavit et in auxilium marchionem Brandenburgensem cum comitibus de Anhalt advocans, terram Missnensem, Orientalem et Plissenensem plurimum devastaverunt. Nam filium suum

Aldinborg venit primo ad marchiam Missnensem.

b) marchio c.

7 Missnensis,

c) legitimam c.; corr. man. rec. legitimam

m Missn

m Missn

m Missn

m Missn

m Missn

ffred.

d) dominium c.

Hinricum dictum Aneland ita depauperavit, quod penitus nichil habuit. Ideo nomen sibi Aneland acquisivit. Tandem una dierum accidit, quod prefatus marchio Brandenburgensis una cum comitibus de Anehalt terram orientalem ad depredandam cum multis Saxonibus intrasset, Fredericus marchio Missnensis et Titzmannus frater suus marchio Lusacie collectis militibus et civibus suis, marchionem Brandenburgensem cum omnibus suis captivarunt. Sicque bellum Saxonicum a patre ipsorum ipsis instauratum penitus cessavit. Quare pater eorum Albertus lantgravius audiens victoriam suorum filiorum gravi ira permotus, in ira sua ad partes Reni properans marchiam Missnensem cum omni orientali plaga una cum terra Glissenensi modis omnibus studuit filiis alienare. Nam comiti Adolfo de Nasso nuper in regem Romanorum electo marchiam Missnensem cum omni orientali regione et terra Glissenensi vendidit eumque ad possessionem accipiendam cum multa milicia ad terram orientalem adduxit. Venientibus itaque comite Adolfo de Nassow una cum Swevis multis in terram orientalem primo civitatem Gigaviensem forte sine licencia abbatis Gigaviensis obtinuit, Mox castrum fortissimum Grossik vicinum expugnavit et funditus destruxit anno m°ccc°vi. Cuius ruine hodie cernuntur. Ex post castrum obtinuit Triborg et vallavit castrum Bornis, venerunt et receperunt. Liptzk et alie civitates multe multique nobiles, barones et militares homagium fecerunt Adolfo comiti et regi Romanorum electo. Itaque Fredericus marchio et Titzmannus frater suus terram orientalem quasi totam perdiderunt adveniente siquidem hyeme, que solito forte more asperior inhorruerat, multi

[Margin notes: Fred. + f. CCLXVII^d; m Missn; a marchia Lusacia e; Lusacie; m Missn; pliszenensi; m Missn; naszow; grossik; Ita, quod; Titzm. fiat!; + f. CCLXVIII^a.]

MONUMENTA GERMANIAE.

Swevi Itaque

~~Et~~ Swevi frigore perierunt. Itaque compulsi fuerunt redire in patriam suam pro maiori parte. Anno revoluto iterato rex electus Adolfus venit cum Swevis suis in terram Orientalem cum magna copia armatorum. Marchio vero Fredericus castra sua precipua, puta, Friberg et Missen cum multis militaribus fidelibus suis cum copiis victualium premunivit. Rege Adolfo in civitate Aldinborg existente direxit litteras de salvo conductu ad Fredericum marchionem Missnensem, ut ad eum in civitatem Aldinborg veniret, quibus litteris credens Aldinborg cum paucis advenit. At ubi compertum fuit, marchionem Fredericum in hospicio adesse, mox Swevi cum armis et potencia ad hospicium marchionis occurrunt, ipsum in mensa sedentem occidere satagebant, quod previdens quidam civis Friberg[ensis], qui cum marchione advenerat se inter marchionem et gladium vibratum persecutoris celeriter opposuit, sicque in mortem pro domino suo marchione dedit. Marchio vero beneficio et auxilio suorum ad superiora domus pervenit, sicque tutus presidio de nocte manus eorum evasit. Audiens itaque rex Adolfus fodinam argenti Friberg fore et esse cor marchionis, tradimentum cum civibus Friberg[ensibus] fecit, ita quod premissis privilegiis et libertatibus imperialibus cives Friberg[enses] dolo circumvenit, ut eum cum suis de nocte intromitterent. et ut castrum cum multis militibus munitum sibi expugnare iuvarent; quod cum cives tunc traditores regi promisissent, oportunitate captata nocte quadam rex Adolfus per cives in civitatem intromittitur et mox murum castri, antequam tradimentum

m/ Missn.

m/ Missn.

fribergen

a) quidem c

~~sequel.?~~

premissis (prom.?)

+ f. CCLXVIII b.

a) ~~quod cum cives sy~~ cum iuvarent quod iterum add., cum iuv. del.

a) presentarent c. ex

Castrum in Friberg capitur et expugnatur

a) expugnantes con. expugnat c. expugn.

m/ Missn

missn

Albertus moritur et in Erfordia sepelitur.

appropriavit

+ f. CCLXVIII c.

ihm

ffrib.

deltz

52/

in castro presen~~tarent~~tirent a, a fundamentis ab extra subfodiunt et magnam partem muri corruere coegerunt. Sicque statim milites Swevi castrum intrantes ibidem plusquam sexaginta bonos milites et militares captivarunt. Tandem ~~expugnantes~~ expugnatis a istis, qui in turribus erant, civitatem Friberg rex potenter optinuit. Rex multos ex ministris captis decollari fecit. Sicque similiter milites et militares captivos decollari minatus fuit. Marchio vero Fredericus pocius ~~maluit~~ maluit terram suam totam Missnensem perdere quam suos fidelissimos milites interire totam marchiam Missnensem pro redemptione suorum captivatorum regi tradidit et sic sine aliquo castro vel terra propria cum tribus saltem equis aliquamdiu equitavit. Hec omnia patre ipsius Alberto Thuringie lantgravio procurante. Tandem Albertus Thuringie lantgravius senio confectus in civitate Erfordensi mortuus fuit et ibi in ecclesia beate Marie virginis in monte honorifice in medio monasterii sepultus; ~~cui~~ cui ecclesie collegiate multa bona et aliis piis locis contulit et appropriavit. Nam valde liberalis in dando et appropriando monasteriis et piis locis fuit non propter Jesum tantum +, sed ut proprios filios exheredaret, et quia hoc in totum facere non potuit, saltem extenuare et exinanire modis omnibus curavit. Nam castrum Eckersberg, Friborg, Landisberg vendidit et filiis alienavit cum civitate Sangerhusen et Deltz multa eciam civibus Erfordensibus donavit, vendidit et obligavit, que tandem post suam mortem filius suus Fredericus prout in sequentibus dicetur, recuperavit. Merito igitur patrum suorum sepultura caruit, quia ita a patris suis gressibus exorbitavit.

MONUMENTA GERMANIAE

Erici.2 ecij

a) ~~item~~, corr. man. rec. cum P. fuit

b) Vita c.; del. man. rec. et addidit in marg.: anno Domini MCCCVIII. Eodem anno obiit Hezmannus marchio dictus Longus paraliticus, in Cella sepultus.

c) add. man. rec. in marg. qui obiit anno Domini MCCXCIII.

d) q. i. i. m. b. del. man. rec. et addidit in marg.: Hic egregius adolescens trium et viginti annorum, dum arcias patrios hostes insequitur, equi cursu velocitate minus cauti cum eis manus conferens, ab uno eorum ignobili a tergo venabulo transfixus occubuit prope Zwickam in octava Epiphanie Domini anno MCCCXI, in Cella sepultus.

e) ~~et marcsow~~ c.; corr. man. rec. Arnshaug

f) corr. man. rec. Arnshow

g) chenis videtur corr. man. rec. Thenis vel ihenis

h) recordancium fuit. Hec i) pauperta[te]s

—mia c.

obtemia c.

k) Toto c. m Tholm

53.

Henricus filius Alberti Thuringie lantgravii frater Frederici marchionis, dictus fuit Henricus lantgravius Stadeland, accepit uxorem Hedwigim, filiam Ecii ducis Slezie et mansit sine heredibus et in Cella Veteri in sepultura patrum suorum sepultus.

Gilzmannus filius Alberti marchionis Lusatie et Thuringie lantgravius duxit uxorem Juttam, filiam Bertoldi comitis de Henneberg; obiit sine herede et apud predicatores in Lipzk fuit sepultus, quia in ecclesia sancti Thome in Lipzk in nocte sancta nativitatis Christi furtive innocenter in provisione occisus etc.

Fridericus siquidem marchio Missnensis et Thuringie lantgravius, filius Alberti, primo accepit uxorem Agnetam, filiam ducis Karinthie genuitque ex ea filium Fredericum qui in juventute mortuus fuit. Post mortem prime uxoris duxit aliam uxorem Elizabet, filiam comitis de Marnsow, cum qua terram Marnsow et civitatem Moram cum vicinis terris acquisivit una cum civitate Ghenis, prout de hoc constat ex relatibus plurimorum horum recordancium. Fuit hec Elizabeth honesta valde et devota ac elegante statura, die noctuque laboribus operibus insistendo, quam Deus ante finem vite sue ut beatam Elizabeth olim in pampparatis palea probaverat, ut illam celestis obtemia flagellavit. Genuit preterea ex eadem Elizabet filium Fredericum illustrissimum principem, de quo in subsequentibus dicetur. Hic marchio Fredericus prout dictum est, data tota terra Missnensi et Orientali provedenpoene suorum militum

adeo pauper factus ~~est~~ fuit, quod tribus equis contentus, tamen modico tempore cognatorum hospicio et solacio frueretur. Tandem omnipotens Deus, qui iustum nunquam derelinquit, sed postquam suum fidelissimum principem deiecit, gloriosius ex post ipsum victoria triumphali contra Swevos suos inimicos sublimavit. Nam rex Adolfus de Nassow commisit terram Missnensem et Orientalem patruo suo et abiit in partes suas Reni. Videns autem Fredericus marchio, quod rex nichil sibi de patrimonio suo restitueret, cum tamen plurima dona sibi promisisset, associatis sibi bonis sociis nocte quadam castrum firmissimum Rochelitz silencio intravit per murum atque cunctos Reynenses et Swevos inibi captivavit; sic aliquantisper refrigeratus quadam die, dum comes de Nassaw de Dobelin in Ossatzt equitare cum suis vellet, marchio Fredericus cum fratre suo Titzmanno marchione Lussacie insidias latentes cum pluribus armatis in quodam rubeto habentes comite de Nassow properante, de insidiis viriliter surgunt, comitem cum viginti militaribus captivarunt captumque in castro Rochelitz cum suis detinuerunt, statim in carceribus coegerunt illum restituere castrum Lichtenwalde et civitates Dobelin, Gican et Bornis; quibus rehabitis nichilominus comitem in vinculis detinentes eventum rei expectabant. Comite siquidem in vinculis existente, rex Adolfus electus, patruus suus, interfectus fuit et electus fuit in regem Romanorum Albertus dux Austrie, qui eundem Adolfum interfecit. Ad quem Fredericus marchio accedens pro benivolencia captanda,

derelinq̃

derelinquit

Missn

nassaw

+ f. CCLXIX^a.

lussacie

cz.² c. 1.

Comes de Nassow cum suis captivatur.

gican

borius

~~gican~~

~~(Borius, cius.²)~~

Adolfus interfectus fuit.

Albertus dux Austrie eligitur in regem Romanorum.

MONUMENTA
GERMANIAE.

MONUMENTA GERMANIAE.

primo sibi omnia restituere promisit, sed tandem promissum non tenuit et marchiam Missnensem ~~non tenuit~~ rex Albertus patruo suo beneficio imperiali concessit. Audiens comes de Nassow in vinculis Frederici marchionis patruum suum regem interfectum et novum regem electum fidem de non recedendo[a] marchioni fregit et nocte quadam de terra Missnensi in partes suas aufugit; ~~[illegible]~~ qua felonia facta civitates Liptzk Friberg et tota terra Missnensis et Orientalis se ad Fredericum marchionem sponte convertit, quos ~~quod~~ idem benigne[+] recepit ac in posterum fideliter sibi astiterunt, exceptis quibusdam comitibus et baronibus, ut infra dicetur. Sic Fredericus marchio totum patrimonium amissum Dei providencia recuperavit. Sequenti anno videlicet m°cce°vii tempore isto, quo reges ad bella accedere consueverant, rex Albertus misit comitem de Norlinberg cum magna multitudine Swevorum et Reynensium ad terram Orientalem non sine connivencia comitum et baronum multorum, qui postquam venerant eisdem contra proprium dominum marchionem et naturalem, illis Swevis prestiterant auxilium, consilium et favorem publice et occulte, sicque Sweri per civitatem Pigaviensem transeuntes ex eadem civitate victualia sibi procurarunt. Tandem multis malis per Swevos perpetratis in vicinis opidis Katow, Lobesitz et aliis multis spoliatis et devastatis, tandem ante opidum Luckow in campestribus tentoria posuerunt multas matronas honestas et virgines dehonestabant. Fertur eciam, quod aliqui dissoluti ex eis ymaginibus beate virginis et sanctorum contumeliam et blasphemiam

m Missn

Comes de Nassow fugam iniit.

ffidem

a) Credendo c.; corr. man. rec. recedendo

m Missn

m Missn

+ f. CCLXIX b.

ffred. Fredericus marchio recuperavit patrimonium suum.

Norinb.?

ffertur

intulisse. Quare Deus omnipotens, qui presto est semper suis humilibus, graciam infundendo et superbis resistendo ~~cito~~ cito eosdem compescuit et domavit. Nam Fredericus marchio Missnensis et Titzmannus, frater suus marchio Lussacie, iam recollectis viribus, in civitatem Liptzensem omnes bellatores, milites, militares cives et rusticos congregarunt, confessione sacerdotali peracta ac clericis et religiosis ~~[illegible]~~ initi constitutis congregatis, missam solempnem decantari fecerunt, agonem et certamen quod prelaturi erant, devotis precibus Domino commendabant. Sicque recepta sacerdotali benediccione, gladio et armis, ut Judas Machabeus ad bellandum se succinxit dicens: "Melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Da galeam hodie super caput meum trium terrarum videlicet Missnensis, Orientalis, Thuringie, insigniorum prelii et torneamenti insignitam. Adiuvet nos Deus, sicut iusticiam habemus." Sicque cum suis confidenter Swevos prelio audacter adiit, eosdem vicit, peremit et captivavit, liberans patriam ab eorum incursibus usque in hodiernum diem. Marchio Fredericus potitus victoria tali letus cum suis Liptzk rediit dignas Deo graciarum acciones exsolvit. Post hec mortuo patre suo Alberto Thuringie lantgravio in civitate ~~Erfordensi~~ Erfordensi et in monasterio beate virginis, sepulto, mortuo similiter fratre suo Titzmanno apud predicatores in Liptzk sepulto, ut supra ~~dictum~~ scriptum est, Fridericus illustris princeps lantgraviatum Thuringie, marchiam Missnensem et Lusacie cum terra Plissensi et orientali regione solus potenter obtinuit cunctisque principibus vicinis formidabilis fuit cepitque emulos

compescuit

m ~~Missn~~

lussacie

+ f. CCLXIX c.

m ~~Missn~~

Frid.

~~A~~ scriptum

m ~~Missn~~

~~Plissen~~

+ f. CCLXIX d.

MONUMENTA
GERMANIAE.

suos persequi et omnino, qui se gracie sue redde
re nolebant exterminabat. Tandem Erffordenses
~~quia~~ impediit, quia pater ipsius Albertus multa iura
iurisdicciones et theolonia contra filiorum
suorum voluntatem ipsis Erffordensibus
donavit seu obligavit, quecum Fredericus
missu Thuringie lantgravius et marchio Missnensis
~~Missu~~ ab eisdem vendicaret et repeteret, ipsi de pecunia
et de potencia sua gloriantes sibi eorum, que
possiderent ~~rent~~, non posse nec velle restitue
re asserebant. Quapropter Erffordenses de
pecunia sua confisi comitem de Orlamun
de et Wymar Hermannum sibi conduxerunt
in auxilium sub eorum tributo
~~qua~~ qua de causa lantgravius Fredericus castrum
suum optimum Orlamunde et castrum
madela Wymar, Madela, Vipech obsedit atque vic
toriali gloria contra suum inimicum cas
expugn. trum Orlamunde et Wymar expugnavit
et optinuit regnoque Thuringie adiunxit
usque in hodiernum diem. Pers ~~Pre~~enciens autem
Hermannus potenciam tanti principis
sufferre non posse provolutis pedibus et pro
stratus graciam principis humiliter im
petravit, quod si non fecisset, quasi exul et
peregrinus de terra Thuringie propulsus
fuisset. Tandem dicto comite de Orlamunde
reconciliato ~~reconciliatus~~, compulsus fuit Erffordenses,
quorum prius adiutor exsisterat, diffidare.
+ f. CCLXX^a. ~~Congregavit~~ congregavit + itaque Fredericus lantgravius
et marchio exercitum copiosum valde adiuto
rio multorum principum, comitum et baro
num Erffordiam obsedit, multo tempore eis
dem stratas publicas concludendo, terras et villas
eorum devastando in tantum eosdem compulit
ut omnia et universa, que Albertus pater ipsius
iniuste in odium filiorum ipsis dederat vel vendide
rat restituerunt atque amicitiam suam decem milibus

marcarum argenti superhec comparaverunt. Sicque gloriosus princeps quasi monarchus ⌉ suis existens aliquantisper plena gavisus est securitate et quiete. Nuper mortuo Titz manno marchione Lusacie, ut supra dictum est, frater Fredericus, Fredericus[a] in terra et principatu Thuringie plurimum preliante contigit, Waldemarum marchionem Brandenburgensem civitates et castra et totam ~~Lusaciam~~ Lusaciam occupare. Sopita discordia cum Erffordensibus cepit Fredericus pro marchia Lusacie cum marchione Waldemaro Brandenburgensi contendere ~~contendere~~ et plura placita habere secum. Sed Waldemarus de potencia sua et maxime, quia possessionem Lusacie iam habebat, confisus cepit Frederico lantgravio et marchioni fortissime resistere. Sicque guerra exorta est maxima inter eos. Marchione Frederico in Misna existente quadam nocte satellites et militares[+] Waldemari per murum civitatis Haÿn trans Albeam intrantes ~~clam~~ clandestine vigilibus et civibus prescientibus plusquam triginta et citra eorum qui intraverant, captivarunt; statim hoc Frederico principi versus Missinam nunciarunt, qui gavisus statim equum suum insiliens quantocius suis non expectatis Haynis properavit mane diluculo. Alii autem socii eorum, qui captivati ~~fuerant~~ fuerant, foris murum forte studiose ~~remanserant~~ remanserant, ut si quos advenientes invenirent in cambium suorum captorum similiter captivarent. Accidit proh dolor!, quod inclitus princeps ~~precise~~ prescise ante muros incidit. Sicque captivus abductus fuit et Waldemaro marchioni Brandenburgensi presentatus. Tandem cum inclitus princeps se redimere ~~vellet~~ vellet, in tantum ab eo extorquebant, quod utique eum sic depauperarent, quod se vindicare in posterum non posset.

⌉ in regno et principatibus

a) ffredericus c; (pro Frederico)

+ f. CCLXX b.

b) seq. vic del.

ffred. Fredericus captivatur.

proch

⌉ manus inimicorum[a] suorum

a) impiorum con- inimicorum

statim

Quare triginta milia marcarum pro redempcione sua constituit, omnibus captivis in Hayn primo libertati donatis. Item coactus fuit renunciare pro se et suis heredibus omni iure in accione sibi competenti in marchia Lusacie et in castris Landisberg, Eckirsberg, Nuenborch, que pater suus dicto Waldemaro obligaverat. Preter hec omnia pro redempcione sua fuit compulsus dare pro pignore castrum Missnense, civitatem Friborgensem patruo dicti Waldemari, preterea dilectam unicam filiam suam compulsus fuit promittere in matrimonium comiti de Anhalt + de quo plus doluit, quam de omnibus aliis persolvendis. Eoque soluto de captivitate, computati sunt plusquam centum milia marcarum exposita pro redempcione una cum dampnis et expensis exposita fuisse. Libertate potitus patruum Waldemari persequi cepit eumque de terra Missnensis et de castris Landisberg et Missene potenter effugavit. Tandem senio et labore fatigatus unico filio suo Frederico filiam Mechtildam Lodewici imperatoris in matrimonium sociavit. Cui gubernacula principatuum Thuringie, Missine et orientalis regionis cum terra Missenensi committens obdormivit in Domino. Isenaco apud sanctam Katherinam, ut dicitur, sepulto. Pro merito incliti nostri principes moderni, sui pronepotes exorare tenentur, quia sua magnanimitate et audacia viriliter pugnans pro patria sua eam feliciter et victoriose optinuit, suis filiis et nepotibus iuste hereditavit.

Fredericus siquidem, precedentis Frederici filius Thuringie lantgravius et marchio Missnensis ex Mechtilda filia Lodewici imperatoris genuit quinque filios, quorum primus mortuus fuit

m Missn

+ f. CCLXX c.

a) nissene (nissene)

m Missn

g) ~~seq.~~ suam del. (add. red.) (unterstrichen)

b) addidit man. rec.: Obiit anno Domini MCCCXXIII.

pugn.

c) ~~seq.~~ eciam del. (add. red.) (unterstrichen)

d) lodewi c.

in puericia; Secundus filius Fredericus, pater principum nostrorum Frederici et Wilhelmi natus fuit anno Domini m°ccc°xxxii in die Borchardi confessoris; Tercius Balthasar natus fuit anno Domini m°ccc°xxxvi in die Thome apostoli; Quartus filius ~~Lodewicus~~ Lodewicus natus est anno Domini m°ccc°xl° in crastino Mathie apostoli; Quintus Wilhelmus natus fuit anno Domini m°ccc°xliii° in pre-vigilia sancti Thome apostoli etc. Duas habuit filias; ~~Una~~ una fuit abbatissa in Sußelitz, altera nupsit inclito principi burggravio Nurenbergensi. De qua genuit borggravios hodiernos. Hic Fredericus inclitus princeps alienata per Albertum Thuringie lantgravium, avum suum, que pater ipsius non recuperaverat, strenue cepit vindicare atque pacis zelator prudentissimus potencia sua omnibus vicinis suis formidabilis fuit. Nam castrum Eckirsberg in Thuringia obsedit. Raptores regni tunc de Meldyngen dictos de dicto castro expugnavit. Castra Heseler Willerstete Rassinberg funditus destruxit atque raptores de hiis penitus exterminavit. Castrum eciam fortissimum Dorinborch cum castello vicino adiacenti super fluvium Salam magnis laboribus et sumptibus expugnavit et cepit, quod et nepotibus suis hodierna die reliquit. Castrum eciam firmissimum Friborg cum opido expugnavit et cepit atque raptores exinde eiecit, quod tunc episcopus Merseburgensis pro summa pecuniarum cum aliis castris in pignus[a] ab ecclesia ~~Madeburgensi~~ Magdeburgensi detinuerat. Causam expugnacionis dicti castri Fryborg alias Nuenborg ab hiis militaribus et militibus, qui hoc viderant et presentes in obsidione fuerant certa relacione audivi sepius ita evenisse. Contigit mercatores Polonos Slesicas cum magnis

XXXII

+f. CCLXX^d

Sußelitz

Castrum Eckirsberg obsedit et expugnavit.

expugn.

expugn.

Castrum Friborg expugnavit.

a) pignus c.

causam que

Intorg. expugn.

+f. CCLXXI^a

Slesitas ? c = t.

atores Polonos Slesitas

mercimoniis et multo thesauro cum pluribus curribus et equitibus transire per terram Missnensem et orientalem, quousque pervenerunt in civitatem Nuenborgensem, ubi tunc pernoctabant; quo illi comperto in castro Triborg, ut puto, advocato, qui fuit unus baro vel ministerialis de Hoyme vel de Scraphila et erat cognatus[a] episcopi Merseburgensis, de mane congregatis raptoribus et armatis dictis mercatoribus trans Salam fluvium in Thuringia prope grangron[a] Portensis monasterii, dictum Gernestede in ripa Trennewitz, insidias ponunt, ipsos[b] depredarunt et captivarunt, totam cum curribus et equis et captivis in castrum Vriborg vicinum abducunt, ibi unum prothonotarium regis Polonorum circa currus equitantem occiderunt. Cuius crux lapidea cum inscriptione litterarum in signum interfectionis ibidem hodie cernitur. Princeps Fredericus Thuringie lantgravius et marchio Missnensis ex eo, quod dicta rapina facta fuit in territorio et dominio suo et presertim in suo salvo conductu predam una cum captivis sibi libertati donari postulavit, alias si non facerent, ipsum castrum expugnaturum comminatus fuit. Econtra responderunt sibi nec minimum quadrantem restituere velle de firmitate castri confisi et de invamine archiepiscopi Magdeburgensis et episcopi Merseburgensis et aliorum multorum saxonum. Quid plura? Inclitus princeps iusto iudicio dictos castrenses diffidavit, exercitu valde congregato, castrum obsedit, multo tempore cepit et expugnavit et usque in hodiernum diem pro se et suis heredibus obtinuit seu verius tamquam patrimonium[b] suum per avum suum Albertum Thuringie lantgravium male

m/ Missn

~~Tab? dasti~~

a) cognatus c.

grangium?

a grangro c.

b) ipsos depredarunt — ~~usque ad finem~~ ~~et marchio Missnensis~~ cernitur alia, ut videtur, manu scripta sunt.

predam

missn

expugn.

+ fCCLXXI b.

expugn.

b) mrionum c. corr. man. rec. prionum

prionum

alienatum recuperavit. Insuper manu valida una cum archiepiscopo Moguntinensi[a] civitatem Saltza obsedit, eam gravi incendio, ut dicitur, in vindictam illorum ribaldorum, qui nudatis posterioribus per murum pudibunda sibi et suis ostendentes, cepit et expugnavit, quam tunc pro dimidietate pro se et pro suis heredibus, pro alia medietate[b] ecclesie Moguntine obtinuit. Sicque convictam[c] dictam civitatem Saltza et castrum unacum archiepiscopo Moguntinensi usque ad finem vite sue obtinuit. Tandem filius suus Balthasar Thuringie Lantgravius cum archiepiscopo et capitulo Moguntino hodierno concambium fecerunt[a], quod[b] sibi certa opida[c] in finibus Thuringiae pro sua medietate in Saltza donavit, sicque totum dominium civitatis et castri Salza ad principes hodiernos devenit. Multa quidem talia insignia facta gloriosus et inclitus princeps[+] fecit, quae sunt nota. Volens igitur magnificare locum sepulturae suae et suorum progenitorum in Veteri Cella capellam in honorem beati Andreae apostoli pulcram tornatam funditus de novo erexit, ubi ipse cum uxore sua Mechthilde in Domino requiescit anno Domini MCCCCXLIX° in nocte sanctae Elizabeth. Domina autem Mechthildis, uxor ipsius praemortua[d] fuit anno Domini MCCCXLVI.

Fridericus.

a/ Mag. ||| corr. ~~man.~~ ~~rec.~~ Mog.

expugn.

b/ mediate c.

immo medietate.

~~c/ quicta c.~~

c/ quicta c.

a/ ~~ita c.~~ (corr. man. rec.) enti fecit.
b. deest c.; addidit in marg. man. rec.
~~c/ hucusque man. 1.; ea quae sequuntur addidit man. rec.~~
d/ desinit antiqua manus; reliqua manu saec. XVII. addita.

q̄ +f. CCLXXI c.

Mechthildis

d p̄ mortua

Rep. des Blattes 271' bis ...

MONUMENTA
GERMANIAE

d/de

XVII.

Ben. 2,180

Ut nullus presbiter
alicubi (?)
crisma accipere nisi a suo
episcopo

2,181 nullus praesumat nisi duo
tempora.

[illegible] praeter

Inst. canonum 9

Ut unusquisque
alicubi non
chismam arripere nisi ad suum
episcopum

10 non praesumant nisi in duo
tempora praefixa

pentecosten si non propter

Ben. 2,171 Rubriken von Benedikt

horis canonicis
sive diurnale sive nocturnale

172 Ut sacerdotes stolas

173 inchoent sacerdotes

174 Ut adnuntient
et orationem dominicam,
* ut s. S.

175 filiolos ~~vel filiolas~~
nisi

177 Adnuntient presbiteri
populis ut quam citius
p. suos infantulos

178 oleoque
Christi eucharistia

179 moneant fideles i. illud
exquirere ut eodem
o. perunctí gratia Dei sa-
nentur, quia (a) presbiteris
(fusa) oratio fidei salvabit infirmos.

Inst. canonum (Vesoul)

1 ad horas canonicas
sive diuturnales

2 Ut stolas

3 inchoent

4 Adnuntient etiam
et orationem memoriae
commendari ut fide et
oratione s. S.

5 filiolos ~~vel filiolas~~
si non

6 Adnuntient ut quomodo
celerrime p. ipsos infantulos

7 et oleo
eucharistia

8 admoneant fideles i. ut
illud exquirere eodem o.
perunctos a presbiteris 'oratio
fidei salvet infirmos'

Ben. 2,180

Ut nullus presbiter
alicubi (?)
crisma accipere nisi a suo
episcopo

Inst. canonum 9

Ut unusquisque
alicubi non
chrismam arripere nisi ad suum
episcopum

2,181 nullus praesumat nisi duo
tempora.
pentecostes praeter

10 non praesumant nisi in duo
tempora praefixa
pentecosten si non propter

2,183 baptizandis consignandisque
si qui perpetraverint honoris sui
subituri

11 baptizandis
si perpetrati fuerint deprehensi
moris (!) sui
subdituri

2,184 De quibus dubium est,
utrum s. b. an non omnimodis
absque ullo
sed si nondum

12 Si de aliquibus in dubium omni=
modis evenerit utrum s. b., absque
ullo
sed si non

185 Notum est omnibus impossibile
esse sine fide p. Deo. Nullus sit
omnipotentis Dei in u. et trinitate
sive bonis faciendis
verbis manifestae explicare
a doctiore taliter
aperte legat
amplius non poterit vel his
Paenitentiam agite, adpropinquabit
enim regnum caelorum.

12 13 quoniam scriptum est Impossibile
est sine fide p. Deo. Nullus sit
omnipotentis in unitate
sive de bonis faciendis
verba (verte) manifeste explicare
a doctore alio
apte legat
amplius non potuerit vel in his
Penitentiam agite, non adulterabis,
non furtum facies, non perimabis, nec
homicidium facies, et non concupisces rem
proximi tui, et diliges proximum tuum sicut teipsum.

186 Doceant presbiteri populo
iulio (?) septembri (?) et decembri (?)
distribuuntur.

14 Doceant etiam p. populum
iunio, septembrio et decembrio
aguntur.

187 Iterum admoneant sacerdotes
id est xl dies
et xl dies
post pentecosten xl dies. Quamquam enim
nonnulla --- convenit. Et licet
conveniant, his
Praeter haec autem
sexta feria
ieiunio consecratus habetur

15 Iterum admoneant
id sunt xl dies
et xl
post Pentecosten xl dies et noctes. Et licet
conveniat, his
Praeter haec 1) tamen
sexte feria 2)
ieiunii consecratus habetur.

1) haec 2) fr

Bened. 2, 189

diem dominicum
sed tantum divinis
Et a vespera
dies dominicus

Has (si?) quidem
ut diebus dominicis sabbatizare
! id est natale domini dies quatuor VIII kalendarum ianuarium
. . . . . diem unum
diem unum
diem unum
in octabas paschae post dominicam dies III
diem unum
in natali sancti Johannis
diem unum
diem unum
kt septembr diem unum
novembris diem unum
kt decembr diem unum

Inst. canonum 16

Dominicum diem
tantum divinis
a vespera
dies Domini

17

Has siquidem
de diebus dominicis sabbatizare
! et natale domini VIII kalendas ianuarias dies III,
kt iañ
kalendis ianuariis dies I.
d
dies I.
d
dies I.
d
in octabas Pasce dies VII
d
dies I
nat
in nativitate
d
dies I
d
dies I
k septet die
kalendas septembres dies I. !!
nouet
novembres dies I. !!
k decet
kalendas decembres dies I. !!

also "diem unum"

190 Adnuncient presbiteri
pentecostes

18 Et adnuncient ipsi presbiteri
pentecosten

191 Adnunciet unusquisque
publice plebi
secundum domini mandatum
separari
nisi consensu

19 Adnuncient etiam unusquisque
publice plebem
secundum domini praeceptum
separare
nisi cum consensu

192 Adnuncient presbiteri
plebi publicae ut
ad domus (?)
ex omnibus fructibus
peccata illorum redimant
extinguit peccatum.

20 Et adnuntient etiam presbiteri plebem ut
ad domos
ex fructibus
peccata sua redimant
extinguit peccata.

194 viros
ut ad basilicas, l. et i. et
bucellas et primitias afferant
sicut scriptum est "Honora dominum de tua substantia et de primitiis frugum tuarum da pauperibus.

21 viris
ut afferant ad basilicas
l. et i et bucellam panis
et primicias frugum suorum
dent pauperibus.

2,195 Admoneant presbiteri plebem
ut in ecclesiis verbosare
dei implorent auxilium tam
caelebrat missam
adtendant
sanctae lectiones vel evangelia
recitata
sicut Deus dixit per Moysen

2,196 ~~Et~~ Quando populus ad
ecclesias venerit tam per
~~dies~~ dies dominicos quam et
per sollemnitates sanctorum
aliud non ibi agant nisi quod
ad dei pertinet servitium.
Illas vero ballationes
canticaque turpia ac
luxuriosa
non faciat
neque in ullo loco, quia
hoc de paganorum consuetudine
remanserunt

2,197 Ammoneantur fideles,
ut ad suos mortuos non
agant ea quae de
remanserunt
mente et cum conpunctione
imploret. Et quando eos ad
sepulturam
sed sicut superius diximus
habuerint
implorare dei misericordiam
psalmos
Kyri eleison
viris inchoantibus mulieribusque
respondentibus
canere studeant
eorum tumulos nec
manducare nec bibere praesumant

2,198 Fideles pro defunctis ami-
corum et parentibus eorum
ieiunia
non ponant nec ossa defunctorum
// super terram dimittant. Quod si fecerint
canonicae sententiae subiaceant

22 Et admuntient ut in
ipsiis ecclesiis verbosare
dei misericordiam implorent tam
cantat missam
intendant
tra lee sanctae ~~lectiones~~ legit id est
apostolum et evangelium
recitata
sicut per Moysen dicitur
et quando ~~populus~~ in ipsis
ecclesiis venerint tam in diebus
dominicis quam et in sollemp-
nitatibus sanctorum aliud
ibi non agant nisi quod supra
intimavimus. Illas ballationes
et circum illa cantica turpia
et luxuriosa
non faciant
nec in ullo loco quia ~~hoc~~
de paganorum consuetudine
remansit

23 Et admuntient ut ad
illos mortuos non agant quod
de
remansit
mente vel conpunctione
implorare faciant, et quando
ad sepulturam
sed sicut scriptum est superius
!! habuerint habuerunt
dei misericordiam implorare
ptat !! psallant
canendo Kirieleyson xpēleyson
unum virum inchoantibus
mulieribus respondentibus
canere faciant
illum tumulum manducare
et bibere non faciant

24 Et pro defunctis amicis et
parentibus ieiunia
non mittant et ipsa ossa defunctorum
foras terra non dimittant.

2,200 Compellimur statuta canonum et in hoc servare sui episcopi

2,201 ab episcopo consecratis agere

2,202 Ut nullus presbiter in erigat ut sit discretio inter sacratum et non sacratum.

2,203 Quod episcopus aleator

2,204 Quoniam venerandi ideo nullus hoc poterint

2,206 Quia varia canonum statuta propterea omnino non dimittatur, ut unusquique presbiter iussione episcopi - de occultis tantum, quia de manifestis episcopos semper convenit iudicare - statim post

confessionis paenitentiam

Morientibus vero sine

25 Compellimur quoque statuta canonum in hoc observare episcopi

26 consecratis pro contemptu ecclesiae agere

27 Ut nullus in erigere praesumat ut sit discretum.

31 Ut episcopus alator

32 Quoniam vero venerandi nullus hoc potuerint

34 Et quia varia de doctrina dei canonum statuta ne tamen omnino damnetur curet unusquisque presbiter statim post

confessionem paenitentium

Morientibus iam sine